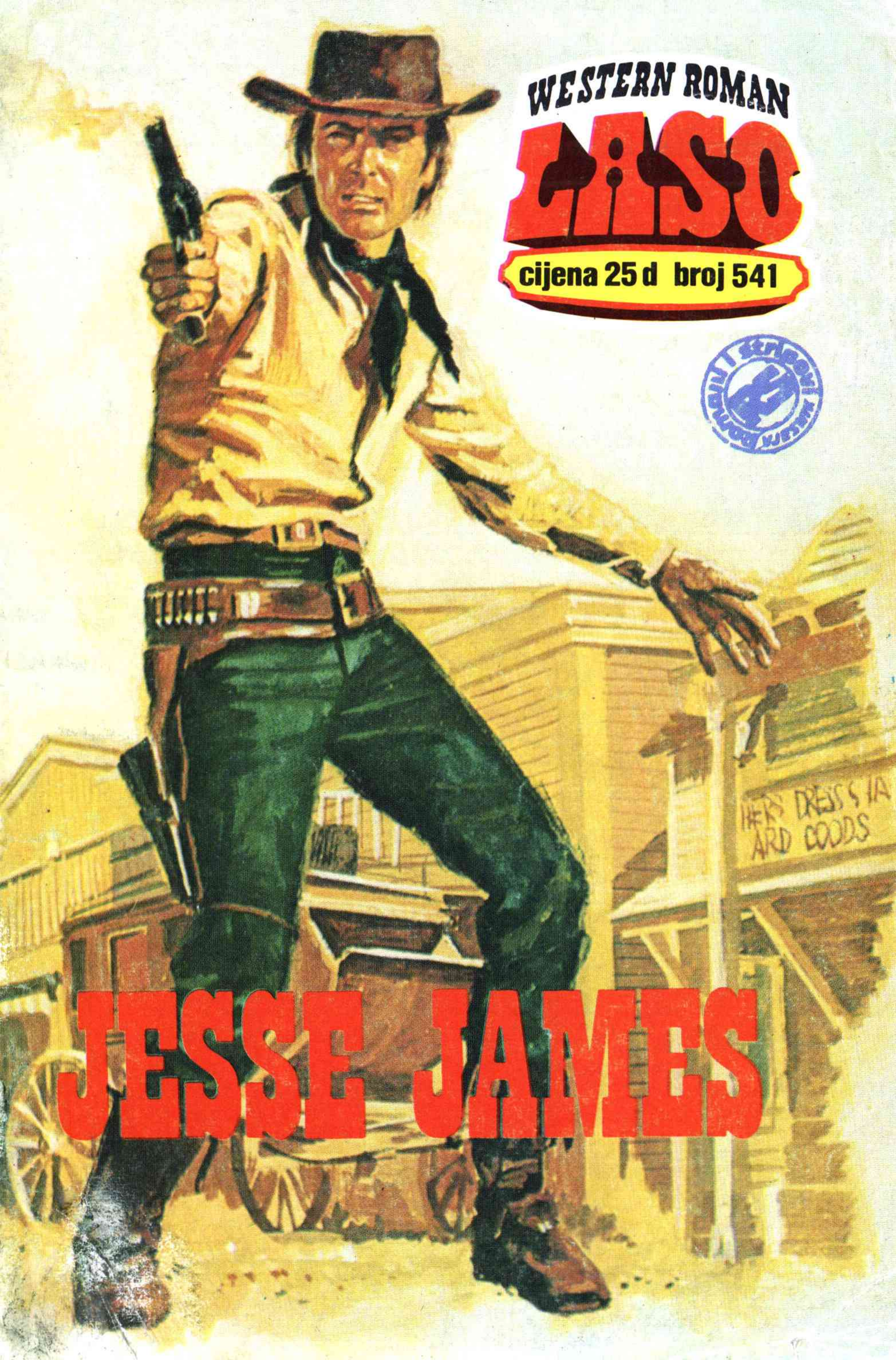

WESTERN ROMAN
LASO
cijena 25 d broj 541

JESSE JAMES

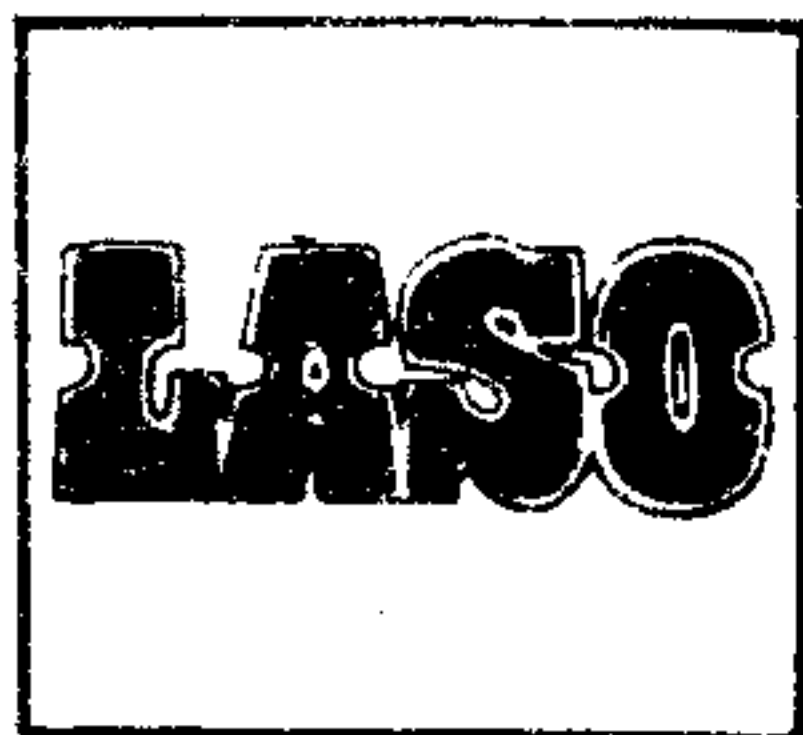

Thomas P. Kelly:

JESSE JAMES

LASO 541

THOMAS P. KELLY: **JESSE JAMES**

Naslov originala: JESSE JAMES HIS LIFE AND DEATH

Recenzija: N. Kujundžić

Copyright: Thomas P. Kelly

Prijevod: M. Krmpotić

Grafički urednik: Ivica Bartolić

Urednik: **Marcel Čukli**

SAVJET REDAKCIJE: Josip Adaković, dr. Vladimir Anić, dr. **Adolf Dragičević** (predsjedavajući), Nenad Brixy, Ljudevit Bauer, inž. Vesna Gazdag, Igor Golik, Marija Jurela, Borivoj Jurković, Želimir Košćević, Nada Šoljan, Ismet Voljevica, Ana Župan-Bender – GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: Borivoj Jurković

LASO – Izlazi svaki tjedan – Izdavač: RO Novinsko-izdavačka djelatnost SOUR-a »Vjesnik« n.solo., 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4 – Adresa uredništva: »Laso«, Redakcija »Romani i stripovi«, 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4, telefon: (041) 515-555 i 519-555 – Tisak: RO Štamparska djelatnost »Vjesnik« n.solo. – OOUR Novinska rotacija n.sub.o i OOUR TM n.sub.o., 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4.

Cijena pretplate za godinu dana iznosi 1300 d ili 1170 d s popustom od 10 posto, a za 6 mjeseci 650 d ili 585 d s popustom. Samo unaprijed plaćena pretplata osigurava popust od 10 posto. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa 30101-833-1216 SOUR »Vjesnik«, Interna banka, s oznakom za »Laso«. Cijena za inozemstvo: DM 2,00, ASCH 10,00, SFRS 2,00, HFL 2,00. – Cijena inozemne pretplate za šest mjeseci: DM 36,00, SKR 63,00, ASCH 250,00, FF 74,00, SFRS 36,00, HFL 37,00, US \$ 15,00 – Uplata za devizni račun 30101-37-7210-256 – Privredna banka Zagreb (za »Laso«).

Ekonomska propaganda: »Vjesnik«, Agencija za marketing, Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6. Zadnja kolor-stranica 15.000 d, c/b stranica 10.000 d.

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7-1973. od 26. XI 1973.

LASO 541 izlazi 24. 2. 1984.

Početak 1948. godine novine su na prvim stranicama uvelike pisale o nekom usukanom i smežuranom starčiću iz daleke zabiti u Kaliforniji.

Starac je tvrdio da je navršio 101. godinu života.

Osim njegove poodmakle dobi, rekli biste, ništa neobično u toj vijesti. Zašto bi i bilo? Eto, prije otprilike dvije godine neki Mark Trash, Crnac s Juga, dokazao je da su mu 124 godine. Stara gospođa iz Oklahome, glasovita »tетка Lizzie«, letjela je zrakoplovom na svoj 115. rođendan.

I Kanada se dičila svojim stogodišnjacima.

O, ne, taj starček nije privukao pažnju zbog poodmaklih godina, nego zato što je javno tvrdio da je on glavom ... Jesse James!

Vijest je poprilično uzbudila duhove diljem Sjedinjenih Država Amerike i Kanade.

Doduše, nije to bilo prvi put da se netko okitio imenom Jessea Jamesa. Od vremena do vremena u posljednjih tridesetak godina najmanje je pet staraca tvrdilo da su oni nitko drugi nego Jesse James. Neki su, pak, tvrdili da su Billy the Kid!

Sve su te tvrdnje bile neosnovane a to i ostaju, jer je neustrašivi odmetnik i krvoločni razbojnik ubijen, kaže povijest, gotovo u prisutnosti svoje žene, koja se skrhana ridajući srušila na njegovo mrtvo tijelo. Dvadeset godina poslije umorstva glasovitog razbojnika sin Jessea Jamesa, od straha da bi leš njegova oca mogao biti ukraden, dao ga je pokopati na drugom mjestu. Kad je mrtvac u prisutnosti svjedoka iskopan u pokojnikovoj se lubanji još jasno vidjela rupa od zrna koje ga je usmrtilo, kao i rane na prsima i na nozi što ih bijaše zadobio još u mladosti.

Jesse James je i zaslužio da ga ubiju to nitko ne poriče, jer bijaše krvavi razbojni i ubojica. Ipak se čini da se cijela Amerika nekako njime i ponosi.

Zašto?

Možda i zato što se Amerikanci dive njegovu buntovnom duhu koji se odupirao nasilju i onima koji su ga htjeli lišiti onog što mu je po zakonu pripadalo. Nadalje, može biti da su u njihovu živom sjećanju i njegova milosrdna djela prema sirotinji i nemoćnima. Možda je razlog i to što je Jesse James činio ono o čemu mnogi mogu samo maštati.

Pravi razlog zapravo još nitko ne zna, niti će ikada znati. Ali, jedno je neprijeporno: Bio on narodni junak, ili zao duh naroda, Jesse James bijaše Kralj odmetnika, najbrži revolveraš u povijesti Sjedinjenih Država.

I

— Tko je, do vraga, taj Jesse James? Zašto ne dode da mu ja napunim drob olovom? — derao se iz svega grla Zli Bill Bailey, gora od čovjeka i pravi razbijač. Udario je šakom po točioniku takvom snagom da su sve čaše i boce poskočile i zazveckale.

Bill Bailey je započeo svoj vratoloman život u New Orleansu. O njegovoj se mladosti ne zna, mnogo, ali općenito se misli da je još prije nego što je navršio dvadesetu na duši imao desetak života. Premda rođeni hvalisavac, koga su se mnogi bojali a svi mrzili, jedno mu se ipak moralo priznati. Bio je ubojite ruke i nije poznavao strah.

U njegovoj dvadesetoj godini neki mu se Francuz isprijedio na putu u New Orleansu. Pale su teške riječi i uvrede. Francuz je izazvao Zlog Billa na dvoboj bodežima u mračnoj sobi.

U sobi je bilo tamno kao u rogu. Znatizeljnici ispred vrata čekali su u tišini ishod borbe, a zatim su začuli naglo i hitro komešanje u sobi. Francuzovi su prijatelji važno kimali. André, svi su bili tog mišljenja, pravi je vrak s nožem u ruci i isjeći će Zlog Billa na komadiće.

Ali kad su se vrata sobe otvorila, na pragu je stajao Zli Bill bez ijedne posjekotine i s krvavim bodežom u ruci.

Pobjegao je iz New Orleansa u posljednji čas da ga ne bi dohvatio zakon. Otad je pomno pazio da uvijek bude za korak brži od zakona.

U to su se vrijeme na Zapadu sukobila dva željeznička poduzeća. Zli Bill se zaposlio kao čuvar spremišta za lokomotive. Potkupljen, pustio je protivnički vlak u spremište i pobjegao. S dvadeset tisuća dolara što je primio kao mito kupio je tajnu igračnicu u Abileneu.

Kako je bio prgav i zloćudan, klonili su ga se šerifi i njihovi pomoćnici, osobito kad bi se napio. Onda bi Zli Bill zaboravio na svaki oprez i na sve obzire.

Jednoć se u Austinu, Teksas, porječkao sa svojim ortakom Dexterom. U divljem bijesu Zli Bill je porazbijao cijelu igračnicu. Poslije su ga pitali zašto je to učinio.

— Uništio si svoju imovinu, Bille. Svako zrno koje si ispalio skupo će te stajati.

Bill Bailey se glupavo nacerekao.

— Ne znam, čovječe, što mi bi. Previše sam popio, pa sam mislio da ću tako prokletom Dexteru utjerati strah u kosti — glasio je Billov odgovor.

Bila je to, da tako kažemo, vesela crta Billova značaja. Druga crta bijaše ćud okrutnog ubojice.

Stoga je i učinio grešku koju je platio glavom.

Pošto je putujući na križanjima, u gradovima i selima, vidio mnogo tjeratica za Jesseom Jamesom kojima je ponuđena bogata nagrada, ponadao se da će opet lako doći do novaca. Stoga je počeo po salunima u Kentuckyju bahato izvikivati, prseći se:

— Tko je, do vraga, taj Jesse James? Ustrijelit ću ga žmireći, a oči ću mu iskopati i pojesti ih kao bobe grožđa!

Zatim bi se počeo busati šakama u golema prsa, a ljudi bi se zaklanjali čim bi ga vidjeli. Govorilo se da je vrijeme dvomjesečnog boravka u Kentuckyju Zli Bill ustrijelio jedanaest ljudi.

Tako je jedne večeri Zli Bill pijančevao u salunu »Vedro krvi«, u nekom gradiću uz granicu s Tennesseejem. Halabučio je i izazivao nered. Zadirživao je mirne goste. Očito je bio dobro raspoložen. Samo dvadesetak minuta prije odstrijelio je oba uha nekom sirotom rudaru...

— Nije mi se svidala boja njegove košulje — objasnio je svima Zli Bill, urlajući i hihotajući u salunu.

Prsio se pred svima kakav je on strah i trepet, pa je i razbio noseve nekim nedužnim građanima. Drsko je vrijeđao i pipao plesačice, ali nitko mu se nije usudio suprotstaviti.

Iznenada otvorila su se krilna vrata i u salun je ušao neki vitak čovjek srednjeg rasta. Na sebi je imao dug crn ogrtač i crni pusteni šešir. Kretao se žustrim koracima. Oči mu bijahu plave i hladne. Prišao je točioniku i stao uz Zlog Billa prije nego što je Bill uopće bio svjestan njegove prisutnosti. Zatim ga je tiho upitao:

— Jeste li vi Bill Bailey?

Zli Bill se okrenuo i pogledao čovjeka s visine. Bio je od njega viši za cijelu glavu.

— Da, ja sam Bill Bailey, a tko si ti? I što, do bijesa, hoćeš? — odgovori Zli Bill.

— Čuo sam kako se hvalite da ste brži od Jessea Jamesa. Je li to točno? — upitao je neznamac.

— Naravno da je točno! — zagrmio je Bill Bailey i udario šaketicom po točioniku. — Jedva čekam

da se s njim sretnem. Nagrada za njegovu glavu pala bi mi u džep kao zrela kruška! Na žalost, ta mi se prilika nikada neće ukazati, jer će Jesse James pobjeći kao zec čim čuje da sam ja ovdje. Nema toga odmetnika koji se mene ne boji!

Kad je to vičući izjavio, Zli Bill se okrenuo prema točioniku, natočio sebi čašu viskija i iskapio je nadušak. Dok je isprijao piće, čuo je kako čovjek pokraj njega govori:

— Ako jedva čekate da ga sretete, imam dobre vijesti za vas. Nećete ga morati dugo čekati, ni tražiti. Ne morate čak ni izići iz saluna, jer ja sam Jesse James!

Svima oko njih zapeo je dah. Većina je odmah nahrupila prema izlazu, a neki su se sakrili iza izvrnutih stolova. Djevojke su pohrlile prema stražnjim vratima, blijede i uplašene.

— Zar ti ... ti si Jesse James? — u čudu će Zli Bill.

Jesse kimne. Eh, bio je to onaj stari Jesse James, sa svojim riječima izazova! Po ustaljenom redoslijedu koji gotovo nikada nije poremetio, Jesse James, kad bi se suočio s protivnikom u revolveraškom dvoboju, uvijek je dopuštao da protivnik prvi posegne za oružjem. Tek zatim bi ruka Jessea Jamesa strelovito sunula, zgrabila revolvere brzinom koja bi pretekla protivnika.

U tom su se trenutku oči u oči, na razmaku od ciglih pet koraka jedan drugome suprostavili: Zli Bill, strah i trepet Divljeg zapada, i Jesse James, Kralj odmetnika. Jesseov je kaput bio raskopčan i Bailey je mogao vidjeti drške njegovih koltova u koricama ispod pazuha. Zli Bill je svoj revolver nosio opasan o boku.

Ali Bailey nije pokazao ni najmanji znak da želi prihvatiti izazov, pa se Jesse James ponovo oglasio:

– Što je Bailey? Što čekate? – upita.

Potegnuti revolver u tom trenutku bilo je isto što i potpisati vlastitu smrtnu osudu, kako je to mnogo ljudi već na svoju žalost iskusilo na vlastitoj koži. Nikada prije Bill Bailey nije ustuknuo ni pred kim, a kamoli oklijevao pucaati. No taj put ... Nešto stravično zrcalilo se u tim hladnim plavim očima koje su ukočeno buljile u njega.

– Što je, Bailey? Zar ste se uke-
njali od straha? Gdje je sada vaše
bahato junaštvo kojim ste se hvali-
sali? – upita Jesse James, pa mu
iznenada prilijepi tako vruću ša-
marčinu da je sve zazvonilo. – Us-
rana kukavico, pucaj! – izderao se
zatim na protivnika.

Zli Bill, više nagoni nego sra-
čunato, posegne za revolverom
kretnjom ruke prebrzom da bi je
prosto oko moglo slijediti. Prstima
je dohvatio držak revolvera i
trgnuo ga iz korica.

Jesse James ga je za dlaku pre-
duhitrio.

Prasnu gromovit pucanj. Zli Bill
se zavrti i ljosne na pod, s rupom
usred čela, a Jesse James se
okrene na peti i grune iz saluna.

Trenutak zatim čuli su se žurni
koraci na drvenom nogostupu, pa
hitar topot kopita njegova konja u
sve daljem i daljem galopu.

Uz nepomično tijelo na podu sa-
luna malena lokvica krvi bijaše
sve veća i veća.

II

Kućica u kojoj se Jesse James
rodio još postoji. Svake godine u
nju svrate mnogi izletnici. I u tom
se kraju još prepričavaju dogodo-
vitine iz njegova života.

Jednog lijepog i toplog dana u
ljetu 1875. Jesse James izjahao je
cesticom u brdovitu krajinu koju
nije dobro poznavao. Dan je bio
tih, sunce je peklo, pa je Jesse oko
podneva ožednio i ogladnio. Odjed-
nom uz cestu ugleda trošnu koli-
bicu. Dok joj je prilazio, zapanjiše
ga njezina bijeda i siromaštvo.
Staja iza kolibe doimala se kao da
će je srušiti prvi zapuh vjetra, plot
oko dvorišta bijaše uglavnom pova-
ljen, a polja oko kuće neobrađena.

Na pragu kolibe dočekala ga je
uplakana mršava žena, crvenih i
suznih očiju. Malena četvorogodiš-
nja djevojčica držala joj se za
skute suknje, pokrpane ali čiste.

Jesse James stane ispred praga,
pa podigne šešir na pozdrav i
blago se nakloni uplakanoj ženi. –
Dobar dan, gospodo! Oprostite što
smetam, ali čini mi se da sam zalu-
tao. Gladan sam i žedan. Bogato ću
vam platiti ako me ugostite.

Žena je trenutak postideno okli-
jevala, a onda odgovori:

– Nemamo mnogo, gospodine,
ali podijelit ćemo s vama.

Jesse James je ušao za njom u
ubogu kuhinjicu i sjeo za raskli-
man stari stol. Dok je čekao da ga
žena podvori, čuo je suho kašljuca-
nje iz susjedne sobe.

– Gospo – rekao je ženi kad se
najeo i ustao od stola – nije moj
običaj da guram nos u tuđe po-
slove, ali čini mi se da u vas nije
sve kako valja. Kažite, možda vam
mogu pomoći.

Žena mu je posve otvorila srce i ispričala suštu istinu. Njezin muž, dobar i radin čovjek, boluje od sušice. Ona mora sama obrađivati polje i povrtnjak, njegovati bolesnog muža i skrbiti za kćerčicu. Ali najgore od svega je to što je toga dana posljednji rok da isplati založnicu od 600 dolara uzetu na kuću i polje.

– Lihvar Hoby doći će danas po novac, a ja nemam u kući ni dolara da mu dam. Hoby je zelenoš kamenog srca. Otjerat će nas odavde ako mu danas ne vratimo šest stotina dolara. Što da radim?
– izjadala se sirota žena.

– Ja ću to urediti.

Jesse James je izvadio iz unutarnjeg džepa kaputa svitak novčanica i odbrojio sedam novčanica od stotinu dolara.

– Stotinu dolara plaćam objed. Pazite da vam taj Hoby potpiše priznanicu na šest stotina dolara – objasnio joj je i upozorio je.

Žena se rasplakala od zahvalnosti.

Jesse odmahne rukom, poljubi djevojčicu u obraze i krene. Nije otišao daleko. Znao je on dobro odakle će taj zelenoš naići.

Poslije nekih sat vremena, kad se kočija vraćala s farme sirote žene, Jesse James iskoči nasred ceste i zaustavi je. Gurne cijev kolta u lihvarovo lice i oduzme mu šest stotina dolara.

Nekoliko je godina prošlo prije nego što je farmerova žena saznala da njezin dobročinitelj tog dana nije bio nitko drugi nego Jesse James, Kralj odmetnika.

* * *

Jednom se Jesse vratio kući da bi obišao majku. Na svoju nesreću, razbolio se od upale pluća i pao u krevet, u vrućici i onemoćao.

Mjesec je visoko iskočio na nebu Missourija kad se koju minutu prije ponoći njegova majka na vršcima prsta uspela stubama do sobe u kojoj je ležao glasno kašljući i gotovo preslab da ustane. Lice mu je bilo užareno, oči staklaste od visoke groznice. Majka mu je prišla i malčice ga prodrmala za rame.

– Jesse, sine – prošaptala je oštrim glasom – moraš ustati! Cijelu sam večer stražarila i kad sam maloprije ponovo provirila kroz prozor, vidjela sam na mjesecini tamne sjene šestorice zakravljenih muškaraca. Sjahali su pred dvorištem. Došli su po tebe, sine! Netko im je dojavio da si ovdje.

Dršćući od vrućice, bolestan se Jesse napokon pokrene i mukom sjedne na krevetu. Zatim uz pomoć brižne majke ustane, premda iscrpljen od bolesti i plitka daha, jedva znajući gdje se nalazi dok ga je kašalj neprestance napinjao.

Oko njih grobna tišina. Negdje u susjednoj sobi kucao je zidni sat. Jesseova se majka prikrala do prozora, oprezno odmaknula zastore i provirila.

– Sine moj mili – šapnula je kad se odmaknula od prozora s očima punim straha – eno ih na dvorišnim dverima! Za koji časak doći će ovamo po tebe. Što ćeš sada? Preslab si da bježiš – u suzama će uplašena mati.

Jesse je stajao pred njom, samo u donjemu vunenom rublju, njišući se kao prut na vjetru. Prihvatio se za stranu kreveta. Kapljice znoja rosile su mu čelo i vrat.

– Majko – promuklo je prošaptao – dodaj mi moje revolvere, molim te!

Požurila je do stola na kojem su ležale korice s glasovitim revolver-

ima njezina sina ... s koltom kalibra 0.44 i revolverom proizvodnje Smith i Vesson, oba ukrašenih drški sitnim stakalcima nalik biserima. Pružila je ruku i dala mu ih.

– Čekaj! Koliko ih je? – upitao je šapatom.

– Šestorica.

– Onda mi je dosta samo jedan – prošapće Jesse.

Zajedno su sišli niza stube u hodnik osvijetljen blijedom mlječnom mjesecinom što je prodirala kroz prozor.

– Majko, kad ti kimnem naglo otvori vrata i skloni se iza njih – reče Jesse.

Kad je to uradio i kad mu je majka otvorila ulazna vrata, Jesse iskoči na prag ispred iznenađenih ljudi, sijući smrt iz svog kolta.

Šest muškaraca zgrčilo se i palo na zemlju svi pogodeni u čelo.

III

JESSE WOODSON JAMES rodio se u neuglednoj i siromašnoj brvnari u pokrajini Clay, Missouri, 5. rujna 1847.

Ne zna se mnogo o prvim godinama njegova dječastva, ali zna se da je bio nadaren nevjerojatnom spretnošću u baratanju vatrenim oružjem. Zapisano je a toga se sjećaju i stari ljudi, kako je Jesse James, još prije nego što je navršio dvanaest godina, običavao vratomno jahati mimo stabla na kojem je bila pribijena igraća karta, potegnuti brzo revolver i ispaliti svih šest metaka točno u sredinu pik asa!

Veliki građanski rat jedva da je započeo, a već se još jedan opak čovjek proćuo po svojim zločinima. William Clarke Quantrill. Uskoro

je ustrojio družinu od šezdesetak razbojnika, poznatu kao Quantrillov odred.

Gotovo svi muškarci sposobni za vojnu službu otišli su u rat. Znajući to, Quantrill i njegovi razbojnici napadali su i pljačkali sela i gradove, grabeći sve što su mogli dohvatiti, a zatim bi odgalopirali u oblaku prašine.

Frank James nije mnogo razmišljao prije nego se pridružio Quantrillu, u početku 1862. Tri mjeseca poslije zbio se događaj koji je promijenio tijek cijeloga budućeg života tada četrnaestogodišnjeg Jessea Jamesa.

Dok je Jesse James jednoga sunčanog dana orao polje, tim je putem naišao i odred sjevernjačke konjice. Samo mjesec dana prije projahali su ti ljudi istim putem i izbičevali Jesseova oca na mrtvo ime samo zato što je bio poznati pristaša Konfederacije.

Zapovjednik odreda, bradata zvijer u ljudskom liku, zaustavio je odred oko Jessea Jamesa. Svi su znali da se njegov Frank pridružio Quantrillovoj družbi...

– Evo još jedno štene koje će se uskoro pridružiti onom bijesnom psu Quantrillu. Još je premlad da ga ustrijelimo, pa ćemo stoga bičem iz njega istjerati nečastivog! – povikao je zapovjednik.

Zavezali su četrnaestogodišnjeg dječaka za stablo i bičevali ga dok se nije onesvijestio... samo zato što je njegov stariji brat Frank jahao s Quantrillom. Zatim su odjezdili, ponosni kao da su izvojevali veliku pobjedu na bojnopolju.

Kad se Jesse osvijestio i nekako dovukao u kuću, ispričao je majci što mu se dogodilo, pa jarnosno povikao: »Majko, to je prokleta nepravda!«

Gospoda James je obožavala sina, no bijaše pobožna žena i nije mogla podnijeti ni najmanje bogohuljenje! Pripovijeda se da je pljusnula sina kad je čula riječ »prokleta« jer je to smatrala svetogrdem.

Tri tjedna poslije tog nemilog događaja Jesse James je odjahao za starijim bratom, pridružio se družini koju je predvodio Quantrill i iduće dvije godine jezdio pod crnim stijegom Quantrillove razbojničke družine diljem središnjih država Sjeverne Amerike.

Odmah u početku, unatoč mladenačkim godinama, istaknuo se kao neustrašiv i nepogrešiv strijelac. Jahao je uz bok najokrutnijih razbojnika svog vremena, ali je uvijek za treptaj oka brže od drugih dospio potegnuti kolt zbog čega su ga svi u toj krvoločnoj družini vrlo cijenili.

Mjesto za mjestom padalo je žrtvom Quantrillovih razbojnika. Neki bi jurnuli na mjesnu banku, neki u trgovine, dok su ostali jurcali amo-tamo ulicama i pucali u sve što se kretalo. Potkraj napadaja bacali su zublje zapaljena pruća kroz razmrskane prozore i provaljena vrata, ili na slamnate krovove kuća. Kad bi naposljetku odjezdili, grad bi iza njih ostao rasplamsanom buktinjom, ulica posutih mrtvacima.

U društvu s okrutnim razbojnicima Jesse James je ispekao zanat zločinca.

Bijaše to 1864. godine, dok su Jesse i Frank bili kod svoje kuće u kratkom posjetu, kad je Quantrillova razbojnička družina neslavno i naprasno završila, uništena u jezovitu pokolju!

Oveći odred federalne konjice napokon je priklještio u stupicu

Charlesa Williama Quantrella i njegove razbojnike. Zatečeni u samo praskozorje jesenjeg dana iznenadnim napadom iz zasjede, pružili su očajnički otpor napadačima. Quantrill s još dvojicom sljedbenika uspio je nekako umaći, a ostali bijahu sasječeni sabljama, ili su završili na vješalima. Bio je to kraj moći glasovitog razbojnika. Nedugo zatim i sâm je Quantrill pao, ubijen hicem u glavu dok je spavao na nekom sjeniku.

Čuvši tu neugodnu vijest, Jesse i Frank nisu se preplašili, nego su o svemu ozbiljno porazgovarali.

— U ovoj zemlji ima mnogo novca — rekao je Jesse svom bratu Franku — i mi bismo bili budale da godinama mukotrpno radimo i radimo i prije vremena ostarimo od briga kako da uštedimo koji dolar kad je dovoljno da čovjek bude hrabar i upadne u banku i uzme koliko hoće novca.

Frank se spremno suglasio s mladim bratom.

U prošle dvije godine Jesse James je navršio sedamnaest godina. Porastao je i ojačao. Međutim, oprečno općem mišljenju, nikada nije izrastao u stasita muškarca. U svojim najboljim godinama težio je oko sedamdeset i pet kilograma i bio visok oko stotinu i sedamdeset centimetara. Oči mu bijahu plave i hladne kao led a kosa tamna, što je privlačilo nadobudne šiparice. Na djelu bio je neobično žustar i neumoran.

Ni Frank James nije bio šepRTLja u svom poslu. Rastom malo viši od mladeg brata, Frank je bio zatvorenije prirode i šutljiv, manje nagle ćudi, a govorio je polagano, rastežući riječi. Premda nije lakoumno i naslijepo ulijetao u opasnosti kao Jesse, i on je bio neustrašiv i hra-

bar revolveraš koji je rijetko kad promašio metu.

Takvi bijahu uglavnom svi zlo-glasni razbojnici koji su tijekom petnaest godina jahali u društvu sa Jesseom Jamesom. Međutim, Jesse je, zajedno sa svojim bratom Frankom, najčešće uza sebe vodio družinu od šest probranih revolver-aša, a to bijahu: Clell Miller, Bill Chadwell, Charlie Pitts i tri strahovita brata Younger: Cole, Jim i Bob. Svi prekaljeni pljačkaši koji su bili spremni upasti i u dno pakla ako se tamo skrivao bogat plijen.

IV

Bio je hladan prosinački dan 1869. godine kada je družina od osam konjanika ujahala u gradić Gallatin, Missouri.

Nisu ujezdili svi zajedno. Došli su dva po dva, smireno i bez galame. Zauzeli su povoljne položaje u glavnoj ulici i u neposrednoj blizini banke. Neki su se pretvarali da su došli u kupovinu, pa su tobože buljili u izloge trgovina, a drugi da su došli napojiti konje na gradskom pojilu ili pritegnuti potpruge sedla. Sve su to radili polagano i staloženo, ali svi su neprestance bacali poglede pune iščekivanja prema banci dok su čekali da stignu posljednja dvojica koji su imali glavnu ulogu u drami koja će začas započeti.

I uskoro su još dva konjanika, Jesse i Frank James, trupkali ulicom blagim kasom. Sjahali su ispred mjesne banke i spokojnim koracima ušetali u zgradu. Ostali su čekali vani, napetih živaca i rukama spremnim da pograbe revolvere i na najmanji znak uzbune.

Čim su ušli, braća James odbace nehajno držanje. Revolveri su im u tren oka poletjeli iz korica. Frank je potjerao uza zid građane koji su poslom došli u banku, a Jesse je turnuo revolver pod nos blagajniku Johnu Sheetsu koji je probljedio kao kreč.

– Slušaj – naredio mu je Jesse – digni ruke i ne budali ako ti je život mio!

John Sheets šutke podigne ruke. U skoku je Jesse bio preko ograde i uz veliku otvorenu željeznu blagajnu. Izvukao je iz džepa crnu vrećicu i u hipu ju je napunio sa sedamnaest tisuća dolara. Zatim je ponovo žustro preskočio ogradu i s koltom u jednoj i vrećicom u drugoj ruci zastao na vratima i pogledao letimično na ulicu.

– Može! – doviknuo je Franku, pa opomenu građane koji su drhtali od straha s rukama u zraku: – A vi da niste ni pisnuli!

U tom je trenutku blagajnik Sheets učinio groznu grešku. Ponađao se da će zaskočiti razbojnike. Hitro je posegnuo za revolverom u ladici svog stola dok je Jesse prijetio građanima, misleći da ga razbojnik neće opaziti. Bijaše to posljednja kretanja koju je u svom životu učinio. Kao da je obdaren šestim osjetilom, Jesse se naglo okrenuo na peti kao zvrk, a njegov je veliki kolt istodobno planuo.

John W. Sheets srušio se natraške na pod, mrtav, s metkom u glavi.

– Opomenuo sam te... prokleta budalo! – zasiktao je Jesse.

Braća su zajedno jurnula iz banke dok se plavičast dim još vijao iz cijevi Jessova revolvera. Pucanj je, naravno, uzbudio duhove i ljudi su istrčali na ulicu.

Jesse James dobaci vrećicu s novcem bratu, pa dovikne:

— Na konja, Frank! Ja ću za tobom!

Zastavši samo dok nije izvukao drugi revolver, Jesse James je iz revolvera obasuo kišom olova trgovine i ulicu oko sebe. Uplašeni su građani pobjegli u zaklone i dohvatili oružje.

Poklopivši konja, Jesse James je zagalopirao uspropice i ludacki ulicom, a njegovi ljudi za njim. Čim su izjahali iz grada, sastali su se s Frankom koji ih je čekao na dogovorenu mjestu. Zatim su svi zajedno odjezdili bez traga.

Iza njih izbezumljeni su građani navrat navrat-nanos ustrojili potjeru. Zvona su brečala da bi okupila sve za pušku sposobne ljude. Gradski je šerif imao pune ruke posla dijeleći zapovijedi i oružje u ispružene ruke. Pa ipak, unatoč svoj užurbanosti, prošlo je dobrih četvrt sata prije nego što je potjera od pedesetak konjanika zagalopirala za pljačkašima banke.

Pošli su u lov na sjene! Jesse James je poznavao svaki puteljak, stazu, kutak i spilju u državi Missouri, baš kao svoj dlan. K tome, njegovi su ljudi jahali bolje konje i bili su vrsniji jahači od onih što su pošli za njima u potjeru. I premda je potjera pročešljala cijelu krajinu, i premda su joj se pridružili ogorčeni farmeri, uzalud im bijahu sav trud i muka.

Ponovila se ista stara priča: Jesseovi su momci još jednom uspjeli pobjeći kao da su u zemlju propali.

* * *

Ovaj se događaj zbio u rano proljeće 1871. godine, kada je Jesse James s bratom Frankom i još nekolicinom svojih razbojnika ujezdio u grad Columbia, Missouri. Dojurili su juškajući poput divljih In-

dijanaca, dok su njihovi revolveri ridali dim i vatru. Naglo su se zaustavili pri dnu ulice ispred ulaza u gradsku banku.

Dok su šestorica razbojnika vatom štitila prilaz banci i utjerivala strah u kosti mirnim građanima, Jesse i Frank su zajedno s Coleom Youngerom upali u banku s napetim i uperenim revolverima.

U banci su zatekli nekoliko građana, direktora banke i dva blagajnika. Jedan od njih bijaše Thomas Martin, neustrašivi bivši traper iz južnog Kentuckyja. No, Jesse nije tratio vrijeme na predstavljanje. Čim su se za njima zatvorila vrata, povikao je:—

— Ruke uvis! Svi ako vam je život mio!

Dok su Frank James i Cole Younger držali ostale na nišanu, Jesse je pohitao prema ogradi. Do tog vremena njegovo se ime već pročulo po cijeloj državi Missouri, a i diljem susjednih država. Doista, već 1870. na njegovu je glavu bila raspisana nagrada u nekoliko saveznih država.

Na oglasu je pisalo:

NAGRADA

10.000 u zlatu

za mrtvog ili živog

JESSEA JAMESA

i 5000 dolara

onome tko uhvati

FRANKA JAMESA

Jesse James bi redovito prasnuo u glasan smijeh kad je naišao na brojne takve oglase pribite na neko drvo, ogradu ili stup. Katkad bi potegnuo revolvere i zrnima prorešetao svoje ime na oglasu.

Tog dana, dok je žurio prema blagajni, direktor banke ga je prepoznao prema slici na oglasima. Zapiljio se u njega očima razrogačenim od strave i užasa.

– Prepoznao si me, a? – upitao ga Jesse.

– Vi ste Jesse James – odgovorio mu je hrabro direktor banke uz pratnju neumorne pucnjave razbojnika na ulici.

– Pogodio si, stari – odviknuo mu je Jesse – i stoga pazi što radiš, jer ću ti inače prosuti mozak po podu! Daj mi brzo ključeve blagajne!

Direktor je kimnuo blagajniku Thomasu Martinu, starom i pouzdanom službeniku, koji je uz to bio i hrabar i tvrdoglav čovjek. Zacijelo je i on čuo za mnogobrojna okrutna ubojstva Jessea Jamesa, ali svejedno je odbio da mu dade ključeve.

Jesse je ispružio ruku i dreknuo:

– Brže! Ja sam Jesse James! Dajte proklete ključeve ili ću ti prosvirati mozak! Thomas Martin je glasno i jasno odgovorio:

– Da si i gospod Bog... ne dam!

Siroti Thomas Martin! Bio je hrabar, ali i lakomislen. Te riječi bijahu posljednje koje je izustio. Još nije pravo ni zatvorio usta kada je kolt kalibra 0.44 zagrmio i bljesnuo kao munja... A Jesse James još nikada nije promašio cilj.

Thomas Martin se lecnuo, uspravo leđa, ukočio se zabačene glave, a zatim se skljkao natraške na pod pogoden u čelo.

Već idućeg trena Jesse je istrgnuo ključeve iz njegove mrtve ruke i čučnuo pred veliku željeznu blagajnu, pa odmah počeo bjeso- mučno kleti i huliti. Vrata blagajne mogla su se otključati tek pošto bi se odvrtilo sklop brojeva na bravi blagajne.

Jesse skoči kao ludak na noge.

– Brzo! – zacičao je na direktora banke. – Otvaraj to, prokleta pseto, ili ćeš i ti dobiti metak u čelo!

Blijed od prepasti, direktor je izbečenih očiju piljio u Jessea, mrmljajući i mucajući riječi kao da je od užasnog straha izgubio dar govora i zanijemio.

– Ja... ne znam... samo on zna... kako se otvara blagajna. Njegov mozak zna... a vi... raznijeli ste ga!

Oči Jessea Jamesa sijevnule su kao munja od gotovo ludačke jaro- sti. Posve je pomahnitao od bijesa. Zakrvavljenih očiju i s pjenom na ustima, zamahnuo je šakom i tako snažno odalamio nesretnog direk- tora po nosu da ga je srušio na pod.

– Rigaj tu kombinaciju, il' ću ti je ja zrn timer izbiti iz glave! – vrištao je Jesse.

Na ulici pucnjava je ojačala. Sve bliže i bliže čuli su se pucnjevi iz pušaka, a zatim i ljutita dreka. Izne- nada zrna počnu pljuštati kroz pro- zore u banku. Na vrata dojuri neki zadihani razbojnik s ulice.

– Jesse! – podviknuo je tanko dok je očima tražio svog kolovodu.

– Zagustilo je, Jesse! Opkolit će nas ako odmah ne strugnemo! Bježi, Jesse!

– Ne idem! – siktavo je zarezao Jesse. – Došao sam po novce i bez njih neću otići! – Ponovo se okre- nuo prema direktoru banke. – Otvaraj blagajnu – siktavo je kao guja ispod kamena – ili ću ti, tako mi boga, prerezati grkljan od uha do uha!

Zaplakani je direktor mogao samo tresti glavom i rukama, pre- stravljeno gledajući Jamesa.

Jesse se zapjenio od gnjeva i na- stavio urlati kao pomahnitao čov- jek. Ušetkao se amo-tamo, odv- ratno psujući a zatim se istresao na nevine građane poredane uza zid s rukama u zraku. Zaprijetio im je da će ih sve postrijeljati. Spa-

sio ih je samo zagovor Franka Jamesa.

— Hajdemo, Jesse! Ništa nam neće pomoći ako ih ubiješ. Bježimo, još za vremena! — nagovarao ga je Frank.

Jesse je i dalje psovao. Onda pograbio tintarnicu i u nemoćnu je bijesu hitne svom snagom u glavu direktoru banke. Zatim je, napokon, pozvao ostale da ga slijede.

Uz grdnje i pogrde skočio je na konja i odgalopirao iz grada Columbia, a njegovi su razbojnici jurili za njim praćeni zvižducima zrna. Bilo je to prvi put da je Jesse James ostao praznih ruku poslije razbojničkog upada u neku banku, ali doživjet će još jedan sličan, ali mnogo gori neuspjeh. U Northfieldu godinu dana poslije.

Naravno, građani Columbije skupili su potjeru, ali Jesseu i njegovim razbojnicima zameo se svaki trag u šumovitim gorama Kentuckija. Potjera se vratila u grad neobavljena posla.

Jesseovim je momcima ponovo uspjelo pobjeći i spasiti živu glavu.

V

Prošlo je nekoliko godina. Braća James i njihovi pljačkaši terorizirali su uzduž i poprijeko cijelu zemlju. Mnogi privatni detektivi, potaknuti sve većim nagradama za glavu Jessea Jamesa, pokušavali su ga uhvatiti.

Svi bi se otisnuli u pothvat na krilima nade u brda države Missouri, a većina ih se nikada nije ni vratila. Oni koji su se vratili morali su uzmaknuti podvinuta repa i priznati da su pretrpjeli neuspjeh.

Jesse James je i dalje jezdio diljem zemlje i više-manje radio što ga je bilo volja.

Sudjelovao je u mnogim pljačkama vlakova. Posebice valja spomenuti napadaj na vlak u blizini grada Claytona, Missouri, jedne ljetne noći u kolovozu 1876, jer se Jesse tada prvi put poslužio dinamitom.

Kasno kroz noć huktao je vlak iz Samuela prema Claytonu kad se strojovodi Jacku Sieveru odjednom glasno obratio njegov ložač:

— Hej, Jack, pogledaj ulijevo! Vidim li ja to sjene u prolazu ili konjanici jure za vlakom?

Jack Siever letimično pogleda na crnu krajinu, koja je hitro odmicala pokraj njih. Međutim, noć bijaše bez mjesečine i u mrklom mraku nije mogao ništa razaznati, pa se narugao ložaču da ima bujnu maštu.

Koji trenutak zatim Siever je morao usporiti lokomotivu i naposljetku stati ispod crpke za vodu. U tom istom trenu namah je primijenio mišljenje o ložačevoj mašti ali prekasno.

Iz mraka je iznenada iskočilo desetak brzih konjanika, koji su se skrivali u šumarku uz prugu. Poskakali su s konja i otvorili vatru na vlak. Zrna su zviždala kroz noć, probijala drvenu oplatu vagona ili kroz prozore prskala u putničke vagone.

Dvojica razbojnika, svaki s jedne strane, uskoče u lokomotivu i zatoče strojovođu i ložača.

U pratnji nekolicine svojih razbojnika Jesse James, s revolverima u rukama, uskoči u prva putnička kola. Udarcem noge otvori vrata na jednom kraju putničkog vagona. Kad je nahrupio u kola, nastala je strašna gužva. Muškarcima je zastao dah, žene su vrištale. Cijelo to vrijeme oko vlaka se čula pucnjava, što je još više uplašilo putnike.

– Svi na svoja mjesta! Budete li razumni, nikome se ništa neće dogoditi! – zagrmio je Jesse.

Sve su se oči uplašениh putnika uperile u Jessa, koji je na sebi imao dugačak crni ogrtač, a na glavi crni stetson. Veći dio lica bio mu je pokriven crvenim rupcem. Usprkos tome svi su mogli vidjeti njegova dva hladna plava oka tvrda kao čelik.

Iza Jessa stajali su ostali, podjednako zakrbuljeni i s uperenim revolverima.

Jedna putnica glasno vrisne i onesvijesti se. Na drugom kraju vagona neki debeo, dežmekast gospodin pozamašne trbušine nije niti vrisnuo, niti se onesvijestio. Kad je čuo pucnjavu, pošto se vlak zaustavio, odmah je shvatio što ih čeka. U lisnici je imao osam stotina dolara, a nije mu bilo ni na kraj pameti da ih preda razbojnicima. Zato je u trenutku kad je Jesse uskočio u vagon, izvadio lisnicu iz nutarnjeg džepa kaputa i spustio je u pljuvačnicu na podu.

Ali ništa nije moglo izmaknuti ostrim očima Jessea Jamesa.

– Gospode se ne moraju ništa bojati – nastavio je ozbiljnim glasom Jesse. – Nitko ih neće napastovati ako mirno predaju svoj nakit. Gospoda će predati novac i ostale vrijednosti mojim ljudima u prolazu kroz vagon – rekao je, pa nastavio povišenim glasom: – A onaj debeli gospodin na suprotnom kraju neka izvoli izvaditi lisnicu iz pljuvačnice i obrisati je, jer će je uručiti meni osobno!

Izgovorivši sve to Jesse krene kroz putnički vagon s revolverima uperenim u uplašene putnike dok su Frank James i ostali kupili lisnice, novčanike, nakit i ostale vrijedne stvari i trpali ih u vreće.

Za nekoliko minuta opljačkali su putnike u oba putnička vagona. Zatim je Jesse, ostavivši svakom vagonu po dvojicu razbojnika da drže putnike na nišanu, iskočio iz vlaka i s nekoliko svojih ljudi potrčao kroz noć prema poštanskom vagonu, oko koga su stražarila dva njegova revolveraša.

– Nekoliko ih je unutra i neće nam otvoriti. Već smo ispucali najmanje pedesetak metaka u ta prokleta vrata – potužio se jedan od njih Jesseu.

– I nećemo vam ih otvoriti! Gonnite se do vraga, jer ovamo nikad nećete ući! – – doviknuo im je glas iz poštanskog vagona.

Jesseove su se hladne oči ukruatile prije nego što im je odgovorio povikom:

– Pokazat ću ja vama tko će kamo otići! – Zatim se okrene i pozove svog čovjeka: – Hej, donesi mi taj dinamit!

Čovjek koji je u šumarku čuvao konje začas dotrči i donese taman omot. Pušio je cigaru. Pošto je Jesse postavio dinamit pod vrata vagona, konjušar je vrškom zapaljene cigare dotaknuo i potpalio stijenj. Za koju minutu zaglušni je prasak potresao cijeli poštanski vagon i razvalio vrata. Komadići drva i kamenja poletjeli su na sve strane, a razbojnici su se pobacali u zaklone.

Začudo nijedan od trojice pratitelja poštanskog vagona nije bio ranjen. Stajali su zaplašeni i podignutih ruku, jer su znali da nisu dorasli revolveraši razbojnicima. Dinamit je razvalio i vrata na blagajni u vagonu i razbojnicima je ostalo još samo da iz blagajne pokupe novac, nekih dvadeset tisuća dolara, i nestanu u noći.

VI

Jesse i Frank James ujahali su u St. Genevieve jedne večeri u lipnju 1894. godine i odsjeli u hotelu „Commercial“, prerušeni u dva pomećurna trgovca. Poslije večere zasjeli su u duboke naslonjače u predvorju hotela i uljudno čavrljali s direktorom i nekoliko uglednih građana i gostiju.

– Kako ide trgovina ovih dana?
– upitao ih je direktor tek da oživi razgovor.

– Ne možemo se potužiti – odgovorio je Jesse. – Građanski je rat, doduše, ostavio nemile tragove. Ljudi još nemaju dovoljno novaca, ali iz dana u dan dobivamo sve više narudžbi za drvenu građu. Zapad se obnavlja i izgrađuje premda u zemlji još nema pravog reda.

– Pa, naravno, da nema – dobio je neki debeljko s dugim brkovima i bradom – kad su ti prokleti razbojnici uzeli maha. Poplašili su poslovni svijet i ljudi se boje ulagati novac u privredu dok zemljom vladaju pokvarenjaci koji radije ubijaju i pljačkaju narod nego da pljunu u šake i prionu uz neki pošten posao.

– Ne znam samo zašto to američki narod trpi – izazovno će Jesse, hineći gnušanje. – Zar je izgubio sve svoje dostojanstvo i hrabrost kad dopušta da ga zlostavlja šačica gramizljivih i krvoločnih razbojnika?

Razgovor se otekao do kasno u noć jer tu se, na užas sviju, stvorio i jedan od onih svuda nazočnih boraca iz građanskog rata, koji su nicali naokolo kao gljive poslije kiše, običavali voditi glavnu riječ i svima se nametnuti svojim sjećanjima na poznate bitke i uspome-

nama na svoja junačka djela. Sve je tupio pričicama o svojim dogovštinama.

Braća James su neko vrijeme iz himbene uljudnosti pobožno slušala, premda im se smučilo od toliko laži i izmišljotina, a kada više nisu mogli izdržati, ustanu da se oprostite i poželev svima laku noć.

– Sutra nas čeka naporan dan. Ovo nam se mjesto čini kao stvoreno za dobar posao – rekao je Frank prirodnim i uvjerljivim glasom prije nego što su se povukli iz društva i uspeli na kat u svoju sobu.

* * *

Sutradan ujutro oko deset sati Jesse i Frank nimalo nervozni zaustave konje ispred gradske banke u gradu St. Genevieve.

Dok je s Frankom i Coleom Youngerom ulazio u banku, Jesse letimično pogleda niz ulicu i uvjeri se da su ostali njegovi momci na ključnim položajima i spremni na njegov mig otvoriti vatru na sve i svakoga.

U banci, koja tek što je bila otvorila vrata mušterijama, zatekli su O.-D. Harrisa, starog blagajnika, i mladog Formana Roziera, sina direktora i vlasnika banke. Blagajnik Harris pogledao je trojicu pridošlica gotovo vedrim očima.

– Dobro jutro, gospodo! – pozdravio ih je prijaznim glasom. – Kažite nam što želite!

Jesse James, koji je predvodio trojku, nije okolišao. Potegnuo je revolvere i prijetecim glasom zarežao:

– Želimo da odmah otvoriš blagajnu ili ću te ustrijeliti kao staro šugavo kljuse!

Stari blagajnik ostao je osupnut, razjapljenih usta i nijem. Oči su

mu uplašeno prezale lijevo-desno. Drhtao je kao prut na vodi. Cinilo se kao da će se svakog časa onesvijestiti i srušiti.

Mladi Rozier, zapanjen prostačkim istupom Jessea Jamesa, trgnuo je glavu i podigao je s nekih računa. Prošlo je dobrih pola minute prije nego što se uplašeni blagajnik sabrao i smogao snage da izusti i riječ.

— Rrrrekli... sttte... dda otvorim bblagajnu? izmucao je na jedvite jade.

— Baš to! — odsiječe grubim glasom Jesse James, naglasivši osornost riječi i smrknutim pogledom čeličnoplavih očiju. Spremio je jedan revolver natrag u korice i iz džepa kaputa izvadio dvije crne vrećice.

— Drži ih na nišanu! — naredio je Coleu Youngeru, a Franku reče: — Ti stani uz vrata i upadne li tko, pošalji ga bogu na račun! — Zatim skoči preko ograde i pride blagajni. — Otvori ta vrata, stari! Brzo! Što blejiš? Žuri mi se! — zaskitao je na blagajnika.

Uplašeni Harris pride blagajni podignutih ruku, ali je ipak smogao hrabrosti da mu kaže:

— Ne smijete to učiniti, gospodine. Nećete stići daleko. Uхватit će vas. Šerif navraća ovamo svako jutro u ovo doba...

— Ne kokodači! Otvori tu blagajnu ili ćeš začas biti strvina! — zagrmio je na nj Jesse James, pa dodao: — A dode li šerif, tražit ćete novoga! Ja sam Jesse James!

Kad je čuo razbojnikovo ime, je-caj užasa stegne Harrisu grlo. Mladi je Rozier poluglasno kriknuo od zaprepaštenja i onda uspaničen iznenadno skočio prema pokrajnjim vratima.

Taj nenadani skok prema slobodi umalo nije zatekao Colea Youngera nespremno. Podigao je brže-bolje revolver i opalio, ali Rozier je već bio na pragu otvorenih vrata kada ga je zrno pogodilo u rame i bacilo na koljena. Ali mladić je u hipu bio ponovo na nogama i šmugnuo kao zec iza ugla u poprečnu ulicu, derući se iz svega grla kao da ga kolju.

— Pomoć!... U pomoć! Jesse James pljačka banku! U pomoć... Šerife! Šerife!

Na svoju sreću Rozier je potrčao u suprotnom smjeru od mjesta gdje su Jessovi razbojnici stražarili ispred banke. Da nije, pao bi prorešetan kao sito. No on je produžio poprečnom ulicom i, dok mu je krv natapala košulju, histerično se derao i zvao u pomoć.

U međuvremenu Jesse James je u banci natjerao starog Harrisa da otvori blagajnu. Harrisu su tako drhtali prsti da gotovo nije mogao složiti pravu kombinaciju. Čim je brava blagajne škljocnula i vrata se otvorila, Jesse je odgurnuo starca u stranu, čučnuo pred blagajnu i počeo užurbanom i pomamno puniti vrećice novcem. Kad je ustao, požuri oko ograde, odnoseći sa sobom novca i novčanih obveznica u vrijednosti od otprilike 85.000 dolara.

Jesse je dobacio jednu vrećicu Franku, a drugu Coleu Youngeru, a onda su njih trojica istrčali na ulicu... upravo kad je iza ugla izbilo desetak naoružanih građana dignutih na oružje vapajima mladog Roziera.

Pošto je doviknuo svojim ljudima neka uzjašu i bježe, Jesse zapuca dvaput zaredom u građane na uglu ulice. Dvojica su pala kao gromom pokošeni. Jesse dojuri do

svog konja, skoči na sedlo, zabode ostruge životinji u trbuh i grune niz ulicu. Njegovi razbojnici složno krenu za njim.

Kad su u luđačkom galopu odmaknuli oko milju od grada, Jesse zaustavi konja kako bi se životinja otpuhala i malčice odmorila. Okrenuo se ostalima. Svi su se okupili oko njega.

— Najbogatija lovina do sada! — slavodobitno i veselo obznani Jesse. — Nisam još prebrojio, ali jamačno vrijedi cijelo bogatstvo.

— Misliš da sada imamo vremena da je ovdje podijelimo? — upita Cole Younger.

— Zar si lud, čovječe? — odbrusi mu Jesse. — Ta sam si mi rekao da ti je onaj mladić pobjegao. Zar misliš da on neće uzbuniti i dignuti na noge cijeli grad? Kladim se da je potjera već krenula, pa ćemo stoga učiniti točno onako kako smo se i dogovorili... Nastavit ćemo ravno cestom još koju milju, a zatim ćemo se raspršiti i po dvojica udariti zaobilaznim, stazama. Sastanak ispred ulaza u spilju prekosutra navečer.

Pošto su svi potvrdno kimnuli, Cole Younger se počne ispričavati zbog promašaja:

— Oprosti, Jesse, što nisam ubio onoga ludog mladića kad je iskočio kroz vrata, ali zatekao me kao grom iz vedra neba i pojurio tako strelovito...

— I bolje da ga nisi ubio. Bila bi šteta. Mladić je izgledao simpatičan, samo još nije naviknut na ljude poput nas, pa se uplašio — upadne mu u riječ Frank James, pa se nekako sjetno zagleda u dvije vrećice nabijene otetim novcem, koje su visjele obješene o jabcu njegova sedla. — Znate, momci — nastavi ozbiljno — ne

mogu se oteti pomisli što ovaj plijen znači za sve nas. Svi smo svjesni da ćemo jednog dana ispaštati zbog njega kada nas dohvati ruka zakona, a ovdje ima dovoljno da svaki od nas krene svojim putem, u neku daleku državu i tamo započnemo nov život... da kupimo farmu, možda, i skrasimo se negdje do kraja života kao čestiti i radini ljudi.

Ostali iznenađeno su pogledali Franka Jamesa, svi osim njegova brata. Jesse je cijelo vrijeme promatrao brata između stisnutih vjeda. Te su Frankove riječi samo potvrdile sumnje koje su ga mučile već neko vrijeme... naime, kako je njegovu bratu Franku već navrh glave luđačkoga odmetničkog života i kako žudi da ode u neki dalek kraj i pronađe miran kutak gdje će započeti novim životom.

Onda je Jesse zaustio da bi nešto rekao, ali nitko ne zna što je naumio reći. U trenutku kad je otvorio usta, njegove su hladne, uvijek budne oči ugledale oblačić prašine u daljini na početku ceste, oblačić koji im se odveć brzo primicao.

U tren oka Jesse James shvati da taj oblačić što se tako hitro kotrlja i praši cestom za njih znači nevolju, i to nevolju s velikim početnim slovom N!

* * *

Prošle noći, dok su Frank i Jesse opušteno sjedili u hotelskom predvorju, među onima s kojima su tako ljubazno čavrljali, slučajno bijaše i neki bistar farmer koji je, očito, bio sumnjičave prirode kao što to seljaci najčešće i jesu. Njegovo seljačko pronicavo oko nisu mogli lako prevariti kao ostale. Nekako, čisto nagonski, naslutio je

da ta dva stranca nisu veletrgovci, a još manje čestiti i poduzetni poslovni ljudi. Njihovo je ljubazno ponašanje bilo odveć ishitreno i nije moglo prekriti njihovu bahatost.

Farmer ni jednom ~~riječ~~ nije odao te ~~sumnje~~, ali kad se vratio na svoje gospodarstvo, ta su mu se dva stranca neprestance motala po glavi. »Ovo nam se mjesto čini kao stvoreno za dobar posao. Sutra nas čeka naporan dan« ne mora biti samo napomena spretnog trgovca koji ima nos za dobru zaradu, nego i napomena pljačkaša koji glasno misli, znak i lozinka za nešto što valja učiniti idućeg dana, a izrečeno kao upozorenje sudioniku u zločinu.

Tu je napomenu Frank izrekao napola u šali, ali farmer ju je shvatio ozbiljno. Kako mu ta dva stranca nisu bila odveć po čudi... nepoštovanje zakona, kao posljedica razuzdana života, uvelike utječe i na izgled i vladanje ljudi koji žive od nasilja, pomislio je da ta dva trgovca nisu došla u grad s čestitim nakanama.

Sutradan rano izjutra, čim se probudio, farmeru je odjednom sinulo da su ta dvojica zacijelo glavom Jesse i Frank James. I što je još važnije, bio je siguran da su došli kako bi tog jutra opljačkali banku.

Premda pozamašne tjelesne građe, farmer ne bijaše lijen. Odmah je naredio sinovima da osedlaju konje, pa ih je poslao da pozovu susjede iz bliže i dalje okolice neka se naoružaju i dođu na zbornu mjesto u dvorištu njegove farme.

Oko deset sati tog jutra, istog časa kad su Jesse i Frank James nahrupili u banku u St. Genevieve,

četrdesetak naoružanih konjanika okupilo se spremni da pođu u lov na braću James i podijele novac od nagrada.

Poslije četvrt ~~sata~~ već su galopirali ~~cestom~~ prema gradu St. Genevieve i u susret družini koja je bjela iz grada.

Kad ih je Jesse James opazio, bili su još pola milje ispred njih.

Ali Jesse James nikada nije bio čovjek kojega bi uspaničilo nešto neočekivano i iznenadno. Nekoliko je trenutaka nepomično sjedio na konju i promatrao sve veći i veći oblak prašine koji im se kotrljao u susret, a zatim proćijedi kroza stisnute zube:

– Momci, sve mi se čini da ćemo uskoro dobiti goste!

– Mnogo gostiju – dovikne Bob Younger. – Pogledaj iza nas!

Svi su se okrenuli na sedlima. Cestom kojom su maločas i oni dojahali iz grada vijao se podjednako velik oblak prašine kao na cesti ispred njih! Po prekrasnom u sunčanom jutru mogli su lijepo i jasno razaznati crne likove konja u galopu. Nitko nije morao biti posebno vidovit, da pogodi kako su konjanici iza njih potjera naoružanih građana iz grada St. Genevieve, ali nitko nije mogao ni naslutiti tko bi mogli biti oni što im jašu u susret!

– Prokletstvo! – dreknuo je Bill Chadwell. – Nasrcu na nas s oba kraja... Ima ih barem stotinu. Opkoljeni smo!

Clell Miller načas pogleda vođu, pa upita:

– Što čaš sada, Jesse?

Ali Jesse je već uočio ono što drugi nisu. Nekih pedesetak metara ispred njih vijugao je odvojak s glavne ceste, uka kamenita stazica. Nitko nije znao kamo vodi, ali

za premišljanja više nije bilo vremena. Jesse James još jednom letimično pogleda prema nazad, pa još jednom ispred sebe.

— Za mnom! Brzo! — zapovjedi povikom, a zatim uz divljački jurišni poklik okrutno podbode konja i jurnu niz kamenitu stazicu. Njegovi razbojnici, dok su potezali revolvere i napinjali ih, nagnu za njim.

Stazica je doista bila kamenita i vijugava kao zmija. Dok je galopirao kao sumanut, njegov se raskopčani crni kaput viorio lepetajući za njim, pa su se vidjeli dršci dvaju glasovitih revolvera u koricama ispod pazuha. Šešir je nabio duboko na čelo i zgrbio se u sedlu uz vrat konju dok je teški topot kopita konja njegove družine za njim duboko odjekivao, dok su ispod njihovih potkova sijevale iskre.

Na glavnoj cesti, vidjeli su, sastale su se dvije potjere, pa poslije kraćeg dogovora skrenule i one kamenitom stazom u nepokolebljivu i osvetničku potjeru.

Jesse James i njegovi razbojnici projezdili su mimo nekoliko farmi, bilo s jedne bilo s druge strane puta, a potjera ih je slijedila u stopu.

Nije uopće potrebno spominjati da su i ljudi u potjeri i progonjeni bili vrsni jahači. U ono vrijeme čovjek je morao biti dobar jahač ako je želio preživjeti u tim krajevima, a i brz revolveraš i prvorazredan strijelac.

I luda se utrka nastavljala, utrka u kojoj je Jesseova družina bježala da bi spasila glave, a potjera se nadala da će im ih poskidati i pokupiti nagrade.

Odjednom Jesse James, koji je jahao na čelu družine, opazi da se primiču kraju kamenite staze što

je završavala u dvorištu neke farme. Iza staje tekla je uska rijeka vrlo brze matice i na njezinoj obali staza je ulazila u pregaz bujice.

Jesse podigne ruku i tako se naglo zaustavi da su se zemlja i prašina uzvitlali pod konjem kad se propeo. I ostali su naglo potegnuli uzde i okupili se oko Jessa.

Jesse James okrene konja i poviče:

— Svi me dobro poslušajte! Udarite preko rijeke iza farme i ništa me ne pitajte! Naprijed!

Kad su se neki pokolebali, jer ga nisu htjeli ostaviti samog poviče ponovo:

— Naprijed! Preplivajte rijeku i na suprotnoj se obali razdvojite. Sastanak prekosutra navečer ispred spilje!

Strah zasjeni oči Franka Jamesa. Obožavao je svoga bezobzirnog i neustrašivog mlađeg brata i zbog toga mu se i divio.

— A ti? Kamo ćeš ti, Jesse? — upita.

Svakim trenom potjere su im se primicale sve bliže i bliže... Ostalo im je bilo još samo nekoliko minuta prije nego što će nasrnuti na odmetnike. Jesseov je konj zanjštao i zavrteo se u vreteno, kako mu je Jesse snažno stegnuo uzde dok se okretao prema bratu.

— Ne brini za mene! Netko mora zadržati potjeru. Požuri! — odgovori kratko.

Jesse je promatrao ostale dok nisu odgalopirali i nestali iza staje, te pljusnuli u hladne brzace rijeke. Tada potjera zapjenjenoga konja natrag u dvorište ispred staje. Zaustavio ga je, skočio sa sedla i potegnuo revolvere upravo u trenutku kad je neka ružna žena smežurana lica i kukasta nosa s crnim rup-

cem na glavi, toliko ružna da ni u cvijetu mladosti jamačno nije dobila nikakvu nagradu na natjecanjima za ljepotice na seoskim sajmovima, izišla na vrata kuće.

Drhtala je od srdžbe i zloće dok mu je prijetila rukom, pa se Jessu učinilo da je pred njega istrčala prava pravcata vještica ravno iz dna paklena ponora.

– Razbojnik! Propalico! Pazi ga što uradi! Tvoj mi je konj izgazio piliće! – vriskala je prepuklim glasom.

Uletjevši u dvorište, njegov je konj doista zgazio nekoliko pilića koji su čeprkali po buništu uz staju. Zatim je Jesse James učinio nešto što je ženu zaprepastilo. Posegnuo je u džep i dobacio joj pod noge tri srebrna dolara, u ono vrijeme popriličnu svotu za nekoliko tričavih pilića.

– Držite, gospodo – doviknuo joj je – i prestanite zavijati, jer sam preplatio vaše piliće. A sada bježite u kuću i legnite pod postelju da vas koje zrno ne izbuši!

Nije morao ponoviti. Čim je dorekao u dvorište farme nahrupila je prethodnica potjere. Puške su zapucale i zrno je zazviždalo babi uz glavu. Prestrašeno je vrisnula i pobjegla u kuću.

Tada je i Jesse James zapucao!

A kakav je to strijelac bio! S revolverima uz bokove, opalio je četiri hica, po dva iz svakog revolvera. Uz krik i jauk četiri konjanika sunovrate se sa sedla.

Jesse pljesne svog konja po sjajnim sapima, a konj pobježe iza staje koja je bila uz samu obalu rijeke. Revolver u njegovoj desnici bljesne ponovo vatrom ... I još jedno sedlo osta prazno, a zatim Jesse hitro kao munja potrči za svojim konjem u zaklon iza staje.

Dok je trčao, poviče tako glasno da su ga mogli čuti ljudi iz potjere:

– Dodite samo, momci, imam još mnogo metaka za vas!

U tili se čas vidjelo da protivnici ne žele prihvatiti njegov izazov. A tko je imao pravo da ih zbog toga pokudi? Jesse James je ispalio na brzinu samo pet metaka i pet je sedla ostalo bez jahača, ustrijeljenih u uobičajeno mjesto: u čelo. Ostalima je to izbilo iz glave svaku želju za borbom sa Jesseom Jamesom.

Činilo se kao da je život Jessea Jamesa začaran. Kao da ga štiti neka nevidena ruka. Jedno ga je zrno iz potjere promašilo i gotovo nasmrt uplašilo staru krezubu ženu dok je kuhala nad sudbinom svojih pilića.

Stara narodna poslovice kaže: Bolje je biti trenutak živa kukavica negoli stotinu godina mrtav junak u grobu. Ljudi iz potjere nisu bili kukavice, u to nije bilo ni najmanje dvojbe! Ratna vještina nalaže kada je vrijeme za uzmak i povlačenje. U Jesseovu ciljanju i strijelanju bijaše nešto sablasno nevjerovatno točno. Njegov poziv: »Dodite samo, momci, imam još mnogo metaka za vas!«, pošto je već ustrijelio petoricu, ostavio je na prethodnicu potjere poučan i dubok dojam. Spoznali su kako je trenutak da uzmaknu. Zbunjenost, više negoli strah, pokolebala je Jesseove progonitelje u njihovoj nakani.

Stoga se javio jedan od preživjelih iz prethodnice.

– Pričekajmo dok ne stignu i ostali! – kriknuo je i brže-bolje dodao: – Ne, ne tamo! Natrag! Vratimo se i javimo im što se dogodilo. Za koji će nas trenutak biti mnogo više, a ni Jesse James ne može istodobno ustrijeliti pedeset ljudi da u

međuvremenu i njega netko ne pogodi.

Covjek je okrenuo konja i požurio natrag do glavnine koja je već bila nekih petsto metara iza njega. Vjerovao je da će za koju minutu glavnina potjere stići na poprište i da Jesseu Jamesu neće biti spasa kad ga opkole sa svih strana. Naravno, imat će ga mrtvog, jer se odmetnik nikada neće predati živ.

Jesse James je jedva čekao to neznatno povlačenje i taj kratak predah. Mirno je izbacio prazne čahure iz revolvera i ponovo ih napunio. Zatim je, s napunjenim revolverima, provirio iza zida staje i ugledao ostale konjanike iz prethodnice potjere kako se povlače za čovjekom koji je pošao po pojačanje.

Bio je zadovoljan kad se uvjerio da je njegova družina nestala u gustoj šumi na drugoj obali rijeke. Dobro im je zaštitio odstupnicu. Zapravo, nije se ni u snu nadao da će se prethodnica potjere povući tako na brzinu i bez borbe. Poučen iskustvom koje je stekao u pljačkama i razbojstvima, Jesse James se bio spremio na žilaviji otpor protivnika. On nikada nije potcijenio protivnika, ali ga se baš zbog toga istog razloga nikada nije ni plašio.

Vidjevši da su se neprijatelji povukli i znajući da će se za koji trenutak vratiti s pojačanjem, ni on nije uludo protratio to vrijeme.

Vinuo se na vranca sjajne dlake, podbo ga dobrano i natjerao u hladne brzace rijeke iza staje. Bio je to konj koga nije bez veze iz milošte prozvao Skyrocket. Plemenita je životinja znala da kada je Jesse podbode ostrugama, koje za nj ne bijahu okrutna sprava za mučenje kojom su se kauboji služili pri kro-

ćenju divljih mustanga, za to ima i valjana razloga.

Između pljačkaških pohoda Jesse je svom konju poklanjao nježnu pažnju. Razgovarao je s njim kao s ljudskim bićem, milovao ga, davao mu soli i šećera, hranio ga jabukama, češkao ga po vratu i iza uha i općenito postupao s njim kao neka zadržta usidjelica sa svojim maljušnim ljubimcem psetancem.

Skyrocket je znao što jahač od njega očekuje. Jesse mu se savio uz grivu i podvikivao mu u uho kojim smjerom da grabi. Vranac kao da je razumio svaku riječ svoga gospodara. Odapeo je uspropice, pa konj i njegov jahač nestadoše u šumi na putu prema daleku skrovištu u Jesseovoj spilji.

Kad je glavnina potjere izbila na obalu rijeke, Jesseu više nije bilo ni traga.

— Bog vas ubio! — zagundao je voda potjere, frkajući dugi brk. — Trebalo je da netko ostane ovdje i drži ga na oku iz zaklona. Pa, što vi mislite koga mi hvatamo? Kakva neiskusnog zelembača? Dopustili ste da nam Jesse James ispred nosa umakne, a mogli ste ga prikliještiti. Nemate ni blijedog pojmatko je Jesse James! Brzo, nadite ga!

Tražili su ga i tražili posvuda samo ne stazom kojom je pobjegao. Obilazili su staju sa svih strana i krajeva i gotovo izludili staru babu dok su joj švrljali po kući i zabadali nos u svaku rupu, iza zastora, ormara, ispod postelje i kamo sve ne.

Zatim je potjera izišla iz kuće i rasporedila se u strijelce, pa krenula smjerom kojim su predmnijevali da je otišao i Jesse dalje od obale. Zacijelo, zaključili su, Jesse se nikada ne bi usudio prijeći na

konju brzace i virove hirovite rijeke! Znači da se povukao uzbrdice, istim putem kojim je i došao, možda samo kojih stotinjak metara usporedno sa stazom kojom je potjera dojezdila do farme stare žene. Možda se već cijela družina dokopala glavne ceste i galopira pognutih glava dok se oni motaju po dvorištu stare babe i oko seljačke kuće koja zaudara kao svinjac.

— Naprijed, svi za mnom! — zapovjedio je vođa potjere. — Pobjegli su nam natrag istim putem! — Pokazao je rukom prema glavnoj cesti, pa nastavio: — Telegrafirat ćemo u sve veće gradove i zatražiti pojačanje. Neće nam uteći!

I tako je potjera odjezdila u uzaludno traganje za Jesseom Jamesom i njegovom družinom.

* * *

Kraj priče nije teško dokučiti. Jesse James stigao je sretno, živ i zdrav u svoju daleku spilju. Najprije je rasedlao konja, pa mu donio punu zobnicu zobu, veliko vedro vode i češagiju. Kad ga je nahranio i napojio, istimario ga je neprestance mu nešto pripovijedajući.

— Pravi si ti konj ... takvog nitko nema ... — mrmljao mu je nježno dok je četkao prašinu s vrane dlake svoga vrlog i vjernog jahaćeg konja.

Idućeg dana stigli su i ostali članovi družine, svi veseli, razdragani i nasmijani.

— Zdravo, šefe! Stigosmo i mi! — doviknuo mu je Cole Younger. — Hoćeš li nam sada dopustiti da koji dan predahnemo? Krvavo smo zaslužili odmor!

— Točno, momci, krvavo ste ga zaslužili — odgovorio im je Jesse

James, pa dodao u smijehu: — A sada ćemo podijeliti plijen, jer vi jedva čekate da ga potrošite, zar ne?

Glasan smijeh poprati tu napomenu. Plijen su razdijelili pravedno na jednake dijelove. Svatko kome je iole dojadio takav život mogao je, ako je htio, otići i zauvijek se oprostiti od družine i zločina koji su na kraju krajeva vodili u dugo tamnovanje ili čak na vješala. Ali razbojnički je život već svima bio ušao u krv ... osim Jesseovu bratu Franku komu je srce čeznulo za životom na selu među kravama i pilićima.

Družina je toga dana digla bogat plijen. Poštenim radom cijelog života ne bi toliko zaradili.

I ponovo su Jesseovi momci izvukli živu glavu i spretno izmaknuli potjerama!

VII

Tijekom 1876. godine zbila su se tri nesvakidašnja događaja.

Jedan bijaše bitka kad Little Big Horna gdje su general George Armstrong Custer, iskusni stari vojnik i bivši pitomac West Pointa, i njegovih dvije stotine šezdeset i tri vojnika bili namamljeni u bυσiju u kojoj ih je do nogu potukao poglavica indijanskog plemena Sioux Bik Koji Sjedi sa svojih 4000 ratnika.

Nekoliko tjedana poslije tog poraza u Deadwoodu (teritorij Dakota) glasoviti revolveraš Divlji Bill Hickok otužno je i prije vremena završio ovozemaljski život.

Divlji Bill kartao je u nekom salunu. Slutio je da se u njegovoj blizini mota neka ništarija koja mu radi o glavi. Kako je on uvijek do-

tad brzo i vješto smicao svoje neprijatelje, nije mu uopće pala na um mogućnost drugačijeg ishoda obračuna.

Ali neki neugledan, zakržljao čovječuljak štakorskog lica poznat kao Jack McCall, koji je u životu bio više pijan negoli trijezan, nalio se te večeri do grla lošeg viskija. Pijan kao tuka, hrabar u pijanstvu kao lav i hvalisav kao paun, a znajući da Divlji Bill karta u susjednoj sobi, McCall se zakleo da će svojom rukom ubiti Hickoka. Posprdan i glasan smijeh popratio je McCallovo hvalisanje, jer to se hvalisanje svima nazočnima činilo ispraznim, kao da se šeprtlja iz nekoga zabitog mjestanca napuhava kako će nokautirati Joea Louisa, svjetskog prvaka u boksu.

McCall je, najvjerojatnije, vidio Divljeg Billa samo jednom u životu, najviše dvaput.

Divlji Bill sjeo je na mjesto za kartaskim stolom leđima okrenut vratima iako je redovito sjedio okrenut sučelice vratima poput svakoga mudrog revolveraša.

Za njim je u sobu doteturao McCall.

Nitko nije obraćao pažnje na pijana nezvana gosta koji se već najmanje tjedan dana nije obrijao i čije su vodenaste oči i slinava usta upotpunjavali sliku i priliku bezazlene pijandure što tumara od gostionice do gostionice i nikome ne čini nikakvo zlo osim što moli da mu netko plati piće.

McCall je stao iza Hickoka, u tren oka potegnuo revolver i ispalio metak u leđa glasovitog revolveraša. Divlji Bill se pogođen sklupčao i mrtav udario glavom o stol da je sve zaječalo. Prije nego što su se Hickokovi suigrači uspjeli snaći i poskočiti od stola, McCall je već

bio preko praga gostionice i trčao teturajući lijevo-desno niz ulicu.

– Ubio sam krvavog Billa Hickoka! Rekao sam vam da ću ga ubiti! Huraaa! – derao se iz svega glasa.

Gradani Deadwooda nisu bili oduševljeni tim kukavičkim činom, pa McCall nije stigao daleko prije nego što su ga uhvatili i okrstili kao podlog štakora koji nije zaslužio ništa bolje od konopa oko vrata.

Poslije kratkog suđenja, McCall je i odvisio, osuđen na smrt vješanjem.

Treći uzbudljiv događaj zbio se 7. rujna 1876. Priča se da je Bill Chadwell prvi predložio Jesseu Jamesu da napadnu i opljačkaju banku u Northfieldu.

U to vrijeme Northfield bijaše polumrtav zabitni gradić. Ono što je prvenstveno pobudilo Jesseovo zanimanje za nj, bijahu glasine da je u tamošnjoj banci pohranjeno poprilično bogatstvo. Doduše, Kralj odmetnika se nije baš predobro snalazio u krajevima oko Northfielda, ali to bijaše područje koje je dobro poznao Bill Chadwell.

Jesse James je imao neograničeno povjerenje u Billa Chadwella i vjerovao je da on može dovesti njegovu razbojničku družinu u Northfield i izvesti je iz grada da ne zaluta i ne izgubi se u bespuću. Chadwell je u mladosti bio zloglasan konjokradica u tim krajevima i projahao je sve tajnovite stazice, rasputice, prečace i križopuća diljem Minnesote.

Nešto je ipak brinulo Jessea Jamesa. Kako će se on i njegova družina uvući u Northfield, a da ih nitko ne prepozna, budući da je tada već cijela zemlja bila doslovce preplavljena velikim oglasima na

kojima se nudila bogata nagrada onome tko uhvati Jamesovu družinu. Pa kad bi ih netko vidio, glas o njima začas bi se proćuo diljem bliže i dalje okolice. I tako za Jessea Jamesa i njegovu družinu svako jahanje nekim krajem koje bi se proteglo dulje od pet dana bijaše više nego otvoren izazov za njihovo uhićenje.

Poslije pomna razmišljanja Jesse James je riješio i to pitanje. Družina je doputovala vlakom.

Za oružanu pljačku banke u Northfieldu Jesse James je odabrao šestoricu najboljih ljudi: Clella Millera, Billa Chadwella, Charliea Pittsa i braću Colea, Boba i Jima Youngera. Zajedno s Jesseom i Frankom Jamesom bilo ih je ukupno osam.

Pošto su prispjeli u neki gradić blizu Northfielda, probrali su u gradskoj konjušnici konje i kupili najbolje.

Oko jedanaest sati prije podne na dan 7. rujna 1876. tri su konjanika prejahala preko mosta na rijeci Cannon i otkasali niz glavnu ulicu Northfielda. Svi su na sebi imali bijele ogrtače protiv prašine kakve su u to doba nosili ljudi što su putovali na konjima.

Ta trojica zaustave konje ispred gostionice, sjašu, uđu u gostionicu, sjednu za stol i naruče jelo.

Bijahu to Charlie Pitts, Frank i Jesse James!

Dok su jeli, neprestance su krišom pogledavali na sat. Svaki je njihov korak bio smišljen i određen u minutu, jer su se temeljito pripremili za još jedan uspješan pothvat. I kako da pretrpe neuspjeh u gradu s tupavim stanovništvom kojem je potrebna vječnost da shvati što se oko njih zbiva prije nego što se dignu na uzbunu, i koji

nikako nisu dorasli u kreševu s Kraljem odmetnika.

Tako je mudrovao Jesse James ali čovjek snuje, a Bog određuje!

Ljudi u pratnji Jessea Jamesa toga dana bijahu pomno odabrani revolveraši i najvrsniji strijelci u družini.

Pošto su se najeli, braća James i Charlie Pitts izidu iz gostionice i krenu s noge na nogu prema banci. U prolazu su vidjeli Clella Millera. Ostavljao je dojam nevinaščeta, desetogodišnjeg dječčića koji se sprema na prvu pričest. Dogovorili su se da će Clell Miller stražariti ispred vrata banke kad braća James i Charlie Pitts uđu u zgradu i paziti da za vrijeme pljačke nitko ne uđe u zgradu ili iz nje izide.

Bill Chadwell se postavio sučelice banci na suprotnoj strani ulice, hineći da se divi stvarima u izlogu trgovine jahaćim i lovačkim potreštinama. Dužnost mu je bila da stoji sučelice banci i da bude spreman zapucati na najmanji znak uzbune.

Dok se uspinjao stubama što su vodile do ulaza u banku, Kralj odmetnika krajičkom oka ugleda braću Younger. Jahali su sporim kasom niz ulicu. Njihovo je bilo da čuvaju konje i drže ih spremnima, te da štite odstupnicu Jesseu Jamesu i ostalima kad izidu iz banke ako nešto pode ukrivo.

U banci su zatekli samo blagajnika J. L. Haywooda i dva bankovna činovnika, A. Bunkera i F. Wilcoxa.

Jesse James krene ravno prema blagajni. Njegov brat Frank i Charlie Pitts stajali su iza njega.

— Možete li mi usitniti dvadeset dolara? — upitao je Jesse blagajnika.

Haywood kimne.

— Odlično! — odsiječe Jesse James, pa doda: — A sada da vidimo imate li sitnoga i za ovo!

Blagajnik se odjednom našao ispred cijevi revolvera. U istom su trenu revolvere izvukli i Frank i Charlie Pitts i uperili u činovnike.

— Ni makac i da nisi pisnuo! — zaprijetio je Jesse James Haywoodu, pa se u jednom skoku prebaci preko niske ograde.

Natjerao je blagajnika da ustukne korak dok je grabio novce iz njegove ladice.

— A sada, otvaraj blagajnu i to brzo! — naredio je osorno čim je ispraznio ladicu.

— Ne mogu. Samo direktor zna šifru kombinacije, a on je otišao kući na objed — opravdavao se blagajnik tihim glasom.

Jamesova je družina vrlo pomno smislila tu pljačku. Oko podneva za vrijeme objeda, računali su, u banci i na ulici neće biti mnogo svijeta. Na nesreću, direktor banke, jedina osoba koja je znala kombinaciju za otvaranje brave na blagajni, vratit će se na posao tek za jedan sat.

— Lažeš! — obrecnuo se Jesse na blagajnika. — Znaš ti vrlo dobro tu kombinaciju, samo se izmotavaš! Otvaraj, il' ti ode glava!

— Kako? Ta rekao sam vam! — krotko mu odgovori Haywood. — Čak ni pod prijetnjom smrti ne mogu učiniti ono što ne znam. Samo direktor može otvoriti blagajnu, a on će se vratiti za jedan sat. Časna riječ!

Lice Jessea Jamesa iskrivi se od srdžbe, a žile mu na vratu i na sljepoočicama nabreknu.

— Dat ću ja tebi tvoju časnu riječ! — dreknuo je jarosno na blagajnika i bio bi ga ustrijelio da ga

nije ispriječila iznenadna pucnjava na suprotnoj strani ulice. U idućem trenutku zrna su praštila i zviždukala u svim smjerovima. Nastao je pakao.

* * *

Kad su Jesse James i druga dvojica ušli u banku, braća Younger polagano dokaskaju ulicom do zgrade banke. Ali nešto sumnjivo u njihovu držanju mora da je pobudilo sumnju u prolaznika, koji su ih promatrali sa strepnjom u očima i prijekim pogledima.

Čim su se braća približila banci, Cole Younger je sjahao i sagnuo se da, tobože, stegne potprug sedla. I baš ta kretnja umjesto da rasprši sumnje prolaznika koji su ih znatiželjno promatrali, potvrdila ih je i začas su se čuli glasni povici preko ulice i kroz cijeli grad.

— Razbojnici u gradu! Opljačkat će banku!

Zatim još netko dreknu da se sve orilo:

— To je Jamesova banda!

Ta jezovita opomena puče gradom poput groma. Građani pohrle po oružje. Netko je otrčao po šerifa, a neki dovitljivi momak požurio je u vatrogasni toranj i počeo zvoniti na uzbunu.

U gradu je zabrujalo kao u košnici. Prolaznici su dovikivali trgovcima i obrtnicima:

— Po puške, ljudi! Na oružje! Braća James pljačkaju banku!

Premda je pomno isplanirala pljačku banke u Northfieldu, Jamesova družina nije računala s te dvije nezgode: zaključanom blagajnom i uzbunom.

Ispred same banke stajao je Clell Miller, budna oka i na sve spreman. Odjednom je ugledao nekog trgovca koji još nije bio čuo

zaprepašćujuću vijest kako žuri u banku s dnevnim utrškom u ruci. U takvoj bi prilici Miller redovito jednostavno pošao za čovjekom u banku i stavio mu cijev revolvera na potiljak, ali tog se dana sav smuvao i zbunio.

– Tornjaj se odavde! Idi ili ću te sastaviti sa zemljom – izderao se na trgovca.

Jedan trenutak osupnuti je trgovac piljio u njega, ne shvaćajući baš ništa, ali idući mu je trenutak već sinulo što se oko njega zbiva. Pojurio je niz ulicu nevjerojatno hitro gonjen strahom.

– Ljudi, u pomoć! Pljačkaju nam banku! – urlao je kao da je ugledao samog vraga.

A sučelice banci u Northfieldu, točno u kući preko puta ulice, slučajno je na katu bila zubarska ordinacija dra Wheelera koji je bio poznati strastveni lovac i vrstan strijelac.

Dr Wheeler bijaše još razmjerno mlad, a svoju je vještinu stekao u lovu na bizone, sportu koji zahtijeva od lovca hladnokrvnost i spretnost da pogodi brzokretnu metu i to u pravo mjesto! Kako se to ponekad zgodi, on je svoju lovačku pušku držao u ordinaciji.

Čim je čuo povike, pucnjavu i galamu s ulice, požurio je na prozor i imao je što vidjeti! Clell Miller je upravo zapucao za ustrašenim trgovcem koji je prašio niz ulicu i urlao.

Dr Wheeler ogorčen pograbi svoju lovačku pušku.

* * *

U međuvremenu je u banci Jesse James pokušavao pretnjama i zastrašivanjem iscijediti iz blagajnika kombinaciju za otvaranje blagajne. Zastao je čim je čuo puc-

njeve na ulici, a zatim se ponovo okrenuo Haywoodu.

– Zaklat ću te kao pile ne otvoriš li odmah tu blagajnu! – zagrmio je režući ozlojeđeno.

Haywood se ukipio, nasmrt prestrašen ali nemoćan.

– Jesse, možda čovjek ne laže – javio se Frank, pa kimne prema dvojici činovnika koji su ih nijemo promatrali s rukama u zraku. – Možda netko od njih zna.

– Teško njima ako ne znaju! – zasiktao je Jesse i okrenuo se na peti prema njima. – Govorite! Što blejite, jezik pregrizli dabogda!

Ali prije nego što su činovnici stigli i otvoriti usta, u banku je upao Bill Chadwell, tresnuvši žurno vratima.

– Jesse, bježimo! Pakao se srušio na nas! Naviru sa svih strana!

Opasnost od neposredne pogibije kao da nije mnogo zabrinula Jessea Jamesa. Štoviše, upro je prstom u Haywooda i počeo:

– Ovaj gad neće otvoriti blagajnu. Ja ću ga ...

– Ostavi to sad, Jesse. Chadwell ima pravo. Bježimo odavde! – upao mu je u riječ Frank, vičući iz svega grla kako bi nadglasao zaglušnu pucnjavu koja je odjekivala ulicom.

Jesse James, koji do tog trenutka još nikada u životu nije bio osjetio gorak okus poraza, odjednom spozna da Chadwell i Frank imaju pravo. Nema tih novaca koliko vrijedi živa glava.

Od zučljive srdžbe i jalove nemoći, Jesse se razgoropadi i ogavno opsova u bjesomućnu krik. U tren oka potegnuo je okidač i opalio. Pogoden u čelo, blagajnik je zahroptao i srušio se na pod te ostao ležati u lokvi vlastite krvi. To im bezrazložno umorstvo nije

nimalo olakšalo položaj. Još su se morali probiti iz Northfielda kroz vatren obruč i kišu olova kojom su ih mještani obasipali a za to im je bila nužna svaka mrvica odvažnosti i junaštva.

Jesse potegne i drugi revolver, pa dovikne drugarima:

– Za mnom! Ako ovi ljudi žele krv, ja ću im je pustiti! Hajde, krenimo!

Izjurio je iz banke ravno na ulicu, a njegova su dva golema revolvera rigala vatru. Ali ulica je bila pusta premda su zrna zviždala oko njega, krhala komadiće pročelja kuća ili natpisa i mrskala stakla u oknima prozora, što je svjedočilo da i građani Northfielda pucaju sve u šesnaest.

Naravno, sve su prednosti bile na strani građana. Pucali su iz sigurnih zaklona, iza prozora ili vrata, pa čak i s krovova. Dok su Jesse James i njegovi drugari bili više negoli zaokupljeni željom da im se blagajna u banci, bilo kako otvori, iz željeznarije i šerifova urada dobrovoljci su hrlili i nosili naramke streljiva za slučaj ako okršaj s razbojnicima dulje potraje.

Bijaše pravo čudo kako su Jesseovi razbojnici preživjeli napadaj razbješnjenih građana Northfielda. Uza sve to, dok je ulicom kosila puščana vatra, zvono za zabunu brečalo je i dalje glasno i grozničavo.

Čim je Jesse istrčao na ulicu, njegove su oštre oči na prvi pogled procijenile što ih čeka. Kako je sam poslije rekao: »Sve što smo u Northfieldu učinili izjalovilo nam se! Otišlo je k vragu«.

Tako je doista i bilo.

Kako je već rečeno razbojnici bijahu odabrani ljudi, sve vrsni stri-

jelci. Pa ipak, sudbina im je namijenila da ih stanovnici Northfielda, koji u usporedbi s njima bijahu amateri u baratanju oružjem, nadjačaju i nadmaše u gađanju.

– Na konje!... Na konje! – urlajući naredi Jesse James svojim ljudima. – Jašite kao ukleti, pucajte kao ludaci i pazite da vam je svako zrno ubojito!

Bill Chadwell je skočio na konja i u tom se času našao na nišanu lovačke puške dra Wheelera iz zubarske ordinacije na suprotnoj strani ulice. Teška lovačka puška za bizone grunula je kao grom i na mjestu usmrtila Billa Chadwella, vodiča i ključnog čovjeka Jamesove družine.

Kad je Jesse James vidio kako Bill Chadwell pada na zemlju, jaroost je u njemu prekipjela. Na zemlji je ostao mrtav jedini čovjek u njegovoj družini koji je poznavao sve stare staze, prečace i tajnovite rasputice u Minnesoti. Stoga je za njih bijeg od duge ruke zakona postao gotovo nemoguć.

Dr Wheeler je začas ponovo napunio pušku.

U međuvremenu, kad je pucnjava dosegнула vrhunac i dok je okretao konja, Cole Younger primi metak u rame. Zanjihao se na sedlu, ali budući da se čvrsto držao za obluk sedla, nekako mu je uspjelo da u njemu i ostane.

I Jim Younger je bio pogoden, ali u slabine. Jauknuo je glasno i klonuo.

Čovjek za koga svi vele da se zvao Manning pomno ih je gađao iz sobička u potkrovlju iznad obližnjeg dućana. Zatim je ugledao Clella Millera kako skače na sedlo u namjeri da pobjegne, što bijaše ludo odvažan pokušaj dok su zrna pljuštala i zviždukala oko njega.

Manning je ponovo opalio.

Clell Miller se ispružio na zemlju, pod noge svog konja, a krv mu je šiknula po licu. Ali, nekako je uspio ponovo ustati, ponovo pokušao uzjahati.

U tom času svi su razbojnici već pucali kao sumanuti, gađajući u prozore i vrata kuća kako bi prisilili ratoborne građane da spuste glave i tako ušutkali njihove puške dok se oni ne popnu na konje i okrenu bježati.

Pošto je ponovo napunio lovačku pušku, dr Wheeler je svrgnuo očima po ulici, tražeći iduću žrtvu. Moglo bi se reći da ga je taj lov na ljude zabavljao više od lova na bizone. To nije ni čudno, jer bijaše strastveni lovac.

Oči su mu zapele na zakrvavljenu Clellu Milleru, koji se jedva držao na nogama i koji je smogao još taman toliko snage da se ponovo uzvere u sedlo.

Ponovo je dr Wheeler naciljao i povukao okidač, pa još jednom oborio Clella Millera na zemlju ... ali taj put zauvijek, da više nikada ne ustane. Skratio mu je muke, taj dobrodušan čovjek!

— Pokazat ću ja vama, prokleti gadovi Northfielda! Dobit ćete što i tražite! — urlao je Jesse James točno ispred ulaza u banku.

Otpor razbojničke družine sve žešćem napadu građana Northfielda činio se beznadnim, samoubilačkim pothvatom, ali u općoj pometnji i uzbuđenju ni sva zrna koja su ispalili građani nisu pogodila cilja, premda se u tom času činilo da nitko od družine neće izvući živu glavu iz tog pakla.

Do tada se već i teško ranjeni Jim Younger malčice pribrao. Sjahao je i s konjem ispred sebe kao štitom sumanuto zapucao iz oba

revolvera na sve što se micalo na ulici, na prozorima ili u kućnim vežama. Svi su pucali što su brže mogli, tako da su oblačići dima od puščana praha zastirali ciljeve. U ono doba, na sreću Jessea Jamesa i njegovih razbojnika, bezdimni barut još nije bio u širokoj upotrebi.

Toj zaglušnoj buci i grmljavini pušaka i revolvera nedostajali su samo topovi, da se sve doima kao pravi pravcati rat.

Cole Younger, koji se ranjen leluja u sedlu, učinio je tada veliku glupost. Odgalopirao je do mrtvog Clella Millera.

— Je li ti duša već u paklu, Clelle? — upitao je glasno, pa skočio s konja, otkopčao Millerov opasač, uzeo ga sa sobom i opet uzjahao.

* * *

Jesse James je neprestance pucao i nepogrešivo gađao. Prvo je zrno pogodilo čovjeka koji je pucao na nj iz obližnjeg trijema. Zatim je ugledao čovjeka s puškom, kako mu se prikrada nekoliko kuća dalje. Ponovo je Jesseov revolver prasnuo, a čovjek s puškom složio se mrtav na zemlju.

Zatim se Jesse James obrnuo na peti i opet utrčao u banku.

Činovnici Bunker i Wilcox stajali su nadviti nad mrtvim Haywoodom, pa su se prestrašeno trgnuli kad je Jesse James ponovo ušao. Jesseov se pogled zaustavio na Bunkeru, mladiću od nekih dvadesetak godina.

— Kako se zoveš? — izderao se divljački dok su mu oči prezale uokolo kao da je poludio.

— Bunker... A. E. Bunker — mladić mu je krotkim glasom odgovorio.

— Ne zoveš se ti više nikako! — otresao se na njega Jesse James i na mjestu ga ustrijelio u čelo, a zatim ponovo istrčao na ulicu baš u trenutku kad je Charlie Pitts pao mrtav.

Charlie Pitts pucao je zaklonjen iza nekog stupa, ali građani Northfielda pucali su na njih sa svih strana, skriveni iza zaklona koje nije moglo probiti razbojničko zrno. Oprečno njima, Jamesova je družina za njih bila lagana meta na čistini, obojena žarkim suncem rujanskog podneva.

Pa ipak su se razbojnici borili poput očajnika osuđenih na smrt i preponosnih da umru a da sa sobom u grob ne pokopaju što više građana Northfielda. Nisu više imali kamo. Na svakom bi ih koraku dočekala kiša olova.

— Tko je ubio Pittsa? — urlikao je razjareni Jesse James. — Pokažite mi toga gada!

Pritrčao je svom konju u trenutku kad je dr Wheeler opet zapucao u preostale razbojнике. Dr Wheeler nikada još nije vidio Jessea Jamesa. Razumljivo, čitao je o njemu i njegovim pljačkaškim pothvatima i dobro je upamtio njegov opis iz novina. I zato ga je prepoznao čim je Jesse James naglo banuo drugi put iz banke. Kakvom bi ga samo slavom ovjenčali da ustrijeli velikog Jessea Jamesa, pomisli.

Ali baš u trenutku kad je zubar opalio iz teške lovačke puške za bizone, Frank je potrčao prema Jessu i dobio metak namijenjen mladem bratu. Jauknuo je i pokleknuo na jedno koljeno.

— Jesse! — zavapi. — Pomozi mi, brate... Pogoden sam!

Jesse se posve izbezumio. Obožavao je brata i u tom je trenu bio,

kao uvijek, za nj spreman sve učiniti. Stao je, pograbio ranjenog Franka i pomogao mu da se popne na konja dok su im zrna fijukala oko ušiju. Upravio je konja cestom što je vodila iz grada, nemilo udarajući životinju po sapima da zaga-lopira što brže.

— Tjeraj, majku ti milu! — —derao se na konja kadli mu se pogled zaustavio na prozoru s kojega je jedan čovjek pucao u njegova brata.

— Prokleta svinjo! — zaur-lao je i zapucao.

I tada se dogodilo nešto nevjerovatno i neobjašnjivo: Jesse James je promašio čovjeka! Zrno je, do-duše, prozujalo vrlo blizu glave dra Wheelera, ali nije ga ni okrnulo, a kamoli pogodilo.

Brže-bolje, zubar ponovo napuni lovačku pušku.

Na sreću dra Wheelera, Jesse James bijaše tako čvrsto uvjeren kako ne može promašiti da nije ni pogledao u prozor pošto je u nj opalio jedan hitac. Bio je siguran da je čovjek mrtav, pa se nije ni potrudio da barem letimično pogleda u prozor zubarske ordinacije. Kada se njemu dogodilo da promaši?

Istodobno Jesse je imao i mnogo prećih briga koje su ga morile. Svuda oko njega njegovi su ljudi padali, teško ranjeni. Vatra građana svakog je časa bivala sve žešća i smrtonosnija kako su im pristizala pojačanja.

Pojahao je niz ulicu. Trojica građana Northfielda istodobno su zapucala u njega i ubili su mu konja. Jesse James je žustro skočio na noge i ustrijelio u čelo, te ljude koji su ubili njegovu vjernu životinju. Zatim potrči niz ulicu, uz onu stranu s koje su najviše na nj pu-

cali, zastajkujući ovda-onda u kakvoj poprečnoj uličici dok ne bi napunio revolvere. Držao se one strane ulice s koje je dr Wheeler sijao smrt iz lovačke puške. Jurišajući naprijed po pustoj ulici, s revolverima u rukama, Jesse je hladnokrvno pucao u svakog građanina Northfielda koji bi se pojavio na nekim vratima ili provirio kroz prozor.

— Ja sam Jesse James, kučkini sinovi! — dovikivao im je nabusito prije nego što bi ih ustrijelio.

Jedan jedini ubojiti hitac Kralja odmetnika bio je dovoljan da ih sve rastjera.

Ne, Jesse James nikada nije streljivo rasipao uludo, nego se probijao strijeljajući one koji bi mu se ispriječili na putu, zastajkujući da bi ponovo napunio revolvere dok nije stigao do gradske konjušnice. U staji nije bilo nikoga. Iskusnim je okom konjanika odmah uočio dobru ridu kobilu u jednom pregratku. Dohvatio je uzde i sedlo s klina na stupu, osedlao životinju, napunio revolvere i izjurio na kobilu iz staje.

Opleo je kobilu po sapima i začas se pridružio svojim drugovima pod zaštitom dima od žestoke pucnjave.

Ako se i uspiju probiti iz grada, zaključio je, zbog ranjenika neće moći, dugo, brzo i daleko jahati. Ali gorjelo im je pod petama i stoga moraju ići na sve ili ništa.

— Naprijed! — povikao je Jesse svojim ljudima i tako zabio ostruge u slabine ridoj kobilu da je odapela kao strijela niz ulicu.

Bob Younger, koji je krvario, pojuri za njim.

Tada je za dlaku nedostajalo, kao nikada dotad u njegovu životu, da i Jesse James zaradi metak.

Zrno mu je otprhlo šešir s glave. Jesse opsova, skoči sa sedla i pokupi ga sa zemlje. Neki čovjek proviri s prozora obližnje kuće, a Jesse James opali, probije staklo i rupu u čelu još jednog građanina Northfielda.

Jim Younger, međutim, nije više mogao slijediti Jessea. Sjahao je i pucao iza svog konja dok i životinja nije bila pogodena u glavu i uginula. Jim Younger je navrat-nanos odskočio u stranu i sklonio se iza hrpe praznih sanduka.

Jesse James štitio je vatrom povlačenje svojih drugova, pucajući neprestance u pomno odabrane ciljeve, i tako barem donekle ušutkao neprijateljeve revolvere i puške. Odjednom u dnu ulice ugleda izvrnuta kola puna sijena. Bijeg iz tog dijela grada bio im je onemogućen. Valjalo se probiti nekim drugim putem.

Pričekao je dok se svi nisu skupili oko njega kako bi zatim učinili konačan proboj u slobodu. Pod žestokom i gustom vatrom nitko ga više nije mogao slijediti, pa je Jesse James ostao sam. Skrenuo je kobilu u neku sporednu uličicu, u kojoj je našao kakav-takav zaklon, pa sjahao. Znao je da u takvu škripcu konj vrijedi isto toliko koliko i život njegova jahača.

Gdje je zaostala družina? Zašto ga nisu poslušali i slijedili?

* * *

Jim Younger iza hrpe sanduka napuni revolver, i ustrijeli još jednog građanina koji je s prozora na katu pucao na njegove drugare.

Tada je dr Wheeler ponovo naci-ljao i opalio! Jim se pogoden obrnuo oko svoje osi i srušio na zemlju, ranjen u rame. Podigao je pogled i načas ugledao svoga brata Colea na konju.

– Cole! – pozove ga. – Cole, ne ostavljaj me... teško sam ranjen! Pomozi mi, brate!

I tada je Cole Younger učinio junačko djelo. Točno, Cole Younger bijaše okrutan razbojnik i ubojica, to se nije dalo poreći, ali krasila ga je barem jedna dobra odlika. Bio je odan bratu i bratsku je ljubav pretpostavio spasavanju vlastite kože dok se još moglo pobjeći iz grada.

Čim je čuo da ga brat zove, Cole Younger je okrenuo konja, vratio se, podigao Jima i posadio ga iza sebe na konja, pa odgalopirao za Jesseom Jamesom.

– Gdje ste, do vraga? – dočeka ih je prijekorom Jesse, a zatim ugleda teško ranjenog Jima, pepeljasta lica i raskrečenih nogu, preko Coleova konja.

– Sklonite se brzo ovamo! Konji su za nas od neprocjenjive vrijednosti ako mislimo pobjeći ispod vješala s petoricom ranjenika. Znam ja gdje ima još konja za nas – rekao je Jesse svojim drugarima.

Od osmorice razbojnika koji su tako odvažno pošli u pljačku banke u Northfieldu samo su petorica bila sposobna odjahati iz grada, a od te su petorice četvorica bila ranjena. Za njih će drmanje na konju i rane koje će ih sve jače boljeti i peći kad ih počne tresti groznica biti paklensko mučenje. Ostanu li u Northfieldu, čeka ih konop za vješanje! Pobjeći pješke, bez konja, bila bi prava ludost.

Stoga se Jesse James i prestrašio da se njegova družina neće probiti iz grada i da će krasiti gubilišta diljem Minnesote.

Međutim, odjednom je na ulicama Northfielda nastalo zatišje, kao pred buru. Puške su zasutjele,

jer su mnogi građani pomislili kako je Jamesova družina nespособna da i dalje pruža otpor... Svi osim Jessa Jamesa i zato nisu ispuštali oružje iz ruku, jer su se bojali da će ih Jesse James iznebuha napasti.

A Jesse je dotle u zaklonu govorio svojim drugovima:

– Čekajte me ovdje. Odmah ću se vratiti. Sada se sve primirilo, na idem po konje u gradsku konjušnicu da svaki može jahati svoga konja.

Nedugo pošto je Jesse James otišao po konje u gradsku konjušnicu, u zaklonu sporedne uličice pojavila su se još dva ranjena razbojnika. Ranjeni i zdvojni, dovukli su se kao prebite mačke u zaklon dok su građani Northfielda za njima praznili puške. Čekali su ih i dalje u zasjedi, jer su znali da razbojnici moraju projahati glavnom ulicom ako se žele probiti iz obruća, ako je još netko od njih uopće sposoban da se drži na sedlu.

Za tili čas Jesse James se vratio s još dva mustanga, doduše bez sedla, ali sa žvalama i oglavom. Hladnokrvno i bez nepotrebnog odlaganja i krzmanja, obratio se svojim ljudima:

– Slušajte, momci! – počeo je – Ovdje, u ovom smradnom gradu dobro su nas slistili, jer ih je bilo mnogo više nego nas. To je prvi put da smo tako prošli, a nadam se i posljednji. Sve što smo u Northfieldu učinili, ispalo je naopake!

– A što je najgore – nastavio je Jesse James – sada će se cijela Minnesota dići u potjeru za nama. Ne možemo iz grada ovim putem. Moramo natrag i projezditi kao munje putem kojim smo i došli...

mimo banke. Najžešće pucaju sa suprotne strane ulice i zato ćemo se držati baš te strane. Svi koji mogu još držati revolvere neka dobro gađaju dok ne prodemo. Kad započne pucnjava, svatko se sam brani i vrag nek' je na pomoći onome tko zaostane.

Pogledao je redom svoje drugove.

— Neki su od vas ranjeni i trpe teške bolove, ali bolje vam je da načas na to ne mislite, nego da vas ovdje opkole i objese. Probijemo li se iz obruča, to bolje za nas. Padne li netko pogoden, taj ostaje u Northfieldu, bio to ja ili bilo tko drugi.

Načas je predahnuo, a onda naredi:

— A sada na konje i za mnom!

Okrenuli su konje, podboli ih ostrugama i odapeli kao sumanuti niz glavnu ulicu. Pozdravila ih je pucnjava iz pušaka i revolvera sa svih strana, ali na sreću njihovu ulica nije bila dugačka.

Jesse James je neprestance pogledavao na prozore i njegov je revolver sijao smrt unatoč velikoj brzini, najvećoj što ju je mogao iscijediti iz nogu ride kobile koju je ukrado u konjušnici.

Cole Younger pucao je po prozorima na katu kuća i istodobno jednim okom pazio na ranjenog brata, na čijem se licu vidjelo da trpi užasne bolove.

Sreća je taj put pratila Jesseovu družinu. Kao nekim čudom, nitko nije bio pogoden. Konjanike koji jašu luđačkom brzinom nije ni lako pogoditi, a i građani Northfielda bijahu podosta iznenađeni njihovom munjevitom provalom iz grada.

Čim je stigao do kraja ulice, Jesse je okrenuo na kolsku cestu i

za koji trenutak usporio korak ridoj kobili, kako bi ranjenicima olakšao jahanje.

Nije se više čulo bahato i hvalisavo busanje u prsa: »Ja sam Jesse James, Kralj odmetnika!« Nitko od njih dulje od jednog sata nije izustio ni riječi. Četiri teška ranjenika nisu ni bili željni razgovora i jedva su čekali da se negdje sklone i da im netko zaveda rane.

— Sve nam se izjalovilo u tom prokletom Northfieldu — brundao je neprestance Jesse James, koga je to jače izjedao osjećaj poniženja što je dalje odmicao od Northfielda.

— Momci, ovdje ćemo se zaustaviti i malčice predahnuti — doviknuo je Jesse drugovima kad su stigli do šumarka jablana uz rub ceste.

Premda ih je sve redom pritiskala tjeskoba i gorljiva želja da pobjegnu što dalje, svi su sjahali i povelili konje u šumarak.

Jesse James i Cole Younger učinili su sve što su mogli da pruže prvu pomoć ranjenima, no to nije bilo bogzna zašto. Rasparali su im košulje i povili im kako-tako rane, kako ne bi iskrvarili dok ne stignu u neko mjesto gdje će se opskrbiti najnužnijim i potražiti vidara.

Nisu dugo ostali u šumarku. Zato što su se bojali da ih ne dostigne potjera iz Northfielda, ali i zato što ih je čekalo dugo i mukotrpno putovanje na konjima.

Prije nego što su pošli, Jesse je okrenuo konja prema Northfieldu i prokleo grad i njegove stanovnike, prijeteci šakom u smjeru grada.

— Prokleti grade, satrla te paklena vatra da bog da! Dajem ti riječ da ću se vratiti i osvetit ću ti se što si stotine svojih ljudi digao pro-

tiv nas samo osmorice! U tebi ima dobrih lažaca, ali ja sam tamo u banci dvojici zauvijek začepio usta. Kakve su to bile pogane budale! Blagajnik da ne zna kombinaciju blagajne! Kakva grdna laž! A i kakva je to banka u kojoj direktor nema povjerenja u blagajnika? Netko je od vas pucao u mog brata Franka! — bjesnio je dalje. — Osobno ću rasuti tom gadu mozak po ledini čim se vratim! Mi ćemo se uskoro vratiti, pa makar i tisuću šerifa čuvalo vaš ušljivi grad. Ja sam Jesse James, prokleta vam sjeme, nemojte to nikada zaboraviti!

Zatim, pošto je izdao zapovijed za pokret, Jesse James je poveo družinu što je bržim korakom mogao obzirom na ranjenike. Oči su mu živo sijevale, a revolveri mu bijahu napunjeni.

Sve im se izjalovilo, to je bilo točno, ali ipak su neki od njih izvukli živu glavu unatoč gorkom poniženju što ga je Kralj odmetnika pretrpio u Northfieldu.

Ali dan još nije bio prošao. Mnogima je bilo suđeno da umru prije zalaska sunca.

VIII

Neuspjela pljačka banke u Northfieldu i sve što je poslije toga uslijedilo nazvano je Gettysburgom ili čak Waterlooem Jamesove bande. Međutim ni taj poraz i neuspjeh nisu natjerali Jessea Jamesa da se počne baviti nekim poštenim i čestitim poslom, ili barem manje opasnim.

Ali ta je neuspjela pljačka ostavila neizbrisiv trag na čud Jessea Jamesa. Do tada se Jesse katkad znao i pošaliti ili duhovito zadirki-

vati sa svojim momcima. Od poraza u Northfieldu postao je namršteniji i mrzovoljniji, vrlo tih i nikada se više nije smijeo. A kao što ćemo vidjeti, i razum mu se pomutio i to ga je odvelo u sulude pustolovine koje su ugrožavale živote njegovih pratilaca.

Sa četvoricom svojim drugova koji su preživjeli ali su grdno krvarili Jesse James je, zarivši ostruge krvnički u slabine ride kobile, grabio seoskom cestom prema dalekom i širokom obzorju, povećavajući razmak između družine i Northfielda.

Od svih razbojnika koji su sudjelovali u neuspjeloj ~~pljački~~ pljački banke u Northfieldu, samo se Jesse James izvukao bez ijedne ogrebotine. Ni jedno ga zrno nije čak ni okrnulo.

Jamačno, ponos Kralja odmetnika bijaše duboko povrijeđen. Nikada se nije ni u snu nadao, a kamoli povjerovao da će šaćica prosječnih građana: trgovaca, obrtnika, krčmara, posjednika i drugih, natjerati njegovu neustrašivu družinu u bijeg. Bijaše to tako duboko i neoprostivo poniženje da bi Jesse James jarosno opsovao svaki put kad bi ga se sjetio i od jada još jače zario ostruge u slabine kobili. Životinja bi pojurila kao da je svi vrazi gone.

A i gonili su ih.

Vijest o pokušaju pljačke banke u Northfieldu začas se pročula na daleko i naširoko diljem Minnesote, što je družini iz Missourija vrlo otežalo bijeg kući.

Ni jednog trena nije se Jesse James zavaravao da će bijeg biti lak. Nitko od njega samoga nije bolje znao u kakav su škripac upali. Prvo i najvažnije, njegov vođić Bill Chadwell ostao je mrtav na ulici u Northfieldu, a nitko drugi u

njegovoj družini, pa ni on sâm, nije poznavao krajinu kojom su jezdili. Nije to bilo poput pljačke banaka u Missouriju, njihovoj zavičajnoj državi, gdje su poznavali svaki puteljak, prečac i gorsku stazicu.

I nije. Bili su u državi koju nisu poznavali. Za Kralja odmetnika to bijaše isto kao da se nalazi u stranoj tudioj i neprijateljskoj zemlji. Tu nije imao prijatelja u koje bi se mogao pouzdati, ni dobrih susjeda da mu pruže ruku pomoćnicu.

Tako je započeo jedinstven lov na čovjeka, kako je to zapisano u analima Sjedinjenih Država. Potjera je od prvog časa bila više-manje sigurna da je ~~pošla~~ : lov na Jamesovu družinu. Neki je čovjek u Mankatu tvrdio da je prepoznao Jessea Jamesa. Znali su da je većina, ako ne i svih pet bjegunaca, teško ranjeno poslije krvava okršaja s građanima i čuvarima zakona u Northfieldu.

U ratni pohod protiv Jamesove družine pošlo je otprilike tisuću ljudi. Dok su mnogi od njih bili zapravo beskorisni u borbi protiv ljudi Jesseova soja, prava smetala, ipak je među tom tisućom bilo stotinjak ljudi vičnih puški, koji bijahu iskusni i sposobni lovci na ljude.

Naravno, Jessea Jamesa je najviše morila pomisao na osvetu ljudi iz Northfielda. Čak u tom trenutku dok je o tome razmišljao, znao je, građani Northfielda žurno ustrojavaju potjeru koja će pojuriti za njima i njegovom družinom, a svi su njegovi ljudi teško ranjeni i krvare. I njegov je rođeni brat teško ranjen.

Za družinom su ostajali krvavi tragovi iz njihovih rana. Smjer njihova bijega vodio je cestom prema Dundasu, selu koje bijaše oko tri milje južnije od Northfielda.

Iz Northfielda su pobjegli u takvoj žurbi da nisu imali vremena ni da se zaustave kod telegrafskog ureda, kako bijahu naumili, i unište telegrafski uređaj koji je tada već slao upozorenja i opomene na sve strane. U tom času telegraf je otkucavao morzeovim znakovima podatke o neuspjeloj pljački banke i opise pljačkaša svim gradskim i okružnim šerifima na području države Minnesote.

Jesse James odjednom naglo potegne uzde i tako ljutito zaustavi ridu kobilu da se gotovo ~~prepele~~ ~~iza njega~~ ~~ostali~~ su se također odmah zaustavili.

Kad biste ih pogledali izbliza, uistinu su se doimali više nego jedno.

Frank James se umorno naslonio na konja. Između prstiju kojima je stiskao ranu na ramenu curila mu je krv.

Bob Younger nije bio ništa lakše ranjen, a Cole Younger je krvario iz nekoliko rana.

Jim Younger bijaše najteže ranjen. Uz dvije rane na ramenu bio je pogoden i u trbuh i u bedro. Nije teško zamisliti koliko je morao patiti dok je za Jesseom Jamesom galopirao iz Northfielda. Svaki je korak osjećao kao smrtonosan ubod tupim nožem u sve četiri rane i kao da mu neka nevidena sila prstima razdire ranu u trbuhu. Ali Jim Younger bijaše sazdan od čelika i cijelo vrijeme nije ni zacvilio. Znao je on dobro što ga čeka ako zaostane i ta mu je misao čeličila srce i davala snage da lakše podnosi boli.

Tiho je zastenjavao, a lice mu je oblio smrtni studen znoj od boli koje je trpio tek kad se njegov konj zaustavio.

Jesseove su oči najprije pomno odmjerile Franka.

— Kako se osjećaš? — upitao ga je. Hoćeš li izdržati?

Frank mu se kiselo osmjehnuo dok su mu zubi cvokotali od vrućice i bolova. Kažu da mu je odgovorio: »Hoću-neću, moram! Što mi dugo preostaje? Ostanem li ovdje, za koju ću minutu završiti njišući se na konopu«.

Malčice prije toga konj Boba Youngera se spotaknuo i pao od umora, a Bob je dobio još jedan udarac u ranjeno rame. Od pada pukao je potprug na njegovu sedlu. Pomogli su mu da ustane.

Voda odmetnika tada skoči s ride kobile i pođe prema Coleu Youngeru.

— Misliš li ti i dalje jahati s njim iza sedla? — upitao ga je kimnuvši glavom prema Jimu.

— A što ću drugo? Ta, brat mi je — odgovorio je Cole Younger.

— On umire. Smrtno je ranjen i neće dugo. Nikakve koristi od toga što ćeš ga nositi sa sobom na konju. Samo te usporava.

— Neću ga ostaviti.

Ni voda odmetnika nije mogao ništa reći ili učiniti što bi natjeralo Cola Youngera da se predomisli i ostavi brata neka umre uz cestu.

Što još bijaše rečeno u tih nekoliko minuta može se samo nagađati. Zna se samo to da su odatle Jesse i njegov brat Frank odjahali sami, a Cole i Bob Younger su sjahali i odnijeli teško ranjenog brata u kakav-takav zaklon pod stabla u šumarak nedaleko od ceste.

Jesse i Frank James odjezdili su u šumu blizu Shieldsvillea, pošto su odmaknuli preko polja. Tu su lukavštinu i ratničku varku naučili još dok su jahali s Quantrillovom družinom i s njom su se s uspjehom poslužili već stotinjak puta.

Stanovništvo države Minnesota, čuvari zakona iz Minneapolisa i St. Paula, privatni i službeni detektivi, Pinkertoni raznih vrsta i boja, i još mnogo drugih, svi su se oni

digli na noge i, privučeni bogatom nagradom, dali u potjeru za Jesseom Jamesom i njegovom družinom.

Braća James nestala su u golemim šumovitim krajevima Big Woods, punima močvara, jezeraca, šuma, guštara, sjenovitih gudura i klanaca i mračavih šikara, svim što je išlo u prilog bivšim borcima Quantrillova odreda i što je potjera iz Minnesote otežavalo napredovanje i traganje.

Potjera iz Northfielda ubrzo je naišla na Colea i Boba Youngera, koji su se bili sklonili u šumarak nedaleko ceste. Na prvi pogled potjera nije ni opazila Jima koji je ležao ispružen i već ošamućen paklenskim bolima.

Došlo je do oštire pucnjave kad su Cole i Bob pokušali zaštititi teško ranjenog brata. Nekoliko ljudi iz potjere ostalo je ležati na poprištu. Kad su tri brata uhvaćena, priča se da je Cole Younger krvario iz ni više ni manje nego četrnaest rana! Na kolima i na slami, tri su brata odvezena natrag u Northfield. I tako su završili odmetnički dani braće Younger.

Bili su osuđeni na doživotnu robiju u kaznionici Stillwater, Minn. Tamo je Bob Younger umro od sušice. Pošto su odsjedili dvadeset i pet godina robije, Cole i Jim Younger bijahu pomilovani 1901. godine. Nekoliko mjeseci pošto su pušteni na slobodu, Jim Younger, klonuo duhom, oduzeo je sam sebi život. Cole Younger umro je prirodnom smrću nekoliko godina poslije svog brata Jima.

* * *

Jesse i njegov stariji brat Frank uvelike su se služili iskustvom stečenim u vrijeme građanskog rata. Tlo zemljišta po kojem su se kretali bijaše kao stvoreno za ljude koji se skrivaju pred zakonom. Njima je to odgovaralo, ali ne i potjeri koja ih je grozničavo posvuda tražila.

Uskoro su počele i guste kiše, koje su iz tamnih oblčina curile nekoliko dana zaredom. Ljudi u potjeri iz Minnesote osjećali su se kao pokisli štakori, a tako su i izgledali.

Kao što se moglo i očekivati, Jesse i njegov brat probili su se između straža pod okriljem noći i kiše koja je pljuštala i tako zatumljivala šum njihovih koraka. Poslije nekoliko dana mukotrpnog putovanja Jesse i Frank James su napokon stigli natrag u brda u državi Missouri, koju su vrlo dobro poznavali.

Putem su proživjeli mnogo nezgoda i grdno su se napatili, što gladi što studeni. Spavali su pod otvorenim nebom po poljima ili uz potočiće u gajićima. Svakom takvom prilikom, dok su bili uz vodu, Jesse je bratu vidao ranu i ispirao je. Franka je većim dijelom puta tresla groznica a nekoliko je puta čak bio i bunovan. Jesse, naravno, nije smio dovesti liječnika da mu pomogne, pa ni u nekom naselju potražiti čiste zavoje ili na nekoj farmi toplu i krepku hranu.

Gladovali su. Jeli su ono što bi pronašli u polju, po povrtnjacima i voćnjacima: kukuruz, repu, krumpir, rajčicu, jabuke i rijetko su se kada usudili zapaliti vatru da ih dim ne bi odao.

I kao što najčešće u takvim prilikama biva, potjera je podvrgavala grubom ispitivanju svakog muškarca koga je pograbila prije nego što bi ga pustila da slobodno nastavi svojim putem.

Često je Jesse James, dok bi Frank ostao skriven duboko u nekoj mračavoj šumi, odlazio tražiti hranu. Jednom je tako na povratku natrapao ne sedmoricu do zuba naoružanih ljudi koji su, nedvojbeno bili dio potjere što se razdijelila u odrede kako bi što lakše pretražila krajinu.

Jesse je odmah počeo glumiti tromu, glupavu seljačinu i tako se pripremio za neugodan sastanak.

Oštre oči pomno su odvagivale njegovo seljačko držanje i glupavo kešenje, te šibale znatiželjno po njegovoj jahačkoj opremi.

— Dobar dan, dobri ljudi! — pozdravio ih je Jesse James. — Lijepog li vremena danas!

Ljudi su se suglasili, neprijazno gundajući. Zatim su ga upitali nije li slučajno vidio konjanike kako bježe preko krajine. Opljačkali su banku u Northfieldu.

Kad je to čuo, Jesse James se tobože grozno zaprepastio i ogorčio, pa je svojim seljačkim govorom počeo posredno ispitivati oružnike o potankostima.

Rekli su mu, u nekoliko minuta koliko je taj razgovor trajao da su trojica razbojnika iz Jamesove družine uhvaćena i sprovedeni natrag u Northfield. Neki farmer ih je prijavio pošto ih je vidio kad su se sklonili u šumu. Ali brzojavno je javljeno svima u bližoj i daljoj okolini da su dvojica opasnih razbojnika još na slobodi.

— Bogami to nije dobro! — uzviknuo je Jesse James hineći da se prestrašio, pa onda ponudio: — Kako bi bilo da i ja podem s vama, da vam pomognem?

— Ne treba, hvala — odvrati mu voda potjere. — Mislim da nam baš ne bi bio od neke vajne pomoći.

Jesse je doista bez greške odglumio glupavu i naivnu seljačinu, a potjera je žurno odjahala da nado knadi izgubljeno vrijeme. Pričekao je dok nije zamaknula iza brijega, a onda žustro podbo ridu kobilu da se što brže i što dalje odmakne od njih.

Danju su se skrivali na najnepriступačnijim mjestima, gdje je glib u močvarama bio najdublji, a šikara najgušća i najtrnovitija. Obnoć bi putovali i snalazili se prema zvijezdama. Uzdizali su glave i tražili zvijezdu Polarnicu, nepogrešivi putokaz prema jugu i prema sigurnosti.

Jedne zore prije svanuća Jesse se bijaše toliko odvažio da je ušao u staju na nekoj velikoj farmi, pomuzao kravu u lončić i vratio se tako tiho da ni pas čuvar nije za njim zalajao, te donio Franku svježeg mlijeka.

Zatim su jahali odvojeno. Jesse je rekao Franku neka jaše oko pet stotina metara ispred njega dok su prelazili granicu Minnesote kroz gustu šumu. Tako su odvojeni jahali nekoliko milja, a Jessove su oči cijelo to vrijeme budno promatrale sve oko sebe.

Poslije tri dana odvojenog jahanja, Jesse je skočio sa sedla i pozvao brata.

— Frank — počeo je Jesse — u dolini ispred nas vidim neko selo. Odjahat ćemo do prvih kuća, pa ću ja poći kupiti hranu. Zavezat ću konja ispred dućana, a ti stražari u blizini, zlu ne trebalo. Strpi se još malčice, pa ćemo se svojski najesti.

Uskoro se Jesse James vratio s komadom šunke, hljebom kruha i pola kilograma maslaca. Odjahali su do prvog potočića i u vrbiku sjeli na zelenu mekanu travu sve to u tren oka smazali.

Jessea Jamesa nije nitko ni ružno pogledao u selu, gdje nova lica redovito privlače poglede i pobuđuju znatiželju, posebice dokonih ljudi. U dućanu je bilo nekoliko sredovječnih žena, a predmet njihova razgovora nije bila pljačka banke u Northfieldu, nego mjesni trač da li će bankarev sin uzeti kćerku nekoga siromašnog farmera s kojom već neko vrijeme ljuhuje.

Ali Jesse i Frank James nisu stoga bili ništa manje oprezni, budni i obazrivi. Znali su da se vijest o pljački banke pročula i preko granice u Kanadu, i da je zacijelo već stigla do Teksasa i obale na Atlanskom oceanu. Bogata nagrada, bili su sigurni, raspisana je za njihove glave, a oni još lunjaju po nepoznatim krajevima.

Da barem Bill Chadwell nije poginuo u Northfieldu!

Na putu prema jugu braća jednog dana odluče da pristojno objeđu. Ušli su u neku gostionicu mirno i spokojno, kao ljudi čiste savjesti koji se ni zbog čega ne plaše. Brzo su poobjedovali, platili račun i brže-bolje odjahali iz gradića.

U nekom su drugom gradiću kupili novine i pročitali izvještaj o oružanoj pljački i potjeri koja ih lovi. Činilo se da potjera traga za njima uglavnom uz kanadsku granicu, u nadi da će ih presresti i ščepati pri pokušaju bijega preko granice. Šest stotina ljudi raspoređenih u konjaničke odrede tragalo je, naravno, uzalud.

Napokon su braća James stigla u krajeve koje su poznavala.

Čim su stigli u zavičaj, odahnuli su. Jesse i Frank James odmah su se počeli vladati kao da nikakva nagrada za njihove glave nikada nije ni bila raspisana. Sve je tamo bilo njihovo i nikoga se nisu bojali. Trebalo je samo da potegnu revolvere i uzmu što ih je volja. Tamo su se mogli sukobiti i sa pet-šest šerifa i cijelim odredom potjere, pa pobjeći u brda bez straha da će ih netko naći i uhvatiti. Tamo, u gorama Missourija Jesse i Frank James, zajedno sa svojim prijateljima, mogli su slobodno disati.

Ali Jesse James se uvelike promijenio. Kako reče njegov brat Frank poslije mnogo godina:

— Poslije napada na banku u Northfieldu Jesse više nije bio isti čovjek. Nikada ga više nisam vidio da se od srca smije. Rijetko je govorio i gledao je u vas a da vas uopće nije vidio. Činilo se da neprestance nešto razmišlja ... razmišlja

Nekoliko mjeseci poslije smrti svoga mladeg Brata Jessea Frank James se predao vlastima, guverneru Missourija Crittendenu. Sudeno mu je osam dana i to u kazalištu u Gallatinu umjesto u zgradi okružnog suda. Kazalište nije bilo izabrano za suđenje da bi učinak bio dramatski, nego zato što je u

sudnicu mogla stati samo petina znatiželjnika koji su svakako htjeli prisustvovati suđenju.

Na optužbu za jedno umorstvo Frank James je bio oslobođen krivnje. Zatim je ponovo odmah uhićen i prebačen u grad Independence, gdje je izveden pred sud zbog sudjelovanja u pljački vlaka kod Bleu Cuta. Neki probisvijet Dick Liddel bio je krunski svjedok optužbe, ali taj je put Vrhovni sud Missourija donio presudu u drugom suđenju, prema kojoj osoba koja je suđena zbog zločina ne može svjedočiti na sudu. Dick Lidden je prije nekoliko godina odsjedio kaznu zatvora zbog krađe konja. Guverner Crittenden odbio je tužbu.

U Huntsvillu se Franku sudi ponovo, taj put za pljačku blagajnika u ožujku 1881. godine, no porota ga je oslobodila zbog pomanjkanja dokaza. Otad je zakon ostavio Franka Jamesa na miru.

Frank James je poslije živio uzorno do kraja života. Nekoliko je godina nastupao upredstavi koja se zvala „Divlji Zapad“. Trupa je putovala Sjedinjenim Državama i on je predstavljao samog sebe za divljenom gledateljstvu koje se osobito divilo njegovoj vještini u brzom strijeljanju. Gađao je i pogađao staklene kruglje bačene u zrak, novčiće koje su mu dobacivali gledaoci i zrnem iz kolta prekidao napete vrpce na daljini od dvadeset metara.

Da, Frank je bio vrstan strijelac bez premca, ali je često govorio:

– Vi mislite da vješto rukujem revolverom? E, ljudi moji, trebalo je onda da vi vidite mog brata Jessea! Sjećam se, jednom sam zapalio šest svijeća. Jesse se odmaknuo nekih tridesetak metara. Zatim sam ja viknuo: Pucaj! Jesse se naglo okrenuo i zapucao ... Prostrijelo je plamičak na svim svijećama zaredom u manje od dvije sekunde a da nijednoj čak nije dotaknuo stijenj!

Zatim bi se Frank James sjetno nasmiješio, ganut uspomenama na glasovitog i neustrašivog brata.

– Da, da – završio bi kimajući – nikada se više neće roditi još jedan Jesse James. Činio je nevjerovatna čudesa svojim revolverima i ja sam to vidio svojim očima mnogo puta ... mnogo puta.

IX

I danas, ako želite da vam netko razbije nos, otidite u Missouri, skupite oko sebe gomilu ostarijih ljudi, pa viknite: Tri put hura za Boba Forda!

Računajte da ste dobro prošli ako se odande izvučete živi!

E, da. U Missouriju nikoga ne mrze i ne preziru više od Roberta Forda, koji se katkad predstavljao i kao Johnson. Robert Ford, bratić Jessea Jamesa, tek je bio navršio dvadesetu u vrijeme kad je umorio velikog odmetnika. Taj je mladić bio podmukao i himben, a i kukavica. Kad ga već spominjemo, valja dodati da je, također, zabilježeno kako bijaše i najodvratniji lažac koji je ikada kročio po zemlji!

Takav je bio čovjek kome je sudbina namijenila da ubije Jessea Jamesa.

Ali i to nije sve! Ima još mnogo toga što valja kazati o tome dvoličnom spletkaru blijedožuta lica nezdrave boje i rijetke kosice, koji je potkradao rođenu mater dižući joj potajice novac iz novčarke. A maštalo je kako bi bilo predivno kad bi ljudi pred njim drhtali dok bi im on zapovijedao. No, bijaše preveliki kukavac i slabić, kome je za to nedostajalo srčanosti.

U to doba već dulje od petnaest godina Jesse James i njegova družina bijahu bič i pokora zapadnih krajeva. Šaputalo se da braća James imaju nebrojeno mnogo prijatelja koji im pomažu u svemu i svačemu: hrane ih u nevolji, odijevaju, opskrbljuju svježim i vrsnim ko-

njima kao i obavijestima o potjerama što za njima praše, ili čak kamo valja poći u pljačku.

Ta su se šaputanja dugo smatrala plodom bujne i izopačene mašte. Međutim, gdje je dima, tu je i vatre!

Točno, imali su oni prijatelja, ali teško je prosuditi je li taj osjećaj prijateljstva škrtih krajišnika za ubojice i odmetnike od zakona bila iskrena bratska ljubav ili pohlepa za novcem, budući da su braća James sebi mogli priuštiti da se razbacuju na lak način stečenim bogatstvom i da jednom rukom velikodušno daju ono što su drugom tako bezobzirno i drsko otimali.

Kako bi daleko u svojim zločinima Jesse James otišao, danas nije više ni važno. Njegova sudbina bila je ispisana preko nebeskog svoda Missourija. Svaki dan ili noć koju bi Jesse James projahao sa svojom družinom bijahu dugi naporan sati opreza i budnosti. Lovci na nagrade danonoćno su topotali tragovima kopita njegova konja.

Guverneri deset saveznih država snovali su snove kako bi ga uhvatili živog ili mrtvog, a guverner Missourija Grittenden (za vrijeme Jessova razbojničkog hajdukovanja mnogo se guvernera izmijenilo) pozvao je šerifa Timberlakea iz pokrajine Clay i H. H. Craiga, šerifa iz Kansas Cityja na ratno vijeće.

Upravo tih dana Jesse James je opet nekamo tajnovito nestao bez traga i glasa dok je njegova družina ostala pustošiti zemlju svojim drskim prepadima. Pljačkali su nevelike svote novaca iz banaka i vlakova, a presretali su i poštanske kočije na otvorenim cestama.

— Znam čovjeka koji je kadar tome učiniti kraj, jednom i za svagda — ne bez važnosti izjavio je Timberlake.

— Tko, molim vas? — zanimalo je guvernera.

— Pa — reče Timberlake — godinama se nude bogate nagrade onome tko uhvati i preda vlastima Jessea Jamesa. Zapamtite, nitko ga nikada neće uhvatiti živog. Ali ja ću se pobrinuti da ga dobijete mrtvog!

— Nadite čovjeka koji je to kadar učiniti — zapovjedi guverner — jer taj se razbojnik već predugo polgrava sa zakonom. Ako treba klin izbiti klinom, zažmirit ću na jedno oko.

— Tko je taj čovjek? — upita strogo predstojnik Craig.

— Robert Ford — odgovorio je Timberlake. — Neki ga bolje poznaju pod prezimenom Johnson, ali pravo mu je prezime Ford a on je rođeni bratić Jessea Jamesa. I tako je Boba Forda zapala dužnost da umori Jessea Jamesa! Bob je bio jedan od onih malobrojnih i probranih koji su znali gdje se u proljeću 1889. godine nalazio Jesse James.

• • •

Prije nego opišem kako je umoren Jesse James, dopustite mi da vam ukratko ispripičam zgodu koja se zbila nekoliko godina prije njegove smrti, u vrijeme dok su braća James jezdila prema Nevadi u potrazi za bogatim plijenom.

U nekoj zadimljenoj i smrdljivoj krčmetini, u nekoj dalekoj zabitoj selendri neki je krupni kopač zlata mijašao igrače karte. Dvadesetak muškarčina grubih crta sjedili su zavaljeni u stolce, ili su stajali nalakćeni na točionik. Hrpice zlatnika i srebrnjaka dizale su se uz laktove petorice kartaša za stolom. Sumnjičave oči kradomice su se trzale za rukom igrača koji je dijelio karte. Jesse James je pažljivo promatrao igru.

Nekoliko srebrnjaka bačeno je nasred stola. Začulo se mrmljanje. Netko je rekao da ne plaća i da ne ide. Idući je kartaš dobacio nekoliko srebrnjaka na one prve. Djeli-

telj karata se trgnuo, ali igra je ipak kružila dalje oko stola.

Tada se jedan kartaš ukruti i odgurne stolac. Dobačene su uvredljive riječi. Kad je razbojnik vidio koliko prašine kopač ima, naglo je posegnuo za revolverom kojeg je držao u sari čizme.

Buuum! Iz cijevi Jesseova revolvera izvio se tanak, plavičast dim. Nespretnjaković što je posegnuo za revolverom u sari čizme složio se kao prazna vreća na pod, a usputno u padu tutnuo glavom po stolu da je sve zvonilo.

Krvoločno rezanje puno srdžbe bilo je sve što se u tom času čulo u krčmi. Uz žestoku pucnjavu Jesse i Frank James uzmicali su prema vratima dok su revolveri u njihovim rukama rešetali kopače zlata i sijali smrt. Tijela mrtvih i ranjenih padala su hrpimice po podu sve dok braća James nisu iskočila na ulicu.

Potrčali su niz brijeg dok su osvetnička zrna prašila oko njih, a teški koraci i škripa čizama top-tali za njima. Rudari su pojurili za razbojnicima, urlajući da ih se čulo do neba. Zatim su se braća James zaustavila u prosjeku iza nevelike stijene i zapriječila im prolaz vatrom iz revolvera. Zrna su zviždala i fujukala kroz jarak. Suludo odvažni od krvi pune alkohola, kopači zlata plaćali su životima viski koji su polokali i svoju prenačijenost i nepromišljenost.

— Natrag, budale! — dovikivao im je Jesse James iz svega glasa. Ogorčila ga je njihova supijana zatucanost i bilo mu je žao što su padali pokošeni kao snoplje dok su ih on i njegov brat strijeljali iz njihova kamenita zaklona, pa je taj okršaj više nalikovao na pokolj negoli na borbu. No kopači zlata bijahu tvrdoglavo uporni u svom pijanom samoubilačkom nasrtaju.

I nitko nije poslušao Jesseovu opomenu. Nekih desetak pomahnitih gorštaka odgovorilo je jurišem na zaklon koji su držali Jesse

i Frank James. Braća su ih spremno dočekala i skidala po redu kako su im istrčavali ispred cijevi revolvera. Padali su pogođeni jedan za drugim... prvi... drugi... treći... četvrti... Tada je Jesse James poravnao šešir i napi-pao rupu kroz koju je zrno nekog rudara za dlaku promašilo njegovu glavu. Život mu je još bio začaran. Još ga je čuvala njegova dobra vila.

Tako se živjelo u Nevadi u sedamdesetim godinama prošlog stoljeća. Pošto su se pobjedonosno jednom pobijedonosno izvukla iz vatrene kreševa, braća James su odjezdila prema Kaliforniji, a na svom su se putovanju zadržala dovoljno dugo da dospiju operušati poštansku kočiju u Sulphur Valeu. Plijen je bio obilan: nekih 4000 dolara, što u zlatu, što u draguljima.

Zatim je uslijedila pljačka poštanske kočije koja je vozila u Concord. razbojnici su i opet sretno prošli. Već po običaju, izmaknuli su svima bez i jedne jedine ogrebotine.

Potom mjesecima nitko nije čuo više za Jamesovu družinu, kao da je u zemlju propala. Ophodnje što su kružile u svim smjerovima, nisu joj mogle ući u trag. Neko vrijeme zapadne su države bile pošteđene krvavih razbojstava i pljački i ljudi su se, naravno, pogledavali i pitali:

— Što se dogodilo s Jamesovom družinom?

Nitko, nitko nije znao odgovora; ni deksteri, ni bankari. Ali južno od granice Sjedinjenih Država Meksikanci su i te kako dobro osjetili gdje su braća James, i to na svojoj grbači. Braća su švrljala oko Matamorosa. Šetkali su između vitkih kabalerosa i mladih senjorita žarkih i blistavih, strastvenih i vatrene očiju kojima su ukradenim zlatom plaćali ljubav. Tu su, u veličanstvenom obračunu s domorocima na dan velikoga crkvenog goda, sebi revolverima probili put u slobodu, ostavivši za sobom desetak mrtvih.

Taj put se ni oni nisu izvukli cijele kože. U pograničnom gradiću Conception kliznuli su s krvavih sedala i legli dok im rane nisu zacijelile. Obojica su tada zalizala rane i otad u svojim srcima nepopustljivo mrzili Meksiko i sve što je meksičko. Kada su dovoljno prizdravili da su mogli opet pojahati, stvorili su se kod prvih kuća sićušna seoceta Carmen. Frank je predložio da se najprije malčice odmore, a zatim da prošvrljaju naokolo.

— Jesse — oglasio se prvi Frank — za vrijeme našega kratkog odmora mogli bismo posjetiti i neka važna mjesta.

— Koja? — htio je znati hladnooki Jesse.

— Ah, neka... pa, znaš ti već koja, Jesse. Valjda ona gdje Meksikanci čuvaju svoje zlato.

Jesse je pristao da se najprije odmore, ali čovjeku nemirna duha odmor uopće nije potreban.

* * *

Jašući sam jednog dana, pošto se smjestio u mjestancu Carmen u državi Chihuahua, Jesse James susretne prekrasnu senjoritu od najviše osamnaest godina koja je uz cestu, a ispred svog nimalo skromnoga roditeljskog doma, lila gorke suze.

Odgojen u duhu američkog Juga Jesse se odmah odazvao vapajima lijepe djevojke kao pravi uglađeni i udvorni južnjak.

— Zaboga, senjorita, zašto plaću vaše lijepe oči?

Djevojka mu je odgovorila engleski, jer su sve dobro stojeće i ugledne obitelji u Meksiku koje su do sebe nešto držale u kući govorile engleski.

— Senjor, ja i moj dragi Juan Hernandez željeli bismo se vjenčati, ali moj otac me je obećao čovjeku koga ne volim. On hoće da se udam za bogatog vlasnika rudnika, starog i raskalašenog senjora Diega Albenza. Moj otac mi-

sli samo na novac, a ne i na moju sreću.

— Senjorita, gdje je vaš mladić?

— Živi u gradiću pet milja odavde. Radi tamo u trgovačkoj tvrtki. Pošla sam k njemu, ali se bojim da me moj otac u tome ne spriječi. Čekam ovdje uz cestu, možda me netko poveze — izjadala mu se dokraja lijepa senjorita.

— Sestrice, dajte mi ruku i penjite se na konja — ponudi joj udvorno Jesse James. — Začas ju je podigao kao pahuljicu na sedlo iza sebe. — Odvest ću vas u Carmen gdje radi vaš dragi. Držite se dobro oko mog pasa.

— Za desetak minuta jahali su glavnom ulicom mjestanca Carmen.

— Kako se zovete, senjorita?

— Dolores del Mondego — odgovorila je ljepotica.

— Gdje je ta trgovačka tvrtka gdje radi vaš dragi?

— Vidite, tamo u onoj kući na suprotnoj strani ulice — pokazala mu je lijepa Dolores.

— Sidite s konja i podite naprijed. Stanite ispred vrata, dojahat ću za vama.

Dočekala ga je na ulazu u kuću.

— Senjorita Dolores — obratio joj se Jesse James pošto je ostavio konja zavezana za privezište — molim vas, podite i pozovite svog mladića da izide trenutak iz ureda.

Djevojka je otrčala sitnim ljupkim koračićima uza stube, podigavši dražesno jednom rukom kraj skuta svoje haljine da joj se ne bi potpleli pod nožice. Za nekoliko trenutaka vratila se s visokim pristalim mladićem. Prišli su Jesseu Jamesu i djevojka mu je predstavila mladog Juana Hernandeza, odabranika svoga zatreptalog srca.

— Mladiću — oslovio ga je Jesse James pošto su se rukovali — tvoja mi je djevojka sve ispriповijedala. Stoga sada, djeco, podite sa mnom da potvrdimo i blagoslovimo vašu ljubav i sreću. Potražit ćemo popa koji će vas odmah vjenčati. Ja sam

Tom Howard iz Kalifornije i kada ja ljudima kažem da nešto učine, oni me redovito poslušaju, jer je tako bolje za njih.

— Otac Camacho, naš župnik, uvijek je u crkvi Svetog Antuna. Odavde joj se vidi zvonik — brže-bolje obznanila mu je lijepa Dolores.

— Kao naručeno — odvrati joj Jesse James. — Podimo onda odmah k njemu, jer je otac zacijelo već pošao u potragu za Dolores.

Kad su ušli u sakristiju, Jesse James reče župniku:

— Oče Camacho, ovaj mladi par se želi vjenčati. Otac mlade hoće da je uda za nekoga starog pokvarenjaka, a ona pak voli samo ovog mladića.

— A napovijedi, senjor? — začuđeno će pop.

Mrki pogled Jesseovih hladnih očiju i odrješito odmetnikovo držanje pokolebalo je popa, kome je odmah bilo jasno koliko je sati. Prečesto je imao posla s ljudima Jesseova soja. Dobri je svećenik naslutio da se suočio s čovjekom koji ne trpi pogovora i koji neće prezati ni od nasilja da bi ostvario ono što želi.

— Nemamo mi vremena za napovijedi i odzive, oče. Bio bi zločin dopustiti da ova mlada i lijepa djevojka pođe za čovjeka koga joj je odabrao otac i koga ona ne voli. Taj bi brak bio od prvog dana nesretan — odgovorio mu je Jesse, pa nadovezao prije nego što je župnik dospio otvoriti usta: — I još nešto, oče. Vi ste dobar čovjek. Nećete valjda blagosloviti brak osuđen na rastavu i preljub ili dopustiti da ovi mladi ljudi žive izvan braka u grijehu? Stoga, da biste ih spasili grijeha kao posljedice njezina nesretna braka, molim vas, vjenčajte ih. Ja ću platiti.

Pop se dao u razmišljanje. Na kraju je ipak rekao:

— Takvo je vjenčanje protiv svih pravila, senjor, ali ako vjenčam ovaj par, oni su vezani sakramentom ženidbe do kraja svojih života.

Zatim se župnik okrenuo prema mladencima i oslovio ih svečanim glasom:

— Pristajem na prijedlog vašeg prijatelja, budući da su mi poznate sve okolnosti i ja ću vas vjenčati ako ste oboje katolici.

Mladenci su potvrdno kimnuli.

— Djeco moja — blagoslovio ih je župnik — budite sretni i odani jedno drugom dok vas smrt ne rastavi.

Kad su ponovo izišli na ulicu, Jesse James je posegnuo u džep i izvadio pedeset dolara.

— Ovo vam je moj vjenčani dar i pomoć — rekao je mladoj i gurnuo joj novac u ruku — i sretno u braku. Sada vas više otac ne može udati protiv vaše volje. Ostajte mi zdravi! Žurim, jer me čeka vrlo hitan posao.

Pošto se rukovao s mladencima, Jesse je požurio do svog konja i odjahao.

Bila je to samo jedna od zgoda koje su se dogodile za vrijeme Jesseova boravka u Meksiku. Tog je dana prekaljeni razbojnik ispao plemenitim vitezom u sjajnom oklopu.

I dok su boravili u tom gradiću, Jesse i Frank su čuli da će uskoro kroz Chihuahua City proći tovar srebrnih šipki. Unovačivši trojicu Meksikanaca, opakih i pokvarenih koliko i oni, njih petorica se sprema da dostojno dočekaju srebrom natovarene mazge.

Jesse James je odglumio lisca koji je obrlatio zapovjednika oružane pratnje, pa je ovaj prihvatio njegovu ponudu da ih Jesseova družina otprati preko granice i štiti. I Jesse je bio taj koji je, kad su došli do pogodnog mjesta na putu, prvi potegnuo revolvere na čuvare i pobio ih.

Drugo je sve išlo kao po loju. Pošto su odagnali mazge natovarene srebrom u Teksas, braća James, prodaše srebro za gotov novac i isplatiše svoja tri Meksikanca, pa nestanu s plijenom u nepoznatom smjeru.

X

Koliko je ljudi ustrijelio Jesse James najvjerojatnije se nikad neće točno znati. Koliko ga je šerifa i detektiva pokušalo uhvatiti također će, jamačno, ostati tajnom za sva vremena. Poznato je, međutim, da se mnogi čuvari zakona koji su pošli da ga uhvate nikada nisu vratili.

Prije nekoliko godina u jednoj vrlo slušanoj radio-emisiji neka je stara gospođa, koja je tvrdila da je napunila 106 godina, ispričovala zanimljiv događaj iz svoje mladosti. Rekla je da je jednog poslijepodneva dok je planinarila čula ljutite glasove iz šume. Tiho je ušla dublje u šumu i, dok se šuljala između drveća, primaknula se uskoro uskoj ponikvi gdje su stajala dva muškarca i nešto se prepirala. Obojica su bila naoružana velikim revolverima.

— Ti si podla hulja, Edo Miller! — jedan je dreknuo na drugoga. — Hulja i izdajica! Ja sam cijenio tvog brata Clella. Bio je dobar čovjek. Ali ti si, za razliku od njega, pravi gad!

Nije se znalo da je Jesse James ubio Edu Millera. Ed se pridružio Jamesovoj družini poslije pogibije svoga brata Clella. Pokazalo se da je Ed plašljivac, a Jesse James je posumnjao da je i izdajica. Zatim je jednog dana Jesse rekao ostalima »da »ide malčice izjahati s Edom«. Vratio se sam. Otad ostali nikada nisu upitali gdje je Ed, ali su svi znali da ga više nikada neće vidjeti.

— I nisu ga vidjeli.

Stara gospođa, koja je bila jedini svjedok tog ubojstva, rekla je i ovo:

— Kad je jedan od tih muškaraca rekao drugome da je hulja i kukavica, onaj drugi počeo ga je zaklinjati da mu poštedi život. »Nemoj me ubiti, Jesse, molim te«, cvilio je onaj drugi, a meni je srce stalo, jer mi je bilo jasno da je onaj drugi muškarac strašni razbojnik

Jesse James glavom! Ali — nastavila je stara gospođa — Jesse ga je opomenuo neka se drži kao pravi muškarac. »Potegni revolver«, odbrusio mu je. — Onaj drugi je ponovo pokušao izmoliti milost, ali vidjevši da od toga nema ništa, naposljetku je ipak potegnuo revolver. No, ruka Jessea Jamesa trgnula je revolver prebrzo da bi je i oko moglo slijediti. Ed Miller pao je mrtav na zemlju. Ja sam bila užasno prestrašena — pričala je dalje starica. — Jesse James je prišao ustrijeljenom, pa ga okrenuo na leđa gurnuvši ga vrškom čizme. Zatim se okrenuo i pošao prema meni! Stala sam kao ukopana iza stabla i čekala. Jesse James je prošao tako blizu da sam ga mogla dotaknuti rukom. Oči mu bijahu hladne i okrutne, a usta su mu nešto gundala i poluglasno mrmrljala. Zatim je otpuhnuo dim iz cijevi svog revolvera i spremio ga natrag u korice. Nisam se usuđivala ni disati. Noge su mi klecale, pa sam pomislila da ću se srušiti. Gledala sam za njim dok nije nestao brzim koracima među gustim drvećem u šumi. Trebalo mi je nekoliko trenutaka da priberem i smognem snagu kako bih se maknula s mjesta na kojem sam stajala.

— Petnaest je godina prošlo — završila je stara gospođa svoju priču — prije nego što sam se usuđila i zvrnuti o tome što sam tog dana vidjela u šumi. Toliko sam se bila uplašila!

* * *

Nisu svirale fanfare niti su udarali bubnjevi onog dana kada je poznata detektivska agencija Pinkerton u Chicagu odredila trojicu svojih najboljih ljudi da pohvataju ili poubijaju Jamesovu družinu.

Detektivi Allen, Wright i Daniels bijahu određeni za taj opasan zadatak i oni su ga prihvatili svjesni u kakav se opasan pothvat upuštaju.

Guverneri Missourija Woodson i Arkansasa Baxter ponudili su ve-

like nagrade. Međutim, Pinkertone je detektive unajmila tvrtka American Express Company i oni su slijedeći glasine da se braća James skrivaju u nekom mjestu u okrugu St. Clair, pošli za njima.

Na dobrim konjima i naoružani do zuba, detektivi su jahali glavnom cestom između gradića Rescoe i Chalk Level. Wright je jahao naprijed sam, a Allen i Daniels iza njega jedan uz drugoga. Tek što su projahali mimo kuće čovjeka koji se zvao Theodore Snuffer, okrenuli su glave jer su čuli glasne povike iza sebe.

— Tko li su sada ovi? — upita začuđeno i tiho Allen detektiva Daniela čim su ugledali dva jahača koji su im se brzo primicali.

I Wright ih bijaše opazio. Jedan je jahač bio naoružan dvocijevnom sačmaricom, a drugi je u obje ruke držao revolvere.

— Stojte i ni makac! — odjeknu oštra zapovijed.

Wright, koji je bio naprijed, potegnuo je revolver, ali umjesto da zapuca, podbo je bjesomučno konja u namjeri da se spasi bijegom. Za njim je najprije odjeknuo poziv da stane, a zatim pucanj. Wrightu je šešir odlepršao s glave, ali to ga nije zaustavilo.

Allen je u tom trenutku shvatio što ih čeka. Nije znao tko su ti ljudi, ali slutio je da za njima jure braća James, Jesse i Frank. Nepopustljivo odlučan da se bori za svoj život, Allen je potegnuo revolver i zapucao u najbližeg jahača. Na nesreću, pucanj je uplašio njegova konja i dok ga je Allen pokušao smiriti, osjeti da je ranjen u ruku. Konj je u propnju sjurio s ceste u obližnje grmlje, a u tom je trenutku jedan jahač pucajući prohujao pokraj njega.

Gdje li su Wright i Daniels, upitao je Allen sam sebe dok se rvao s konjem. Osvrnuo se, ali ih nije više vidio. I prije nego što mu je uspjelo smiriti konja, životinja je grunula ispod niskog stabla. Niska debela

grana zbacila ga je sa sedla. Imao je još jedno zrno u bedru. Krv mu je brizgala iz rane. Čuo je pucnjavu na cesti i zatim više ništa. Onesvijestio se.

Nesposobni da se odupru oštroj vatri razbojnika, jer se poslije dokazalo da su jahači uistinu bila braća James, Wright i Daniels bijahu prisiljeni da dadu petama vjetra kako bi spasili glave.

Allena su neki putnici našli uz rub ceste. Prevezli su ga u Roscoe gdje je poslije šest tjedana umro od rana.

* * *

Vijest o tom sramotnom porazu trojice detektiva uskoro je stigla i u Chicago i jedan od Pinkertonovih najpouzdanijih ljudi odmah je dobrovoljno preuzeo posao. Taj čovjek, jedva tridesetogodišnjak bijaše neustrašiv i sposoban detektiv John W. Wicker.

Prerušen u skitnicu, Wicker je stigao u pokrajinu Clay i krenuo u Keanney gdje su najčešće boravili razbojnici, stanujući kod svojih prijatelja. Šaputalo se da Jesse i Frank zapravo tamo i žive i skrivaju se u kući svoje majke.

Prema toj kući, godinama poznatoj kao »zamak Jamesovih«, zaputio se i detektiv John W. Wicker prerušen u skitnicu.

Braći se James učinio sumnjivim već na prvi pogled, i Jesse je odmah svojim prodornim staklenastim očima prozreo Wickerovu igru i hinjenje.

— Ne mičite se, gospodine — naredio je Jesse Wickeru gurnuvši ga u sjenu stabala. — Mi znamo tko ste i što ste. Znamo sve o vama i zašto ste sišli s vlaka u gradu Liberty?

Wicker je pokušao probuditi samlost u Jessea. Bilo je to opasno, ali Wicker je bio u grdnoj kaši. Pravio se da ne razumije što mu to Jesse govori.

— Nećete nas prevariti — zarežao je Jesse James. — Kažite mi

kakvog vi posla imate sa šerifom Mossom u Libertyju? Razgovarali ste s njim.

— Ne vjerujete mi? — uzviknuo je tobože začuđeno ali i zdvojno Wicker čim je spoznao da se nalazi uz rub grobne rake. — Dobro, onda — dodao je brže-bolje — kažite što hoćete da učinim kako bih vam dokazao da se varate. Ja sam težak i došao sam ovamo trbuhom za kruhom. Tražim posla na farmi.

— Zbilja? — nasmijuljio se posprdno Jesse James. — Pa, ako ste težak, pokažite nam dlanove.

Wicker ispruži ruku s dlanovima gore.

— Zar su ovo težačke ruke! — povikao je Jesse James. — Vi ste detektiv, prokleti detektiv! Dobro, gospodine detektive, potegnite i pucajte! — doviknuo mu je Jesse James čim je ustuknuo korak-dva.

I tada je Wicker učinio najtežu grešku u svom životu kao i mnogi drugi prije njega, kad je pokušao potegnuti revolver na Jessea Jamesa. Detektiv Wicker znao je dobro rukovati revolverom, bio je brz revolveraš i hrabar čovjek. Ali, nije bilo čovjeka na kugli zemaljskoj koji bi bio brži od Jessea Jamesa.

Nevjerojatnom brzinom Wicker poskoči korak u stranu, u nadi da će iznenaditi protivnika i izmaknuti njegovu metku, a ruka mu poskoči za skrivenim revolverom. Sve što mu je trebalo bijaše samo djelić sekunde... ali Jesseu Jamesu nije bio potreban ni taj djelić. Što više, trebalo mu je mnogo manje vremena negoli Wickeru da potegne revolver. I tako, Wicker još nije bio pravo ni ovio prste oko drške svog revolvera kad je revolver Jessea Jamesa sunuo iz korica i rignuo vatru.

John W. Wicker, ponos i dika agencije Pinkerton Detective Bureau, tresnuo je poleduške na tlo s metkom u čelu.

Poslije su Wickerovo tijelo našli oko tri milje južnije od mjesta gdje je bio ustrijeljen. Na njegovim je

prsima bila pribodena omotnica naslovljena na Pinkerton Detective Bureau u Chicagu. Kad su je otvorili, u njoj su našli poruku koja je glasila: »Što ih više šaljete, to ih brže tamanim.

JESSE JAMES.

XI

Suprotno onom što se općenito vjeruje, Jesse James nije bio razbojnik koji je prvi opljačkao vlak. Jamčno, bio je prvi pljačkaš banke u Americi, ali prva pljačka vlaka, koja se dogodila 6. listopada 1866. blizu Seymoura u Indiani, bijaše djelo četiri brata Reno.

Opljačkali su gotovo 14.000 dolara.

Ali braća Reno nisu se dugo održala. Uхватili su ih poslije dvije godine razbojničkog života i bacili u tamnicu. Rulja je provalila u njihove ćelije i objesila tri brata. John Reno, četvrti brat, koji je bio prebačen u drugu kaznionicu pošto je razbješnjela rulja povješala njegovu braću, odsjedio je dugo godina na robiji. Nikada nisam mogao doznati kako je na kraju završio i gdje je umro John Reno.

Pljačka vlaka u Omahi, koja se dogodila neposredno poslije pljačke vlaka u St. Genevieve, potvrdila je da se Jamesova družina uvijek našla u nebranu grožđu kad s njima nije bio i njihov dovrtljivi i lukavi vođa.

Jesse je čuo da će tovar zlata iz Chicaga proći kroz Omahu željeznicom poduzeća Rock Island & Pacific Railway. No, on je istodobno namjeravao opljačkati i neku banku. Zapitao je stoga svog brata što on misli da li bi mogao opljačkati vlak bez njega. Frank je samouvjereno odgovorio da bi mogao ako mu pomogne Cole Younger.

Dva su razbojnika odjahala u Omahu, a Jesse James povede ostatak družine u pljačku banke.

U međuvremenu, Frank James i Cole Younger dojašu u gradić Adair u državi Iowa, na pruzi prema Omahi. Izvan grada provale su u spremište drezina, uzeli željezni otpirač, njime odvojili spojnice na jednoj tračnici i izvukli klinove. Zavezali su konop za tračnicu, tako da su je mogli u svako doba povući iz pruge, pa se sakrili iza željeničkog nasipa na zavoju gdje vlak uvijek uspori.

Kad je vlak naišao, potegli su konop. Ali dobili su ono što su i tražili! Lokomotiva nije samo stala, nego se izvrnula na bok i na mjestu usmrtila strojovođu.

Bila je to greška broj jedan.

Onda su dva razbojnika istrčala, pucajući suludo iz revolvera.

U vlaku je bilo četrdesetak Kineza, koji tek što bijahu stigli u Ameriku. Svi su imali dugačke perčine. Jedva da je itko od njih znao pokoju riječ engleski.

Kad je vlak naglo zakočio, svi su izjurili u prolaz među sjedalima, vičući i plačući, pa tako zakrčili prolaz razbojnicima.

Razbojnici su se probijali laktimima kroz vagone. Ispalili su nekoliko hitaca da razdvoje Kineze, ali to je njih još više uplašilo, pa su pomahnitali od straha. Nekoliko ih je skočilo kroz prozore.

Frank James i Cole Younger pošli su zatim prema poštanskom vagonu. Natrapali su na stražara, koji ih je pokušavao zaustaviti, ali je spremno podigao ruke kad mu je zrno iz revolvera Colea Youngera prozviždalo uz samo uho. Prisilili su ga da im otvori blagajnu. A tada su počele pljuštati kletve.

U blagajni je bilo samo 3000 dolara!

Posrijedi bijaše veća greška od one prve, a Frank James bio je taj koji je sve zabrljao. Pobrkao se u danima i u voznom redu! Vlak koji prevozi sto tisuća dolara u zlatu trebalo je da stigne tek idući dan navečer!

S tri tisuće dolara u vreći, Frank James i Cole Younger skočili su na konje i odjezdili.

Uprava željeznice brzojavila je svim predstavnicima u obližnjim gradovima da ustroje potjere. Iz Council Bluffsa krenuo je poseban vlak natovaren naoružanim ljudima. Uprava željeznice raspisala je nagradu od 5000 dolara.

Bijaše to uzaludan pokušaj kao što bi bio i lov na sjene.

* * *

Oko dva tjedna poslije pljačke vlaka u Omahi, Jesse je došao k Franku i rekao mu:

— Nije te baš pratila sreća u Omahi i odonda se zbog toga samo duriš. Stoga ću učiniti nešto što će te ponovo razvedriti. Na konja i za mnom!

Frank je uzjahao i pošao za bratom. Jahali su taj cijeli bogovetni dan, njih dvojica sami. Prespavali su u šumi. Idućeg su jutra opljačkali banku u Gad Hillu i pobjegli s više od dvadeset tisuća dolara plijena.

— Vidiš — reče Jesse starijem bratu dok su galopirali iz grada da se sve prašilo — kako se lako dolazi do novaca kad sam ja uz tebe. Nadam se da to već znaš i da nećeš zaboraviti.

Frank je to znao i odgovorio da nikada to neće zaboraviti. I nikada više Frank James nije pošao u pljačku bez svoga mladeg brata.

XII

Tako smo stigli i do smrti Jessa Jamesa.

Ako dodete u Sjedinjene Države nemojte da ne posjetite Missouri. Godit će vam gostoprinstvo kojim će vas tamo dočekati i bit će te ugodno iznenađeni prirodnim ljepotama te savezne države. Bit će to praznici koje nikada nećete zaboraviti i kojih ćete se sjećati dok živite. Svidjet će vam se ljubaznost

tamošnjih ljudi, prijatelja i ugoda, uživat ćete u ukusnoj i tečnoj hrani i izvanrednim poslasticama kojima će vas ugostiti, prirednima kako to znaju prirediti samo stanovnici te divne zemlje.

Jamčim vam da će vaš boravak u Missouriju biti nezaboravan događaj.

Ako k tome želite što više saznati o Jesseu Jamesu, bit ćete trostruko nagrađeni, jer ste došli na pravo mjesto gdje ćete vidjeti sve što vas god zanima.

Vidjet ćete jer i sada tamo stoji, skromnu staru brvnaru u kojoj se rodio Kralj odmetnika. Samo koji kilometar dalje, blizu Kearneyja, dok su pisani ovi reci, živio je, a i danas još živi na toj malenoj farmi, sin Franka Jamesa. On će vam ispričati mnogo dogovština iz života svoga glasovitog strica.

Želite li vidjeti predmete i stvari koje su nekada pripadale Jesseu Jamesu i kojima se on za života služio, sve ćete to naći u Missouriju.

U St. Josephu, na primjer, možete posjetiti, ako hoćete, i kuću u kojoj je neusporediv i nenadmašiv razbojnik ubijen. Nedaleko od tog mjesta možete vidjeti njegove jačace čizme, šešire i kapute. Možete pogledati i opipati prave revolvere. Da, baš one iste revolvere iz kojih je Jesse James pucao!

I, na kraju, ako ustrajete u svojim potragama za uspomenama na tog razbojnika, poći ćete na njegov grob.

Počiva na malenu groblju u Mount Olivetu, nedaleko od farme gdje se i rodio. Obdan ptičice cvrkutu, lepršaju i lete u krugovima pod plavim osunčanim nebom iznad groblja, a u predvečerje traže svoja gnijezda. Obnoć, kad se zvijezde prospu nebom i na zemlju bace blijeđi sjaj, među grobovima vjetrovi jecaju svoj tužni rekviem.

Spomenik je na njegovu grobu, grobni kamen koji će uvijek oglašavati

da pod njim počiva Jesse James, ubijen od prokletog krvnika. Kamen je podignut prije mnogo godina, ali riječi u njega urezane još su čitljive. Mnogi su putnici u ovih posljednjih stotinu godina došli na grob da bi ih pročitali.

A na kamenu piše:

Ovaj je spomenik podignut u spomen na JESSEA JAMESA koji je umro 3. travnja 1883, kada mu je bilo 34 godine, 6 mjeseci i 28 dana, umoren od ruke podlog izdajice i kukavice čije ime nije vrijedno spomena.

Sada ću vam ispričati kako je ubijen Jesse James.

U St. Josephu, u proljeće 1882. godine živio je čovjek koga su njegovi susjedi poznavali kao "gospodina Thomasa Howarda". Stanovao je u bijeloj kući od drvenih oplata, zajedno sa ženom, mladim sinom i kćeri.

Svi su susjedi imali vrlo lijepo mišljenje o "gospodinu Howardu" i vrlo su ga cijenili kao uzornog muža i oca. Bio je blage čudi i mirne naravi, vrlo šutljiv i zatvoren.

Susjedi su opazili da gospodin Howard počesto odlazi od kuće i po nekoliko dana izbiva iz St. Josepha. Njegova žena, međutim, opravdavala je njegove odlaske, obznajući svima koji su je pitali da je muž otišao poslovno u grad.

Naravno, pogodili ste, a to nije ni bilo teško, da gospodin Howard nije bio nitko drugi doli Jesse James, Kralj odmetnika.

I doista je to bio Jesse James!

Posljednju godinu, a i više, vlasti su pojačale napore da ga uhvate. Potjere su učestale. Pročešljavale su i pretraživale svaki kutak brda i dolina Missourija takvom pomoću da je Jesse James morao pobjeći i iz uobičajenih skrovišta.

Otišao je živjeti u St. Joseph, pod lažnim imenom Thomas Howard. I pustio je bradu.

Međutim, i dalje previše često da bi se to svidalo vlastima, Jesse James se sastajao sa svojim pristasa-
šama na određenim zbornim mjestima, a zatim bi polazili u pljačke banaka ili vlakova.

Potkraj ožujka 1882. godine Jesseu je došao u goste u kuću u St. Josephu njegov bratić Bob Ford. Jesse je raširenih ruku dočekao rodaka, da nikada ni za trenutak nije posumnjao u njegovu podlu namjeru. Rekao je Bobu da može ostati kod njega koliko hoće, a zatim mu povjerio da uskoro ide u pljačku.

— Misliš li da će to biti lako? — htio je znati Ford.

— Nadam se — odgovorio mu je Jesse — ali čovjek nikada ne može biti potpuno siguran. Svaka pljačka banke vrlo je neizvjesna i pogibeljna. Sjeti se samo kako sam prošao u Northfieldu, a bio sam više nego siguran da ćemo uspjeti. Valjda si čuo kako je sve naposljetku završilo?

Bob Ford je čak nekoliko puta izjahao u pljačke sa Jesseom Jamesom i, dok je uvijek poglepno jedva čekao da dobije svoj dio plijena, ipak se nikada nije odveć izlagao opasnosti i mecima. Zapravo, nitko ga u Jesseovoj družini nije volio. Svi su ga prezirali i smatrali kukavicom. Bio je bratić njihova vođe i nitko nije otvoreno rogoborio.

Prošla su najmanje dva tjedna, a Ford je i dalje bio gost u domu Jessea Jamesa i smišljao i snovao kako da mučki umori svog kućedomaćina i bratića. Mnogo puta tijekom ta dva tjedna imao je priliku da opali brz, točan hitac u Jessea koji ništa zlo nije slutio, dok bi ovaj jahao ili mu bio okrenut leđima.

Ali priječio ga je strah, jer se Jesse James nikada nije odvajao od svojih ubojitih revolvera. Opasao bi ih ujutro čim bi ustao iz kreveta i nosio ih uz sebe sve dok nije pošao spavati. Pa i onda dok je spavao, revolveri su mu uvijek bili

nadohvat ruci, na stolu uz uzglavlje, a Jesse je k tome imao vrio lagan san i budio bi se na svaki pa i najtiši šum.

Bob Ford je to i predobro znao. Neprestance čekajući i nadajući se povoljnoj prilici, Ford je budnim okom pratio svaki korak Kralja odmetnika od trenutka kada bi Jesse ustao iz kreveta, pa dok navečer ne bi otišao spavati. Za to vrijeme Fordu se ukazivalo i stotinjak povoljnih prilika, ali Jesse James je cijelo to vrijeme hodao naokolo naoružan velikim revolverima. Koliko je često i žarko Bob Ford poželio da ih Jesse James otpaše barem za koju minutu možemo samo sebi dočarati!

Dvadeset i pet tisuća dolara bilo je u pitanju!

A da do njih dode, sve što je morao učiniti bilo je da samo upuca metak u bratića ... i novac je njegov!

Poslije mnogo godina Bob Ford je to jednom i priznao. Rekao je doslovce ovo:

— Nitko se nikada nije mogao ni ponadati da će Jessea Jamesa uhvatiti živog, dok je naoružan onim svojim revolverima. I čak da ste se krišom prikrali i pucali mu u leđa, strepili biste da se posljednji čas ne okrene na peti, trgne jedan od revolvera i ustrijeli vas dok pada na tlo. Tako je brz bio Jesse James.

* * *

Zatim je na sam dan 1. travnja 1882. na pragu kuće Jessea Jamesa osvanuo još jedan posjetilac: Charlie Ford, rođeni brat Boba Forda.

Prije nego što je Bob Ford stigao kao gost u kuću Jessea Jamesa, braća su zajedno snovala kako da ga ubiju i dočepaju se nagrade od dvadeset i pet tisuća dolara.

Kad je Charlie stigao, Bob ga je predstavio Kralju odmetnika. Jesse James je srdačno dočekao svog bratića Charlieja, rekao da mu je drago što ga je upoznao i bio je

uopće prema njemu vrlo gostoljubiv.

Predvečer toga istog dana, kad su ostali sami u staji iza kuće, Charlie je počeo prigovarati bratu:

– Što je s tobom, Bobe? Imao si vremena uvrh glave. Zašto ga nisi ubio?

– Pssst – zapsikao je Bob, osvrćući se nervozno oko sebe. – Tiše! Zar si poludio? Ako posumnja koliko je i crno pod noktom što smo naumili, ustrijelit će nas obojicu dok nabrojiš do tri!

– Što hoćeš time reći? – začuđeno će Charlie.

– To što sam i rekao! Ti njega još ne poznaješ tako dobro kao ja. Stoga dopusti da ti kažem kako je točno sve ono što se o njemu priča. Tako je brz revolveraš da se naježim čim se toga sjetim.

Charlie na to odmahne prezrivo i nestrpljivo rukom. Njemu se žurilo da što prije dođe do novčane nagrade raspisane na Jesseovu glavu.

– Uh, što ti bljezgariš! Smući mi se dok te slušam! – prezrivo je odvratio. – Ta, i on je samo čovjek! Metak će ga srušiti brzo kao i sve druge smrtnike. Što uopće čekamo?

Bob polagano potrese glavom namršten i ozbiljan.

– Ne znam, Charlie – odgovori zamišljeno – ali vidiš, ja sam s njime jahao i dobro ga znam. Ljudi govore da on može...

Brat mu upadne u riječ:

– Ljudi govore! – zavapio je Charlie i zakolutao očima kao da se zgraža. – Sve su to samo izmišljotine. Nitko nije tako brz revolveraš kako to ljudi običavaju pričati. Uveličavaju! Sve su to grdne laži...

– Varaš se, brate – prekine sada Bob njega. – Ništa što ljudi pričaju o Jesseu Jamesu nisu izmišljotine ni laži. Sve je to točno tako, čista istina. Ja znam jer sam s njime jahao u pljačke. Vidio sam ga na djelu. Sve što ljudi za nj kažu gola je istina!

Bob Ford se zapiljio bratu u oči kao da ga želi hipnotizirati.

– Ako to nije točno, zašto su obećali tako veliku nagradu onome tko ga uhvati mrtvog ili živog? Ja ću ti reći zašto. Zato što ga se svi boje. A za to imaju, bogami, i valjani razlog. Znaju da nema takva čovjeka, a nikada ga nije ni bilo, koji bi mogao ustrijeliti Jessea Jamesa u revolveraškom dvojboju.

Bob Ford počeo je odjednom tiho, tiho šaptati. Nagnuo se gotovo u uho svom bratu.

– A mi ga možemo i mučki smaknuti, zar ne? Tko nam to prijeći?

– rekao je i zloguko se nacerekao.

– Vidiš – nastavio je, a oči su mu se pri tome suzile od podle zamisli

– Jesse ima u nas neograničeno povjerenje... naposljetku, mi smo mu bratići!

Charlie Ford se himbeno nasmi-
juljio čim mu je sinulo što Bob hoće reći.

– A dvadeset i pet tisuća dolara cijelo je bogatstvo! Dovoljno da zaboravimo kako je Jesse James naš... mili i dragi bratić!

Bob pljesnu brata dlanom po ledima.

– Napokon si počeo pametno zboriti – polaska mu. – Naposljetku si shvatio što sam ti maločas htio reći. Zacijelo, ja sam ovdje već dva tjedna i još mi se nije pružila pogodna prilika da ga zateknem nenaoružanog. Danju i noću, neprestance, uza se ima te svoje revolvere. Pa čak i kad bismo ga mogli ustrijeliti s leđa, okrenuo bi se i pobio nas obojicu dok bi padao na zemlju. Ti još i ne slutiš, Charlie, što je taj čovjek sve'kadar učiniti!

– A da se noćas ušuljamo u njegovu spavaću sobu i da ga ubijemo u snu? – predloži Charlie.

– Ni govora, brate. I ja sam na to često pomišljao, ali kažem ti, slušaj ti mene, da je to neizvedivo. On spava s revolverima uz uzglavlje, a dok spava čuje i muhu u letu. Tako mu je tanak san. Moramo se

strpiti, Charlie – trezveno nastavi Bob, pa ponovi: – Moramo se strpiti! Uskoro možda jednog od ovih dana, možda još ovaj tjedan, ili idući, ali svakako uskoro, skinut će on taj opasač s revolverima. Kad bude nenaoružan, onda je naš. Bob namigne bratu.

– A mi ćemo tog dana biti bogatiji za dvadeset i pet tisuća dolara – završi Bob Ford razgovor s bratom.

XIII

Na ovom mjestu u priči o smrti Jessea Jamesa valja spomenuti još nešto.

U vrijeme neposredno prije same smrti Jesse James je postao mnogo neoprezniji i tankoćutniji nego što je prije bio. Postao je i mnogo, mnogo okrutniji, kako će to potvrditi događaj koji ćemo uskoro opisati, a zapao je i u takvo duševno stanje da se rijetko, ako ikada, nasmijao.

Nije teško razumjeti tu posljednju značajku u tom razdoblju njegova života. U to vrijeme ime Jessea Jamesa bješe već dobro poznato diljem Sjedinjenih Država i Kanade. U kioscima su se prodavali brojni petparački romani sadržaji kojih bijahu potpuno izmišljeni, ali vrlo napeti i uzbudljivi. Imali su najčešće ovakve naslove: »Posljednji hitac Jessea Jamesa«, »Noćne pustolovine Jessea Jamesa«, »Jesse James napada« i još mnogo sličnih naslova. Jesse James ih je nekoliko pročitao; a uvijek bi poslije toga rekao:

– Prvi put čujem da sam učinio nešto takvog!

Ne smijemo zaboraviti da je do 1882. Jesse James već shvatio kako svaki čovjek ima pravo da na njega podigne ruku i kako su gotovo sve ruke na njega i podignute. K tome, također, dani odmetništva, odlazili su brzo unepovrat... Zemlja oko njega postajala je sve civili-

ziranim, izgrađenim. Kako je bio bistar, sve je to uočavao. Znao je i to da za nj povratka nema, da je preduboko ogrezao u krvi, preduboko zaglibio. Njegovo je ime bilo opće poznato, a i njegova djela! Nije se više mogao zanositi nadama da će pobjeći nekamo daleko i živjeti tihim životom, pa će svijet na nj zaboraviti.

Sve se moglo sažeti u samo četiri riječi: Jesse James mora umrijeti!

A on je to znao.

Bilo je očito da je odlučio svoj životni put razbojnika i odmetnika slijediti do kraja... dok ga ne pogodi zrno iz revolvera ili puške nekog šerifa. Očito bijaše i to da se nije namjeravao predati bez borbe do smrti.

Rekao je samo koji dan prije smrti:

– Većina je mojih drugova poginula u borbi. Osjećam da ću uskoro i ja poginuti! – njegove su oči otvrdnule kad je dodao: – Ali za potjeru koja me ubije to će biti krvav dan! Prije nego poginem pokupit ću ih što više budem mogao sa sobom u pakao!

* * *

Tog ponedjeljka, 3. travnja 1882. Jesse James je rano ustao. Zajutarkovao je zajedno sa Charlijem i Bobom Fordom. Zajutrak im je pripremila Jesseova žena. Jesseove su oči bile stisnute. Bio je duboko zamisljen, jedva da je izustio i jednu jedinu riječ za vrijeme cijelog zajutarka.

Njegova je žena već poznavala ta njegova raspoloženja, te nagovještaje da se njezin muž sprema za još jedan smioni i opasan pothvat. Međutim, nije se usudila izustiti ni riječi prigovora i zajutrak je prošao u tišini. Bob i Charlie bili su svjesni napetosti koja se osjećala u zraku. Nekoliko puta za vrijeme zajutarka Charlie je rupčićem obrišao znoj sa čela. Bobu je ispala šalica iz drhtavih prsta i razbila u tisuću krhotina na podu.

U glavama braće Ford motala se samo jedna jedina misao: Sumnja li Jesse James na nas?

Jesseove dvoje djece utrčalo je u kuhinju na zajutrak, šestogodišnji sinčić Jesse mlađi i sićušna trogodišnja kćerkica Mary. Jesse ih je pomilovao po glavi, a zatim domahnuo braći Ford da pođu s njim u staju.

Dok su hodali preko dvorišta, dogodilo se nešto što Bob i Charlie Ford malne nisu platili glavom. Prije nego što je došao u Jesseovu kuću, Bob je proveo neko vrijeme sa šerifom Henryjem Craigom iz Kansas Cityja. Bijaše se sastao s Craigom kako bi mu rekao da se sprema ubiti Jessea Jamesa. Njih su dvojica, vjerojatno, prespavala u istoj hotelskoj sobi i tom je prilikom Ford nepažnjom i nehotice zamijenio donje rublje s Craigom.

Vrlo rano tog jutra 3. travnja 1882, prije zajutarka, Bob je oprao svoje donje rublje i objesio ga da se suši na konopu u dvorištu iza kuće. Na putu do staje, dok su braća Ford hodala za Jesseom Jamesom, Jesse je opazio, a zatim izbliza pogledao inicijale na Bobovu donjem rublju: A. C... Trenutak se zapiljio u njih, a zatim se okrenuo prema Bobu.

– Do vraga, odakle ti inicijali na tvom rublju? – dreknuo je strogo.

Plašljivo srce Boba Forda palo je od straha u gaće.

– A? Što si rekao? – upitao je budalasto.

– Čuo si dobro što sam rekao! Odgovori, kako su inicijali H. C. dospjeli na tvoje donje rublje? To nisu tvoji inicijali – odbrusi Jesse James, a oči mu se suze.

Koljena Boba Forda počela su drhtati, no ipak se brzo snašao. Iskrio je lice u mučan, ukočen osmijeh da su ga sve vilice zaboljele, pa odgovorio:

– A misliš to... Nema to veze. Našao sam to donje rublje u hotelskoj sobi. Ne znam čije je, ali bilo je

gotovo novo, pa sam ga pokupio – dosjetio se u posljednji trenutak.

– Bilo bi šteta da ga je ostavio – nadovezao se brže-bolje Charlie. Jedan oduži trenutak oči Jessea Jamesa strogo su odmjeravale dvojicu muškaraca ispred njega.

Bob Ford je poslije izjavio:

– U tom sam trenutku spoznao da sumnja u nas. Nešto u hladnim očima to mi je otkrilo. Vjerujem da bi nas bio ubio, i Charlieja i mene, tamo odmah na mjestu da ga nisu priječila dva razloga: bez nas nije mogao poći u pljačku banke u Platta Cityju i nije nas htio ustrijeliti u dvorištu svoje kuće. Pucnjevi bi pobudili preveliku pažnju susjeda pa bi morao odande bježati.

Pošto je dobro odmjerio braću od glave do pete, Jesse im je domahnuo rukom da pođu za njim u staju.

Poslije je Charlie kazao:

– Znao sam da je Jesse James u tom trenutku poželio da nas ubije, ali je odlučio pričekati dok ne opljačkamo banku u Platta Cityju idućeg dana. Zatim, pošto nas ustrijeli, cijeli plijen će zadržati za sebe.

Čim su ušli u staju, Jesse James im se obratio hladnim, strogim glasom:

– Dobro, momci, što je tu je. Odlučio sam da opljačkamo banku u Platta Cityju... sutra!

I Bobu i Charlieju zastao je dah. Oni su se nadali da će u pljačku poći tek za dva-tri dana.

– Tko će još s nama? – upitao je Bob.

– Nitko – odgovori mu Jesse James. – Poći ćemo samo nas trojica. Nemojte misliti da ćete mi biti od neke velike pomoći, ali moramo pokušati jer sam ostao bez novca.

Jesse je iznenada trgnuo revolver, i to tako brzo da to njihove oči uopće nisu mogle pratiti, obrnuo ga na prstu dok su se braća Ford gotovo načinila u gaće od straha, a zatim ga vratio u korice.

— A sada poslušajte — kako sam ja zamislio tu pljačku — nastavio je Jesse James. U Platta Cityju se sutra održava nekakvo suđenje koje je pobudilo opće zanimanje i svi će ljudi biti u sudnici. To će nam olakšati posao. Ti ćeš, Bobe, čuvati konje, a ti, Charlie, stražariti na ulaznim vratima. Nadam se da neću morati zapucati. Pucnjava pobuđuje znatiželju i privlači pažnju. — Zatim se Jesse James obratio Bobu: — Stoga molim te, Bobe, otidi u željeznariju i kupi mi dugački mesarski nož.

— Ja... nož... za tebe? — zamučao je Bob Ford, ali se ipak usudio upitati: — Za što?

— Za mene, naravno — odgovorne Jesse James. — Imao sam već podosta neugodnih trenutaka s blagajnicima u bankama. Ovaj će put sve biti drugačije. Čim upadnem u banku, prići ću blagajniku. Neću reći ni riječi. Jednostavno, zaklat ću ga. Prerezat ću mu grkljan.

Kapljice znoja oblile su čela braće Ford. Jesse ih je pogledao s posprdnom u očima, pa nastavio:

— Izjahat ćemo danas oko tri sata poslije podneva. Oko grada se prostire gusta šuma. Prespavat ćemo u njoj i ujutro ujezdit u Platta City. Dignut ćemo tamo plijen i pol!

Na trenutak je ušutio, a zatim reče upola sam sebi:

— Kad bi barem sa mnom bili neki od mojih starih momaka! Upali bismo u banku i ispali iz nje u hipu, a vi ne biste vjerovali svojim očima da to vidite.

Dogovor je pao. Zatim je Charlie Ford kao slučajno upitao:

— A gdje ti je brat, Frank?

— Skriva se u brdima — odvratio kao iz topa Jesse James. — Mogu se s njime sastati kad god želim.

Jedno je ipak bilo sigurno, a toga je i Jesse James bio svjestan: nikada više neće skupiti družinu neustrašivih ljudi kao što bijahu oni koji su s njim nekada jahali.

Bill Chadwell, najbrži revolveraš koji se ikada pridružio Jesseu Jamesu, poginuo je u Northfieldu zajedno s Clelom Millerom. Miller je nekada jahao u Quantrillovoj družini i zato se Jesse James mogao u njega pouzdati u svako doba dana i noći, u svakoj stisci. A Miller je, takoder mrtav. Braća Younger su, doduše, živa, ali venu i trunu iza debelih i visokih zidova kaznionice u Stillwateru.

Poslije razgovora u staji Bob Ford se vratio u kuću. U koricama za njegovim pasom visio je kolt koji mu je prije nekoliko dana poklonio Jesse James.

U staji Jesse i Charlie nastaviše razgovarati. Charlie je gorljivo žudio da dozna što više o Jesseu Jamesu, čovjeku o kojem je godinama slušao najnevjerojatnije priče.

— Čuo sam da si najbrži revolveraš na svijetu. Je li to točno? — upitao je Charlie na kraju razgovora.

Jesse James se nasmiješio.

— Sposoban sam da se sam branim — odgovorio je skromno.

— Ja ipak mislim da svaki razbojnik mora poginuti bilo kada.

Jesse James je zijevnuo i protegnuo se.

— Svi moramo kad-tad umrijeti, nitko neće ostati za sjeme, ali mene u ovom trenutku više zanima pljačka banke u Platta Cityju negoli moja smrt — odgovorio je stari razbojnik.

Zatim su se obojica vratila u kuću. Premda je bio tek početak travnja i oko deset sati prijepodne, dan je bio sunčan i vrlo topao.

Čim su ušli u zgradu, Jesse James je pohrlio u kuhinju da porazgovara sa ženom, a Charlie i Bob su ostali u dnevnoj sobi.

Charlie nije okolišao, premda je šaputao iz opreza da ga ne bi čule nepoželjne uši.

— Slušaj me dobro! — rekao je bratu. — Ako išta želimo učiniti, moramo to pokušati uskoro!

– A što? – upitao je Bob.

– Što mislim o tome da ga zas-kočimo s leđa i da ga ja držim dok ga ti ne smakneš?

– Ja ne! – odlučno šapnu Bob.

– Točno je da jedva čekam kao uostalom i ti da dobijem nagradu, ali ne na taj način. Upozoravam te: Jesse je prebrz revolveraš za nas! Okrenut će se i prozrijeti što smjemo, pa će nas obojicu ustrijeliti prije nego što i trepneš okom.

Bob Ford zatim posprdno nastavi:

– Naravno, ako je tebi toliko stalo do nagrade, pokušaj ga onda ti izazvati na dvoboj revolverima.

Strah se zazrcalio u očima Charlieja Forda. Podigao je ruku i povikao je.

– A ne! Ne to ... to nikako! – Zatim dodao: – Kad bi samo ta životinja odložila svoje revolvere!

Razgovor su prekinuli hitri koraci na hodniku, a zatim se na pragu pojavio Jesse. Vratio se k njima u dnevnu sobu.

– Razgovarao sam sa ženom. Za tri sata polazimo u Platta City – obznanio im je.

Braća Ford kimnuše uz kiseo osmijeh.

Jesse James je sjeo u stolac uz prozor i dao se u čitanje novina. Braća su ga pomno promatrala ispod oka u mukloj tišini. Mogli su vidjeti drške njegovih revolvera u koricama ispod raskopčanog kaputa. Revolvere koji su se ispriječili između njih i dvadeset i pet tisuća dolara nagrade za Jesseovu glavu! Oh, kad bi ih barem na minutu odložio ... samo jednu, jedinu minutu!

Napokon, Jesse baci novine na pod, ustane i stane uz prozor, pa se zagleda u sinčića koji se igrao u cvjetnjaku ispred kuće. Gledao ga je nekoliko minuta, a zatim se okrenuo i protegnuo.

– Danas je baš pripeklo! Skinut ću to remenje s revolverima. Sapi-
nje me i grije. Mogu i ja malčice odahnuti od te proklete vrućine.

Braća Ford su se zgledala. Napokon! Kucnuo je i njihov žarko željeni trenutak!

Skinuvši preko glave remenje koje je držalo korice s revolverima visoko ispod pazuha, gotovo na prsima, Jesse položi revolvere na krevet uz zid.

I tako je potpisao svoju smrtnu osudu i zapečatio svoju sudbinu!

Oh, zacijelo je mislio da su ta dva mladića njegovi prijatelji! Ta, zar mu nisu rođeni bratići? Zar nisu uvijek prema njemu bili ljubazni i obzirni? Zar nisu jeli za istim stolom? Zar nisu spavali pod istim krovom?

Ali nisu oni njemu bili nikakvi prijatelji, nego dva kukavna i podla plašljivca, plaćene ubojice koje su, bojeći se da mu se suprostave u lice, jedva čekale da ga mučke ubiju s leđa.

Ponovo se Jesse James okrenuo prozoru i zagledao u sinčića kako se igra u cvjetnjaku ispred kuće. Svi su mogli čuti vesele krikove i zvonki smijeh dječacića. Onda odmetnikove oči počnu laziti dokono po sobi i naposljetku se zau-
stave na slici na zidu, njegova najmilijeg konja Skyrocketa.

Ugledavši na staklu slike tanak sloj prašine, Jesse uzme krpu za prašinu, stavi stolac uza zid, popne se i počne brisati prašinu.

Braća su se Ford ponovo zgledala, ali taj put slavodobitno. Kimnuli su jedan drugome, obojica ustala i posegnula za svojim revolverima.

Bob Ford bijaše brži od svog brata. Zakoraknuo je brzo prema Jesseu, uperio mu revolver u potiljak i opalio!

Čak i u tom djeliću sekunde, između škljocaja okidača i pucnja, Jesse James je čuo taj škljocaj. Brzinom kobre u nasrtaju na neprijatelja, okrenuo se i zrno, umjesto u potiljak, zarilo mu se u sljepoočicu iznad lijevog oka!

Kažu, ako ne lažu, da je kratko dahnuo. Ostao je još tren stajati na

stolcu njišući se. A zatim, da nije pustio ni glasa, veliki se Jesse James strovalio na pod.

Braća Ford, Bob i Charile, okrenuli su se i dali petama vjetra. Istrčali su iz kuće i preskočili plot. Žurilo im se da pokupe novac za nagradu!

U kuhinji Jesseova je žena čula pucanj iz sobe. Vrisnula je kad je utrčala u sobu do svog muža. Sjela je na pod uz njega, podigla mu glavu i položila je u svoje krilo. Ridala je kao tužna godina. Jesseove su se oči načas otvorile. Trenutak je gledao u svoju ženu. Htio joj je još nešto reći, ali nije mogao. Samo je zgrčio usne. Krv je curkom curila iz duboke rane iznad lijevog oka. Ona je pokušavala da je obriše.

Sve je bilo gotovo u tren oka. I dok je žena ridala i jecajući mrmljala:

– O, mužu moj, o, Jesse ... što su ti to učinili! – Jesse James je zaklopio oči.

Izdahnuo je dok mu je lagan drhtaj prostrujio cijelim tijelom. Glava mu je mlohavo klonula unatrag.

XIV

Ta iznimna žena koja će postati majkom Jessea Jamesa upravo bijaše navršila šesnaest godina kad se udala za Roberta Jamesa, kojem je tada bila dvadeset i treća godina, koji je još učio za propovjednika.

Njezino djevojačko ime bijaše Zerelda E. Cole.

Kako je Robert James bio siromašak, nije ga se smatralo dobrim ženikom, pa je morao položiti залог od pedeset dolara da bi za ženu dobio Zereldu koja, dakako, bijaše maloljetna. Djevojku nazvaše »duhanskom nevjestom« zato što Robert nije imao gotovine, pa je za nju položio jamčevinu od pedeset kilograma duhana prije nego što su mu je dali za ženu.

U to vrijeme Zerelda bijaše u katoličkom samostanu u Lexingtonu, gdje je kod časnih sestara pohađala djevojačku školu, premda je bila protestantkinja kao i njezin prosac. Vjenčali su se 28. prosinca 1841. i mlada je izišla iz samostana da bi živjela s mužem, koji je u međuvremenu završio školu i postao pastor.

Robert i Zerelda otišli su živjeti u kuću mladoženjine majke. Poslije nekog vremena Robert je stekao nešto zemlje, pa se uz pastorski poziv bavio i ratarstvom. Njihov se prvorodenac Alexander Franklin James, općenito poznat kao Frank, rodio 10. siječnja 1843. Jesse Woodson James, proslavljen poslije kao najzloglasniji razbojnik Amerike, rodio se 5. rujna 1847. Kći Susie, dvije godine mlada od Jessea, i dječarac koji je umro u pelenama pošto je proživio samo mjesec dana, rodili su se poslije Jessea.

Mladi Robert James živio je podosta uzbudljivim životom. Propovjedao je u dvije crkve, a uz to obilazio još nekoliko župa. Bio je i prosvjetitelj. Zanimalo ga je školstvo, pa je osnovao visoku školu u Libertyju. Kako je njegova žena bila vrlo pobožna, odgojila je djecu u bogobojaznom duhu. Priča se da se Jesse James prekrižio svaki put prije nego što je pošao u neku pljačku!

Zlatna groznica 1849. godine digla je cijelu zemlju na noge i pokrenula je u metež i previranja. Svi su kao sumanuti nagrnuli u Kaliforniju, pa ni Robert James, propovjednik, nije bio iznimka. Tamo je i umro. Pokopan je blizu Merysvillea.

Zerelda, tada mlada udovica, ostala je samohrana majka s troje djece, pa se nekoliko godina poslije u rujnu 1852. preudala za susjeda Benjamina Simmsa, farmera. Vjenčali su se u Kearneyju. Novi muž bijaše šesnaest godina stariji od nje, i po svemu što se o njemu zna čini se da je bio pomalo šašav.

Iskaljivao bi svoju zloću na dječacima Franku i Jesseu čim bi mu što pošlo naopake i bio je, općenito, sve samo ne ljubljeno očuh. Zerelda, kojoj su vjerski nazori priječili da se rastavi od muža, ipak je počela razmišljati o razvodu. Onda je Simms naglo umro i tako joj uštedio trud.

Zerelda nije bila dugo udovica. Treći joj je muž bio dr Reuben Samuels, podrijetlom iz Kentuckija kao i Zerelda. Vjenčali su se 26. rujna 1855. On je bio i liječnik i farmer.

Živjeli su više-manje sretno. Zerelda je voljela dra Samuela, koji je bio dobar dječacima i uvijek ih je štitió. Jednom je zbog njih gotovo poginuo.

U trenucima svojih počestih napadaja zlovoljne mušićavosti Zerelda se znala dobrano istresati na doktora Samuela ali on bi, kao svaki dobar muž, dobrodušno prelazio preko tih njezinih neugodnih ispada. Majka Franka i Jessea Jamesa bijaše žena nagle čudi. Neočekivano bi se raspalila i rasrdila čim nešto nije bilo po njezinu, no još brže bi ohladnjela čim bi uvidjela da nema pravo. Kod nje nije vrijedila ona narodna: Najprije speci pa onda reci!

Tu naglu majčinu čud naslijedio je i Jesse. Frank je bio blage prirode kao njegov otac propovjednik.

Frank i Jesse nisu mogli poželjeti bolje i požrtvornije majke. Kada je Frank, njezin prvijenac, pristao uz Konfederaciju premda se Missuouri u vrijeme građanskog rata opredijelio za Sjever, tako je psovao Uniju da su ga na kraju zatvorili. Zerelda je molila zapovjednika sjevernjačke vojske da pusti Franka iz zatvora. Uvjet je bio da Frank potpiše podaničku zakletvu i da ispred kuće digne na stijeg zastavu Unije. Sve je on to učinio, ali poslije tri dana zapovjednik je prebačen u neku drugu jedinicu i zastava Unije više nije lepršala ispred kuće Jamesovih. Kad je

novi zapovjednik došao da bi zatočio Franka, nije ga više zatekao u kući. Frank James je mudro nestao u nepoznatom smjeru.

Ubojstvo Pinkertonova detektiva Wickera domamilo je na farmu Jamesovih nekog Jacka Ladda, također Pinkertonovca s deset pomagača. Privukli su se brvnari, dopuzali do zida da ih zaspali ukućani nisu čuli, pa kroz prozor bacili u kuću bombu veliku kao lopta.

Gospođa Zerelda Samuels probudila se kada je bomba, umotana u jutenu vreću namočenu smolom kako bi se zaštitio stijenj, napunila dimom njenu sobu. Pograbila je lopaticu za žar s ognjišta kamina i uzela je gurkati bombu prema kaminu, ali prekasno! Bomba je prasnula zaglušnim pucnjem i gospođi Samuels odnijela ruku.

Mladić E. Pric Hall čuo je prasak bombe i jaukanje i krikove, pa je potrčao u kuću Jamesovih. Nekoliko godina poslije tog događaja ispričao je jezovitu priču. Kad je tamo stigao, smrad se bijaše već rasprostro po cijeloj kući. Ruka gospođe Samuels visjela je na komadu rasparane kože. Dr Samuels zagrijao je vodu, pripremajući se da joj odreže ruku s tog komada kože na kojem je još visjela. Njihov sinčić, Archie Samuels, ležao je u kolijevci u krvi i tiho stenjao. Krhotina bombe pogodila ga je u slabine. Iskrvario je i umro do praskozorja, dok je njegova majka izbezumljena jecala skršena bolom i tugom, ne zbog gubitka ruke, nego zbog gubitka najmlađeg sina.

Hall je idućeg dana našao tragove koje su ostavili za sobom Pinkertonovci i revolver koji je jedan od njih izgubio, a sa slovima urezanim na dršku: P.G.G., što je bila skraćenica za: Pinkerton's Government Guard.

Tijekom te noći Ambrose, mladi Crnac u službi Jamesovih, potrčao je za Pinkertonovcima i pucao za njima iz obiteljske sačmarice. Jedan je detektiv pao. Ostali su ga

odnijeli sa sobom. Poslije se doznalo da je bio pogoden Jack Ladd.

Kad su Frank i Jesse James vidjeli što se dogodilo njihovoj majci i da je ostala bogalj bez ruke, malne su podivljali od jarosti. Otad su svi u kući Jamesovih smatrali detektive i šerife prirodnim neprijateljima.

* * *

Jesseova majka, pošto su posmrtni ostaci njezina sina bili prenijeti u Kearney, bijaše zadovoljna što je to on, kada joj je njezin unuk mladi Jesse kazao da je prepoznao oca po rupi u lubanji iza desnog uha i po zlatnom zubu. Naime, sin Jessea Jamesa dao je oca pokopati na drugom mjestu od straha da bi leš mogao biti ukraden.

Premda se nije osjećao dobro Frank, je neizostavno htio pratiti majku do Jesseova posljednjeg počivališta.

Prije rastanka Jesseova je majka pozvala na objed sve Jesseove prijatelje i one koji su ga prenijeli do njegova novog groba.

Na zadušnicama Zerelda je jecala od tuge i žalosti. Gologlavom Franku koji ju je zagrljio rekla je:

— Kad umrem, pokopajte me uz njega.

* * *

Doktor Samuels i njegova žena Zerelda slavili su zlatni pir 1905. godine. Unatoč oprečnim nara-vima, dobro su se slagali cijelog života, jer je doktor bio odan muž i vrlo privržen njezinoj i njihovoj djeci. Stari je doktor umro 1. ožujka 1908.

Poslije gubitka muža Zerelda Samuels kratila je svoju osamljenost čestim posjetama Frankovoj obitelji i njegovoj svojti, ali je svejedno zadržala svoju farmu koju je voljela premda je u njoj budila davne i tužne uspomene. Tamo je rodila osmoro djece; tamo su joj poginula dva sina; tamo je ostala

bogalj bez ruke; tamo je željela i umrijeti.

Pod stare dane živjela je oskudno i u siromaštvu. Nju, ženu koja je u mladosti zazirala i od najmanje prevare, dvoličnosti i nečestitosti, bijeda je u starosti natjerala da se služi varanjem u borbi za opstanak i koru kruha, pa je živjela od obmane i prijevara. Prodavala je kamenčiće s Jesseova groba izletnicima. Kad ih je pone-stalo, vadila ih je iz obližnjeg potoka.

Još se jedna prijevara pokazala vrlo unosnom. Prodavala je potkove s kopita Jesseovih i Frankovih konja. Nitko nije posumnjao u njezino poštenje, jer su njezin ugled i čestitost jamčile godine njezina života i njezina neokaljana prošlost. Prodala je dovoljno potkova za stotinjak konjaničkih odreda.

Izletnici su je redovito željeli snimiti. Dopuštala bi da to urade uz uvjet i da i njoj pošalju jedan snimak. Poslije bi snimke prodavala turistima, koji su dolazili da obidu rodnu kuću i grob Jessea Jamesa.

* * *

Neki su stari ljudi sjećaju da je nekoliko godina poslije umorstva Jessea Jamesa metkom u potiljak, gospoda Zerelda Samuels šetala s unukom Jesseom mladim ulicom u Kansas Cityju i naišla na Charlieja Forda, brata čovjeka koji je mučki umorio njezina sina Jessea. Gospoda Samuels izgrdila je na pasja kola Charlieja Forda zbog toga što je sudjelovao u umorstvu njezina sina.

— Gospodo, savjest mi otada ne da mira — priznao joj je iskreni Charlie Ford — premda ga ja nisam ubio. Svejedno, molim vas, oprostite mi — skrušeno ju je zamolio.

— Dobro — odgovorila je stara gospoda. — Ako vam Bog može oprostiti, onda vam mogu i ja. Kuća Zerelde Samuels bijaše uvi-

jek otvorena za prijatelje i drugove Franka i Jessea Jamesa. Obasipala ih je ljubaznošću, svih sedam nekadašnjih Quantrillovih pljačkaša koji su redovito posjećivali Franka dok je ležao bolistan. Došli bi iz Kansas Cityja i okupili se oko Frankova kreveta, pa prepričavali stare zajedničke dogodovštine iz građanskog rata. U njihovu bi društvu Frank zaboravio na bolest, a Frankova ih je majka primala i gostila kao da su joj rođeni sinovi.

Odanost svomu trećem mužu ta je junačka žena pokazala i potvrdila kada su ga vojnici Unije objesili za granu stabla u dvorištu iza njihove kuće i ostavili da visi. Kad su vojnici zamaknuli iza ugla kuće, gospoda Samuels je razvezala konop. Muž joj je bio na rubu smrti, ali Zerelda se nije predavala i skinula mu je konop s već plavog vrata. Onda zatim otvorio je oči, a ona ga je odvela u kuću i spasila mu život po cijenu svoga života.

Kad su se vojnici vratili i vidjeli da dr Samuels više ne visi s grane, pomislili su da ga je njegova žena skinula kako bi ga pokopala.

Pošto je poslije toga još i Jesse došao kući, polugol i izbičevan, i njega je njegovala. I kada se Jesse odlučio pridružiti Quantrillovoj bandi, ta ga pobožna žena, koja je vidjela muža polumrtva na vješalima i krvnički izbičevana sina, nije pokušala odvratiti od njegova nauma nijednom riječi.

Odsjedila je u tamnici dva tjedna pošto su vojnici Unije upali u kuću i vidjeli da su Jesse i njegov očuh pobjegli. Strpali su je u kola, i, dakako, nisu s njom postupali kao s nekom knjigom. Otpremili su je u Kearney, a zatim naokolo u St. Joseph. Zamrzila je pristaše Unije i ponosila se što je njezin sin Frank pobjegao u šumu i što se bori u Quantrillovoj bandi.

* * *

Zerelda je u svakoj prilici i pred svima štitila i uzdizala ugled svojih

sinova. Neprestance je svima ponavljala da oni nisu nikakve izdajice, nego da se bore za Konfederaciju kao časni ljudi.

Cijeli je život rogoborila protiv željeznice koja je surađivala s Pinkertonovim detektivima one noći kada joj je bomba odnijela ruku i ubila njenoga najmlađeg sina. Vlak je na njih čekao na otvorenoj pruzi dok nisu obavili gnusni zadatak.

Praunuci su joj bili svrhom života pod starost. Jesse mladi bio je ugledan odvjetnik u Kansas Cityju. Imao je četiri dražesne i bistre kćerčice. Frankov sin Bob imao je dobar posao u St. Louisu.

A stara je gospoda počela osjećati težinu svojih godina. Tužila se da je ostavljaju i snaga i zdravlje, nju koja je nekada bila tako polletna u mladim godinama. Čak ni tada ta uzorna mati nikada nije nikome dopuštala da kaže ijednu ružnu riječ protiv njezinih sinova.

Željezničko poduzeće Burlington, koje je pomoglo Pinkertonovim detektivima u napadu na farmu Jamesovih, pokušalo je stišati preglasan i oštar jezik stare gospode, pa joj je poklonilo doživotnu besplatnu kartu za sve svoje vlakove.

Stara je gospoda prihvatila dar jer je obožavala putovati u posjete svojim milima i dragima. Premda je uzela njihovu besplatnu kartu, običavala je za vrijeme putovanja obilaziti putničke vagone, pa u sav glas psovati prokletu željeznicu i pokazivati kljastu ruku.

Njezin sin Frank kupio je farmu u blizini mjesta Fletcher u Oklahomi. Čim se tamo skrasio, odmah ga je posjetila. Ona je voljela biti s Frankom i njegovom obitelji, ali je bila preponosna i nije im htjela predugo biti na teret. Uvijek je ostala vezana uz svoju staru kuću i postala bi nespokojna poslije nekoliko dana po dolasku k njima. Sirota stara žena nije mogla odlučiti što da radi sa sobom. Nije se mo-

gla odvići navika svog života. Tako su je Frank i njegova žena uskoro otpratili na vlak.

Te iste noći u spavaćim kolima Zereldi Samuels je pozlilo. Iznenađila je osoblje vlaka kad im je otkrila da je ona majka Jessea Jamesa. Rekla im je što misli o tom prokletom vlaku i dičila se batrljkom svoje ruke.

Osoblje je s njom obazrivo postupalo. I učinili su za nju doista sve što su mogli, ali sirotoj je starici bilo sve gore, »Duhanska nevjesta« i majka Franka i Jessea Jamesa imala je osamdeset i sedam godina te noći kada je umrla. Ironijom sudbine umrla je u vlaku, ona koja je proklela sve željeznice na ovom svijetu, na putovanju besplatnom kartom. Tako je završila žena koja je imala glavnu ulogu u mnogim povijesnim događajima svoga kraja. Golema je bila njezina patnja, jer je živjela u tegobnim vremenima. Odmetnički divlji život njezinih sinova zadao joj je mnogo briga, poniženja i tuge premda ih je uvijek branila i štitila.

Pokopana je uz svog voljenog sina Jessea, kako je i željela; i uz svoga malenog sinčića Archieja, koji bijaše smrtno ranjen krhotinom bombe one noći kada je i ona ostala bez ruke; i uz dra Reubena Samuelsa, koga su umalo objesili vojnici Unije.

XV

Pet kilometara od Kearneyja još i danas stoji rodna kuća Jessea Jamesa. Svake je godine obide na tisuće izletnika.

Kuća u kojoj je Jesse James ubijen nalazi se u St. Josephu, u saveznoj državi Missouri. Prenijeta je s mjesta gdje je nekad stajala i postavljena uz auto-cestu 71. Ispred nje stoji veliki znak STOP, ispod kojeg piše:

»Ovo je kuća u kojoj je ubijen Jesse James. Uđite i pogledajte rupu od metka u zidu!«

Ulaznica stoji dvadeset i pet centi.

U prednjoj sobi još se vidi rupa u zidu od zrna koje je prošlo kroz glavu Jessea Jamesa i zabilo se u zid. Iznad rupe visi uokviren napis: »Bože, blagoslovi naš dom!«

I na podu se još vidi mjesto gdje je Jesse James pao mrtav i gdje je krv curila iz rane u njegovoj glavi.

Kuća je postala mamcem za izletnike. Imena tisuća i tisuća posjetilaca ispisana su po njezinim zidovima. Blizu kuće je servisna stanica gdje poslužuju hot-dogs, pivo i sve što vam srce poželjati može. Vlasnik želi da se što više okoristi uspomenom na glasovitog razbojnika i odmetnika.

* * *

A kakva je bila sudbina podloga malenog kukavca Boba Forda, koji je s leđa ustrijelio velikog Jessea Jamesa?

Najprije valja reći da nije dobio cijelu novčanu nagradu od dvadeset i pet tisuća dolara, raspisanu za glavu Jessea Jamesa. Naime, samo nekoliko dana prije nego što je došao u kuću Jamesovih, Bob Ford je umorio čovjeka po imenu Wood Hite i leš bacio u bunar. Dogodilo se da je leš pronađen istog dana kad je Bob Ford mučki ustrijelio Jessea Jamesa.

Bob Ford je izveden pred sud i optužen za umorstvo Wooda Hitea. Na kraju je ipak bio oslobođen optužbe, ali govori se da je za umorstvo Jessea Jamesa primio na ruke samo 1200 dolara. Ne zna se koliko je novaca dao svom bratu Charlieju, ali svi vjeruju da mu nije dao mnogo. Bob Ford nije bio odveć darežljiv čovjek. Nikakvo čudo, jer ionako nije imao ni jednu dobru crtu u svom značaju; pa, bio je lažljivac, lopov, kukavica i podla varalica bez premca.

Pošto je pokupio novac od nagrade, Bob Ford se najprije okušao kao predstavljac. S predstavom »Odmetnici iz Missourija« putovao

je Amerikom oko dvije godine. Predstava je bila živi užas, a Bob Ford u njoj još gori. U jednom je prizoru pokazivao kako je ustrijelio Jessea Jamesa, kako mu se prišuljao iza leđa, uperio revolver u potiljak i opalio. Uaaa, kakve li neustrašive junačine!

Izviždali su ga s pozornice barem stotinjak puta i gadali ga pokvarenim jajima i trulim rajčicama. Jedne večeri u South Bendu, u Indiani, netko iz gledateljstva bacio je kamen koji je podloga malog kukavca Boba Forda pogodio točno u glavu, pa je vidio više zvijezda pred očima nego što ih ima u Mliječnoj stazi.

U to je vrijeme već bio najomraženiji čovjek u Americi, zapravo, jedini čovjek koji je volio Boba Forda bijaše sâm Bob Ford!

Ta predstava nikada nije Bobu Fordu donijela novaca, ali zaljubio se u neku plavokosu glumicu iz družbe. Što je on u njoj vidio teško je reći, a još je teže reći što je ona vidjela u njemu. Kad je predstava bila obustavljena, plavokosa je glumica pošla s njim u Las Vegas gdje je Bob Ford otvorio salun u Bridge Streetu.

Što je već bio oženjen i što je u Richmondu imao ženu Boba Forda nije odveć smetalo. Ali uvelike ga je brinulo što će biti s njegovom vlastitom kožom. Kad bi god hodnikom odjeknuli nečiji koraci, ili bi negdje u blizini zalupila vrata, Ford bi poskočio i okrenuo se, a lice bi mu se iskrivilo od straha. Živio je u neprekidnu strahu da ga ne zaskoči Frank James ili netko od Jesseovih prijatelja.

Fordov je salun propao, kao i većina poslova i pothvata koje je započeo. Naposljetku, idući trbuhom za kruhom, život ga je nanio u grad Creede u Montani.

U to vrijeme Creede bijaše otvoren i divlji grad. Kopači zlata navirali su s brda, natovareni zlatnom prašinom. Ford je stoga tamo otvorio salun s plesnjakom. Nosio

je poseban šešir, napravljen po narudžbi. Prsio se da ima šešir s najširim obodom na cijelom zapadu. Kad bi bio pijan, a rijetko je kada bio trijezan, posrtao bi ulicama Creede i lupetao svima koji su ga htjeli slušati kakav je on strah i trepet bio i kako je baš on ustrijelio Jessea Jamesa.

Kako je vrijeme odmicalo, tako je Bob Ford pokušao malo izmijeniti svoju priču. Naposljetku je počeo govoriti kako su se on i Jesse ogledali u revolveraškom dvoboju, ali je on bio za dlaku brži od protivnika. Dakako, to njegovo izvrtanje istine uvijek bi izazvalo buru smijeha. Svi su mu se smijali u brk i s njim se sprdali, jer su svi znali na koji je podli način ustrijelio Jessea Jamesa.

Tada se sudbina umiješala u život Boba Forda.

Ford je poslovno otputovao u obližnji Pueblo. Kako je bio sajmeni dan, hoteli su bili puni i on nigdje nije mogao naći prenočište. Naposljetku su ga primili u nekom svratištu i rekli da može dobiti samo krevet u sobi zajedno s još jednim muškarcem. Nemajući kamo, Bob Ford je pristao. Čovjek se zvao Ed Kelly.

Kelly, koji je bio rođen u Missouriju, poznavao je Jessea Jamesa. Odmah je prepoznao Boba Forda, ali se pravio da ga ne pozna i o tome nije izustio ni riječi. Zatim su zajedno počeli piti, što je potrajalo sve do sitnih sati sutradan pred zoru.

Kad se Bob Ford probudio, kasno oko podneva, Kellyju više nije bilo ni traga. Nije nestao samo Ed Kelly, nego i dijamantni prsten koji je bio kupio za Nellie Watson, nekadašnju plavokosu glumicu. Zapjenjen od bijesa, Bob Ford je prokrstario Pueblom uzduž i poprijeko tražeći Kellyja, ali uzalud. Vratio se praznih ruku u Creede.

Prošlo je nekoliko mjeseci. Cijelo to vrijeme Bob Ford se na sva usta

tužio kako mu je Ed Kelly ukrao dijamantski prsten. Glas je dospio i do ušiju Eda Kellyja, koji nikada nije za sutra ostavljao ono što može učiniti danas. Uzjahao je konja i odjezdio u Creede, pa upao u Fordov salun naoružan sačmaricom dvocijevkom.

Bob Ford je stajao ispred točionika i razgovarao s nekim gostom. Okrenuo se kad je Ed Kelly upao u salun i dva su se muškarca pogledala u oči. Kelly nije volio okolišati.

— Forde — zaustio je — čujem kako me klevečeš da sam ti ukrao dijamantski prsten!

— Dobro si čuo! Ja to ne poričem, jer ti si mi ga i ukrao. Kada smo se one večeri u Pueblu napili, pričekao si da zaspim a onda si iz mog džepa ukrao dijamantski prsten koji sam bio kupio za svoju djevojku.

Ed Kelly se posprdno nasmijuljio.

— Bogati, svoju djevojku! ... Svoju kurvetinu, hoćeš reći! Ta plavokosa glupača ne bi znala što da počne s dijamantskim prstenom da ga i ima!

Fordove su se oči skupile, a zjenice pod vjedama suzile.

— Pazi što govoriš! To bi te moglo skupo stajati! — opomene ga Ford strogim glasom.

Ed Kelly mu se prezrivo nacerekao u lice.

— Ne lupetaj, Forde, i sjaši sa svoga visokoga konja! Ne možeš ti nikoga uplašiti, a kamoli mene. Vidiš, stojim licem u lice s tobom, a ti si kukavica koja može čovjeka ubiti samo s leđa... onako kako si ubio i Jessea Jamesa. Da te je Jesse gledao u lice, dao bi ti petama vjetra čim bi on prdnuo i ne bi se zaustavio do Atlantskog oceana.

— Što me tako gledaš? — nastavi Ed Kelly. — Znam što govorim. Vidiš, ja ne vrijedim kao revolveraš ni jednu desetinu onoga što je vrijedio Jesse James, a ti me se ipak bojiš! Reći ću ti i zašto.

Zato što mi ne možeš prići s leđa, ti, podli, kukavni štakore!

Bob Ford je svoj veliki revolver nosio opasan oko struka. Polagano je primicao ruku prema dršku revolvera, piljeći netremice Kellyju u oči, ne bi li tako zadržao njegov pogled na svom licu. Nadao se da Ed Kelly neće opaziti njegovu ruku na dršku revolvera i da će ga iznenaditi i zateći nespremno. Počeo je nešto govoriti samo da odvрати sugovornikovu pažnju sa svoje ruke.

Kelly je opazio Fordovu ruku uz dršku revolvera i zagrmio:

— Makni ruku s revolvera! Još makac i gotov si!

Fordovi su se prsti u tom času bili ovili oko drška i on potegne revolver iz korica. Međutim, Ed Kelly je baš na to čekao. Sačmarica je grunula kao grom. Plamen je suknuo iz obje cijevi. Bob Ford se obrnuo, a zatim strovalio na pod. Glava mu je bila malne odrubljena s ramena.

Ed Kelly napuni sačmaricu, pa pode sporim koracima prema izvaljenom tijelu Boba Forda. Okrenuo ga je na leđa vrškom čizme. Bob Ford bio je mrtav.

I tako je na prljavu podu saluna ... pravom mjestu za tekvu prljavu svinju završio Robert Ford, podli mali kukavica koji je velikog Jessea Jamesa svalio u hladan grob.

* * *

Edy Kellyju je odmah suđeno za umorstvo Boba Forda.

Dakako, Ed Kelly nije imao što reći u svoju obranu. Barem desetak gostiju i isto toliko plesačica-zabavljačica u salunu posvjedočili su da su ga vidjeli kako je ustrijelio Boba Forda iz sačmarice.

Kelly je imao prijatelje koji su se za njega založili, a nabusitog hvalisavca i podloga malog kukavicu Boba Forda malne svi su prezirali i mrzili. No zakon je zakon, i Ed Kelly je osuđen na dvadeset godina robije u kaznionici u Montani.

U međuvremenu je stigla i gospođa Ford, zakonita žena Roberta Forda. Pokupila je omraženog pokojnika i prevezla ga u Richmond, gdje ga je i pokopala.

Ed Kelly nije odsjedio dvadeset godina. Pušten je s robijske već poslije dvije godine.

A sada, istini za volju, valja reći da ni Ed Kelly nije bio ništa bolji od Boba Forda. Uvijek se bavio mutnim poslovima, da ne kažemo protuzakonskim, a viski je volio iznad svega. Pronašao je i lak i jeftin način kako da do njega dođe. Obilazio je krčmetine i svi bi začas znali da je među njima »čovjek koji je ubio čovjeka koji je ubio Jessea Jamesa«. Zatim bi ga svi častili pićem cijelu noć.

Kako su godine odmicala, tako je Ed Kelly nastavljao živjeti ispraznim životom ispičuture. Bio je krupna stasa i svi su govorili da nalikuje Bobu Fitzsimmonsu, glasovitom i proslavljenom boksaču.

U siječnju 1904. u Oklahoma Cityju završio je svoj život i Ed Kelly naprasnom smrću. U to je vrijeme već bio odrpana skitnica koja je pijana posrtala od saluna do saluna, prosjačila i tu i tamo ispijala pokoju ponudenu čašicu što bi izmolio kao milostinju od onih koji su željeli vidjeti »čovjeka koji je ubio čovjeka koji je ubio Jessea Jamesa«.

Jedne noći gradski stražar Joseph Burdett na redovitoj ophodnji naišao je na pijanca koji je sjedio uz rub nogostupa i drijemao. Burdett bijaše dobroćudan i dobrohotan čovjek. Rekao je pijancu neka ustane i pođe kući jer je kasno. Umjesto da pođe kući, pijanac je ustao i nasrnuo na stražara. U žestokom rvanju stražar Burdett je potegnuo revolver u namjeri da njime udari pijanca po glavi i onesvijesti ga.

Što se zapravo u tom času dogodilo nitko ne zna. Neki tvrde da je pijanac pucao, a neki opet da je pucao Burdett. No jedno je si-

gurno: u rvanju revolver je iznenada opalio. Pijanac se okrenuo i pošao nekoliko koraka, a zatim se ispružio nasred ulice ... mrtav.

XVI

Zapravo, sve što smo do sada ispričali potvrđuje da se zločin ipak ne isplati.

Da bismo to još jednom potvrdili, pogledajmo letimično kako su završili neki od onih koji su jahali s Jesseom Jamesom i što im je na kraju od svega ostalo, a i kakva je bila kob nekih drugih zloglasnih odmetnika i razbojnika.

William Bonney, poslije poznat kao Billy the Kid, bijaše strah i trepet nekoliko godina u Novom Meksiku. Rodio se u New York Cityju, studenog 1859. Njegovi su roditelji preselili u Novi Meksiko kad je on još bio dečkić i tamo je započeo svoj razbojnički život. Kažu da je prvi put ustrijelio čovjeka kada mu je bilo samo četrnaest godina.

U dvadeset i prvoj godini svog života, kada su ga ubili, na duši je imao dvadeset i jednog čovjeka, jedan ubijeni za svaku godinu njegova kratkog života.

Ništa smionog ili drsko veličanstvenog nije krasilo sve ono što je učinio Billy the Kid, premda ga neki stari ljudi spominju kao »El Chivato«. Billy Kid nije opljačkao ni jednu banku, ni jedan vlak. Bio je običan sitni kradljivac stoke i bio je vrlo hrabar kad je trebalo nekoga ubiti iz busije ili s leđa. Njegovo najhrabrije djelo bijaše bijeg iz zatvora u Lincolnu, gdje je čekao da ga odvedu na vješala u svibnju 1880. godine. Billy Kid ustrijelio je dva stražara i pobjegao. Ali uskoro poslije toga šerif Pat Garrett zaskočio ga u gradiću Fort Sumner i ubio ga.

I što je Billy the Kid postigao u svomu kratkom zločinačkom životu? Baš ništa, osim svoje prerane smrti i kratka života proživ-

ljena u skrivanju i neprestanu strahu.

* * *

A Charlie Brent?

Charlie Brent rođen je 1820. Majka mu je bila indijanka iz plemena Čejena, a otac pukovnik William Brent koji je iz Kanade došao u dolinu Arkansas 1826, u vrijeme kad je u tim krajevima cvjetala trgovina krznima. Pukovnik Brent sagradio je tri tvrde u dolini, a najveća bijaše Fort William. Poslao je svoga sina Charlieja u najbolje škole u St. Louisu. Charles Brent završio je škole s odličnim uspjehom, ali što mu je to vrijedilo kad je u duši bio zao.

Kad je navršio dvadeset i prvu godinu, vratio se u roditeljski dom. Slomio je srce i ocu i majci svojim divljim životom. Skupivši družinu odmetnika, krvoločnih ubojica, pljačkao je povorke prerijskih kola doseljenika što su prolazile tim krajevima. Uživao je mučiti ljude.

— Uživam gledati kako krv teče dok ljudi zapomažu, i kako golo ljudsko meso drhti pod ostrim nožem!

On i njegovi razbojnici pljačkali bi malene gradiće, palili i odnosili sve do čega su došli. Kruži priča da je Charlie Brent jednom zarobio neku lijepu osamnaestogodišnjakinju. Djevojka je bila rodnom iz Georgije, predivna stasita ljepotica skladnih oblina i dugog vrane kose. Charlie Brent odveo ju je u svoju spilju.

Poslije se ponosno hvalio kao da je učinio neko hvalevrijedno junačko djelo: — Skinuo sam je do gola i natjerao da hoda oko nas. Spavao sam s njom tjedan dana, a zatim sam je prepustio svojim momcima, pedesetorici sve u svemu. Morala nam je kuhati i posluživati nas, gola kao od majke rodena. Bila je polumrtva od straha. Jedan po jedan moji su je momci uzimali i odnosili je u spilju

dok su se ostali cerekali. Kad smo je se zasitili, pekli smo je i krepa-vali od smijeha dok je ona vrištala u mukama!

Poslije nekoliko mjeseci Charlie Brent i njegovi junaci sukobili su se s Indijancima iz plemena Kaw. Svi su izginuli. Charlie Brent bijaše zarobljen. Umro je u užasnim mukama, obješen naglavačke iznad vatre po starom običaju Indijanaca Kaw koji su tako ubijali svoje zarobljenike, dok je njegovo sablasno jaukanje odjekivalo kroz spokojnu noć.

Tako je završio još jedan krvoločan razbojnik Charlie Brent. Kad je umro, što mu je ostalo? Reći ću vam. Ništa, baš ništa, osim da ga svi mrze.

* * *

A sada da čujemo kako su završili ljudi koji su jahali u pljačke zajedno sa Jesseom Jamesom.

Clell Miller je pao u Northfieldu pogoden s dva zrna. Umro je, a da nije ostavio ni dolara. I Bill Chadwell je ostavio kosti u Northfieldu, ali ništa za sobom, a njegova je lubanja danas izložena u muzeju.

A braća Younger? Svi su bili ranjeni i zarobljeni u Northfieldu, a zatim prebačeni u kaznionicu Stillwater. Jedan je umro u kaznionici, drugi je sam sebi prosvirao mozak, a Cole Younger, jedini preživjeli od tri brata, umro je u bijedi.

Charlie Pitts, još jedan od Jesseovih razbojnika, izdahnuo je pogoden metkom nekog šerifa. Znamo kako je završio Bob Ford. Njegov brat Charlie Ford ubio se ni godinu dana poslije smrti Jessea Jamesa.

Frank James, premda je doživio malne sedamdesetu, jedva da je imao i dolar kada je umro.

A što je ostalo njihovom vodi, Kralju odmetnika, Jesseu Jamesu

osobno u času njegove smrti?

Kad je umoren, nije imao ni tri-deset dolara. Njegova žena i dva sina bijahu malne u dronjcima. Nisu imali ni saga u kući koju je on unajmio. Dva tjedna prije smrti morao je od nekog susjeda posu-

diti šezdeset dolara. Poslije njegove smrti njegova je žena morala sve rasprodati. Za sve je dobila jedva stotinu i sedamdeset dolara.

I to bijaše sve što je Jesse James stekao u svom razbojničkom životu i ostavio svojoj ženi i djeci.

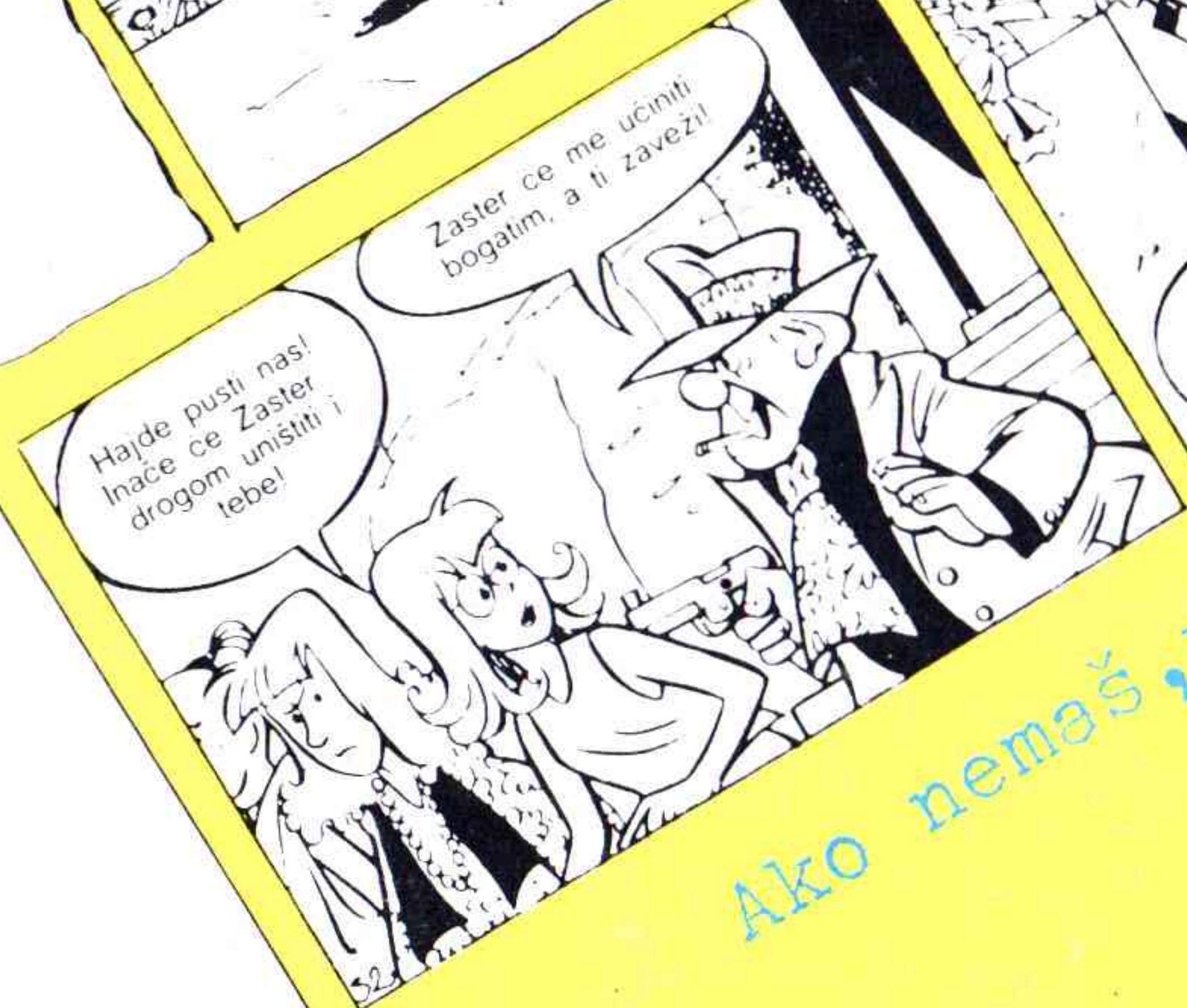
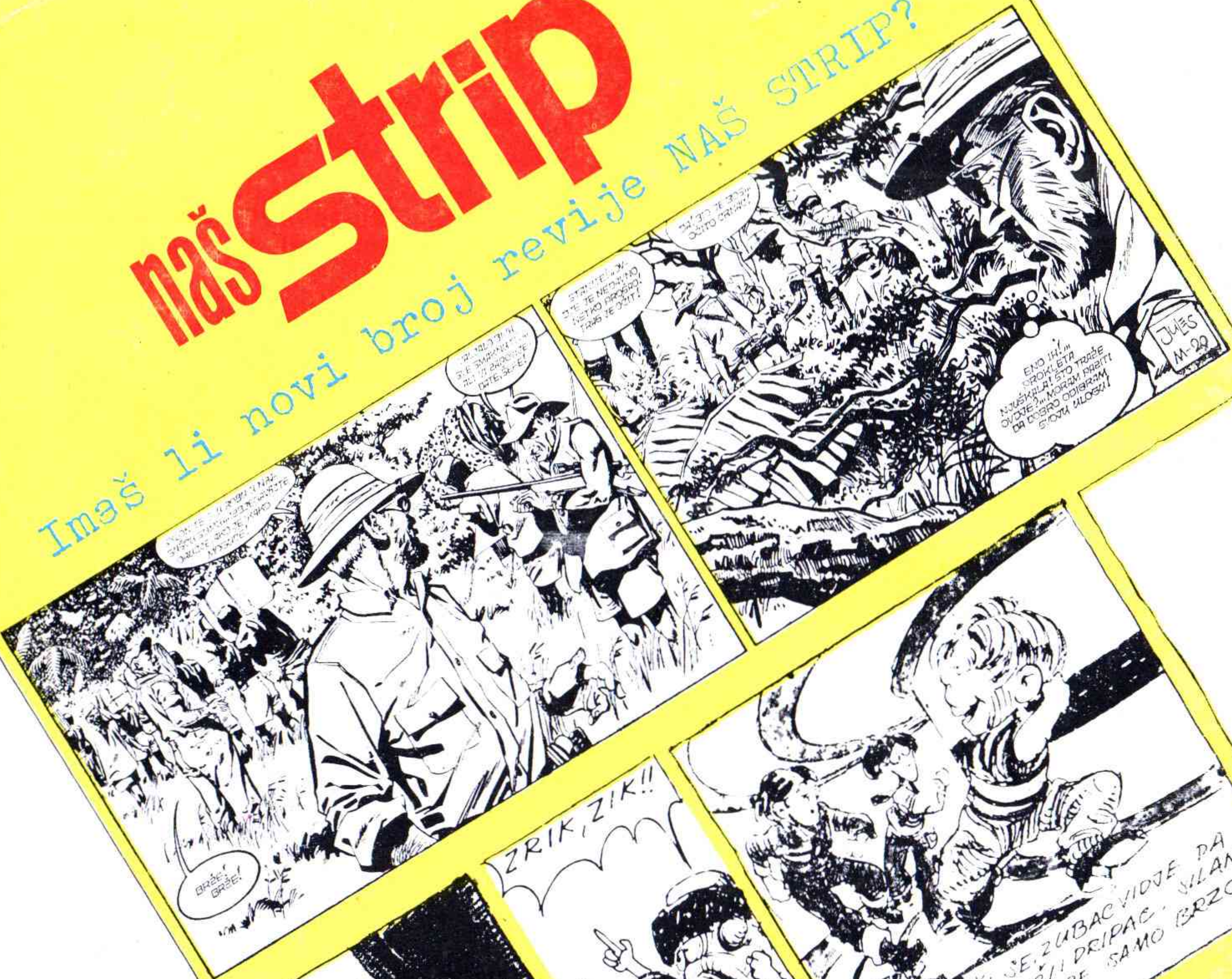
KRAJ

U pripremi:

**J. R. Roberts:
GRAD BEZ IMENA**

Naš Strip

Imaš li novi broj revije NAŠ STRIP?

Ako nemaš, potraži ga odmah!